

Ova brošura štampana je zahvaljujući finansijskoj podršci

Delegacije Evropske Unije u Republici Srbiji

Aleksandar Cvejić, Verica Milošević, Lidija Vučković, Zoran Gavrilović

REZULTATI PRAVNOG ZASTUPANJA I ISTRAŽIVANJE O KORUPCIJI U ZATVORIMA

Niš, maj 2012.

Aleksandar Cvejić
Verica Milošević
Lidija Vučković
Zoran Gavrilović

Rezultati pravnog zastupanja i istraživanje o korupciji u zatvorima

Prevela:
Marija Petković

Izdavač
Centar za ljudska prava-Niš
Generala Milojka Lešjanina 12/1, Niš
ni_cent@eunet.rs
www.chr-nis.org.rs

Za izdavača
Lidija Vučković

Tiraž
120 primeraka

Dizajn i priprema
Đorđe Ilić

Štampa
Grafika Galeb

Sadržaj

ULAGANJE PRITUŽBI – REZULTATI ZASTUPANJA I ANALIZE REZULTATA.....	10
A/ Pregled upućenih podnesaka unutar sistema izvršenja, u pojedinačnim slučajevima osuđenika.....	12
B/ Podnesci, zastupanja, razvrstani po potrebi zbog čijeg nezadovoljenja je osuđenik štrajkovao glađu.....	14
B,I/ Molbe za premeštaj.....	14
- Ukupno (podneto, dobijeno odgovora).....	20
B, II/ Pritužbe upravniku zbog neodgovarajućeg smeštaja u okviru zavoda.....	21
- Ukupno (podneto, dobijeno odgovora).....	23
B, III/ Podnesci (dopisi*, pritužbe i žalbe) u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu.....	24
- Ukupno (podneto, dobijeno odgovora).....	29
B,IV/ Postupak podnošenja pritužbe u vezi neodgovarajuće klasifikacije, kao i programa tretmana koje proističe iz neodgovarajuće kategorije	29
- Ukupno (podneto, dobijeno odgovora).....	30
B,V/ Pritužbe vezane za diskriminaciju osuđenika sa invaliditetom.....	31
- Ukupno (podneto, dobijeno odgovora).....	32
B,VI/ Zahtevi upravicima, razno.....	32
- Ukupno (podneto, dobijeno odgovora).....	33
B,VII/ Rariteti – osuđenici sa ex-Yu prostora.....	34
B,VIII/ Podnesci koji nisu podneti iz opravdanog razloga.....	34
B,IX/ Zastupanje pred sudovima u krivičnim postupcima*	35
C/ Razlozi za štrajk glađu/ specifičnost slučaja, pravni osnov osuđenikovog zahteva	37
D/Analize – opšti deo.....	46
E/ Analize - uskraćena prava osuđenika.....	47
E,I/ U pojedinačnim slučajevima onih koji su zastupani.....	47
E, II/ Lista uskraćenih prava.....	51
E, III/Uočeni nedostaci.....	52
E, IV/Zakonitost u postupanju službi.....	54
F/ Sociološko-komunikološka analiza, rešenja i obrazloženja.....	55
1.Uvod.....	55
2.Analiza.....	56
3.Zaključak.....	61
4.Preporuke	63
5.PRILOZI: Tri od sedam analiziranih dokumenata	63
G/ Zaključni deo.....	70
ZASTUPANJA U DISCIPLINSKIM POSTUPCIMA – REZULTATI I ANALIZE	
REZULTATA	71
-Uvodna objašnjenja.....	72
A/ Kratak pregled incidenata u pojedinačnim slučajevima, po izjavi osuđenika, u kojima je protiv osuđenika korišćena sila	72
B/ Zastupanje u disciplinskim postupcima	75
B1- Tok disciplinskog postupka	75
B2- Pravna analiza.....	79
B3- Kazne u disciplinskim postupcima	81
B4- Analiza prikupljenih informacija u odnosu na izabranu ciljnu grupu – potencijalne žrtve torture i nečovečnog postupanja.....	82
C/ Disciplinske prijave protiv službenih lica	82

D/ PRILOG: Pojedinačni slučajevi, pravna analiza	83
E/ PRILOZI: Odluke disciplinskih komisija	85
F/ PRILOG: Usamljivanje osuđenika (prevod delova izveštaja)	
21st General Report of the CPT/ Solitary confinement of prisoners/ disciplinary sanction	
(www.cpt.coe.int/en/docsannual.htm)	
Uvod.....	96
Vodeći principi.....	96
Vrste usamljivanja i njihova legitimnost	97
(b) Mera samice kao disciplinska kazna	97
Odluka o upućivanju u samicu: procedure i zaštitne mere.....	98
(b) Samica kao disciplinska kazna.....	99
Zaključak.....	99
G/ Rekapitulacija, zaključak	100
ISTRAŽIVANJE STAVOVA OSUĐENIKA O KORUPCIJI I BORBI PROTIV	
KORUPCIJE U OKVIRU SISTEMA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA U	
SRBIJI	102
1.Uvod.....	103
2. Metodološki okvir istraživanja.....	105
2.1.Koncept.....	105
2.2.Uzorak.....	105
3.Nalazi istraživanja.....	106
4.Zaključak.....	111
5.Preporuke.....	113

Uvod

Publikacija “Rezultati pravnog zastupanja i istraživanje o korupciji u zatvorima” sadrži tri nezavisna izveštaja. To su:

- “Ulaganje pritužbi – rezultati zastupanja i analize rezultata”
- “Zastupanja u disciplinskim postupcima – rezultati i analize rezultata”
- “Istraživanje stavova osuđenika o korupciji i borbi protiv korupcije u okviru sistema za izvršenje krivičnih sankcija u Srbiji”

Sva tri izveštaja su rezultati aktivnosti u okviru projekta “Korak po korak kroz reformu sistema zatvaranja” koji je sproveden u periodu decembar 2010 – juni 2012. Projekat je finansiran od strane Delegacije Evropske Unije u Republici Srbiji.

Zajedničko za aktivnosti koje su prethodile izveštajima je da doprinose opštem cilju a to je reforma sistema zatvaranja. Pojedinačno, specifični ciljevi koje su aktivnosti ostvarivale su bili: unapređenje situacije osuđenika koji štrajkuju glađu (ulaganje pritužbi), obezbeđivanje pravne pomoći za osuđenike potencijalne žrtve torture i/ili nečovečnog postupanja (zastupanje u disciplinskim postupcima) i doprinos smanjenju stepena korupcije u zatvorima (istraživanje o korupciji).

Aktivnosti su zamišljene tako da njihova implementacija sigurno obezbedi potrebni minimum, ali i više, informacija u planiranoj oblasti i istovremeno, otvore mogućnost za mapiranje mnogih drugih okolnosti koje inače, u uslovima prenaseljenosti zatvora, nije jednostavno ustanoviti uobičajenim postupkom monitoringa.

Nadamo se da će nalazi i preporuke, sadržani u ova tri izveštaja, doprineti promeni u praksi zatvaranja, što je na kraju i jedina potvrda sprovođenja i uspešnosti reforme sistema izvršenja krivičnih sankcija.

Aleksandar Cvejić, Verica Milošević, Lidija Vučković, Zoran Gavrilović

ULAGANJE PRITUŽBI – REZULTATI ZASTUPANJA I ANALIZE REZULTATA

A/ Pregled upućenih podnesaka unutar sistema izvršenja, u pojedinačnim slučajevima osuđenika

(Pravni osnov: Evropska zatvorska pravila 70.1, Član 114, 114a, 114b ZIKS-a

* Kriterijum za zastupanje osuđenika je da su bili u štrajku glađu a predmet zastupanja je razlog zbog kog su štrajkovali glađu

1) I.N. (KPZ Niš – mat.broj 7007, KPZ Sremska Mitrovica – mat.broj 12324)

- Molba za premeštaj direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (04.02.2011.)
- Žalba povodom ćutanja Uprave Ministarstvu pravde (29.03.2011.)
- Žalba Ministarstvu pravde zbog odbijanja molbe za premeštaj od strane Uprave (14.04.2011., dopuna 18.04.2011.)
- Molba za premeštaj podneta Odseku za transfer osuđenih lica i ekstradicije pri Ministarstvu pravde (29.03.2011.) i Sektoru za normativne poslove i međunarodnu saradnju (29.03.2011.)
- Pismo Borku Stefanoviću (13.04.2011.)
- Tužba Upravnom sudu, za poništaj rešenja Ministarstva pravde (28.05.2011.)
- Žalba Ustavnom sudu (15.08.2011.)

2) M.K. KPZ Niš, mat.broj 8216

- Dopis načelniku službe za zdravstvenu zaštitu u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu (31.03.2011.)
- Dopis načelniku službe za zdravstvenu zaštitu u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i predlog za kontinuirano lečenje (19.08.2011.)
- Pritužba upravniku KPZ Niš zbog nedobijanja odgovora na dopise upućene načelniku medicinske službe (15.10.2011.)
- Pritužba Lekarskoj komori Srbije zbog neodgovarajuće medicinske nege i neadekvatnog lečenja pacijenta (23.09.2011.)

3) A.S. KPZ Niš, mat.broj 5178

- Molba za premeštaj direktoru Uprave (14.02.2011.)/ dopuna molbe (31.03.2011.)
- Žalba na rešenje direktora Uprave Ministarstvu pravde (19.05.2011.)

4) D.B. KPZ Niš, mat.broj 7514

- Molba za premeštaj direktoru Uprave (18.02.2011.)/ dopuna molbe (07.03.2011.)
- Žalba na rešenje direktora Uprave o odbijanju molbe za premeštaj Ministarstvu pravde (19.05.2011.)
- Zahtev upravniku KPZ Niš za preispitivanje mere upućivanja u odeljenje pojačanog nadzora (21.03.2011.)

5) V.R. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 5081

- Urgencija upravniku KPZ-a za hitno utvrđivanje činjenica o krivici u disciplinskom postupku (07.03.2011.)

6) F.G. KPZ Zabela, mat.broj 2979

- Molba za premeštaj direktoru Uprave (28.04.2011.)
- Zahtev KPZ Zabela za utvrđivanje da li je molba za premeštaj podneta (20.07.2011.)
- Zahtev upravniku za utvrđivanje da li je molba za premeštaj podneta KPZu (25.08.2011.)
- Pritužba upravniku KPZ Zabela zbog neprosleđivanja molbe za premeštaj direktoru Uprave (07.09.2011.)
- Žalba na rešenje upravnika KPZ Zabela direktoru Uprave (21.09.2011.)

7) Grupa OSI smeštena u bolnici KPZ Zabela (N.A. mat.br.33292, S.M. mat.br.3391, I.N. mat.br. 3824, S.Z, V.M. m.b.3745)

- Pritužba upravniku KPZ Zabela zbog neostvarivanja prava invalidnih lica sa zahtevom za uklanjanje arhitektonskih barijera u okviru bolnice i zahtevom za obezbeđivanje smeštaja na prizemlju bolnice (23.08.2011.)

8) N.P. KPZ Niš, mat.broj 6182

- Dopis načelniku službe za zdravstvenu zaštitu u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu (29.08.2011.)

9) M.I. OZ Leskovac, mat.broj 333/11

- Pritužba upravniku OZ Leskovac zbog neodgovarajućeg smeštaja (04.10.2011.)

- Žalba direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija zbog nedonošenja rešenja po pritužbi (01.12.2011.)

- Žalba direktoru Uprave na odluku upravnika OZ Leskovac (04.11.2011.)

10) K.D. OZ Leskovac, mat.broj 372/11

- Pritužba upravniku OZ Leskovac zbog neodgovarajućeg smeštaja (04.10.2011.)

- Žalba direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija zbog nedonošenja rešenja po pritužbi (01.12.2011.)

11) M.V. KPZ Niš, mat.broj 9126

- Pritužba načelniku službe za zdravstvenu zaštitu na pruženu zdravstvenu negu osuđeniku (28.10.2011.)

- Pritužba Lekarskoj komori Srbije na neodgovarajuću medicinsku negu i neadekvatno lečenje pacijenta (04.11.2011.)

12) I.N. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 12324

- Pritužba upravniku KPZ Sremska Mitrovica zbog neopravdanog smanjenja vaspitne grupe (01.11.2011.)

- Žalba direktoru Uprave na odluku upravnika KPZ Sremska Mitrovica od 02.12.2011. godine (12.12.2011.)

13) M.M. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 522

- Zahtev KPZ Sremska Mitrovica za dostavljanje kopija presude Okružnog suda u Belom Manastiru, Republika Srpska Krajina (16.01.2012.)

14) B.K. KPZ Niš, mat.broj 8638

- Zahtev načelniku službe za zdravstvenu zaštitu za dostavljanje kopije medicinskog kartona (15.12.2011.)

- Pritužba upravniku zbog neomogućavanja uvida u medicinski karton (06.02.2012.)

- Žalba direktoru Uprave na rešenje upravnika KPZ Niš (02.03.2012.)

15) Z.B., KPZ Niš, mat.broj 7090

- Inicijativa (upravicima KPZ Niš i Sremska Mitrovica) za premeštaj iz KPZ Niš u KPZ Sremska Mitrovica (07.02.2012.)

B/ Podnesci, zastupanja, razvrstani po potrebi zbog čijeg nezadovoljenja je osuđenik štrajkovao glađu

I/ Molbe za premeštaj

Pravni osnov: ZIKS*, član 116

* 17.maja 2011. su stupile na snagu izmene i dopune Zakona o Izvršenju Krivičnih Sankcija (Sl.gl. RS 31/11), kojima više nije predviđena mogućnost podnošenja molbe za premeštaj. Na dalje se u zavodima razmatraju razlozi koje osuđenik navede u podnesku/inicijativi upravniku, na osnovu kojih upravnik može da podnese predlog za premeštaj.

1. I.N. (KPZ Niš – mat.broj 7007)

1.1.1. Molba za premeštaj direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (04.02.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 29.03.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne*

* U ZIKS-u nije predviđen rok za odlučivanje po Molbi za premeštaj. Međutim, Zakonom o Upravnom Postupku (ZUP) je propisan rok za odlučivanje u trajanju od dva meseca. Ukoliko se ovaj rok ne ispoštuje, to se ne smatra prekršajem, ali se smatra razlogom za žalbu.

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Iz Sporazuma koji je zaključen između SRJ i UNMIK-a proizilazi da osuđeni i kada postoje opravdani razlozi za premeštaj, nema pravo na premeštaj već je Sporazumom data samo mogućnost premeštaja, a da li će premeštaj biti izvršen zavisi od procene Strana odnosno lica koja su ovlašćena da daju pristanak za premeštaj; ocenjeno je da porodični razlozi navedeni u molbi osuđenog ne mogu biti od uticaja na drugačiju odluku ovog organa."

1.1.2. Žalba povodom ćutanja Uprave Ministarstvu pravde (29.03.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 29.04.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Direktor Uprave je postupio po molbi za premeštaj osuđenog i u skladu sa članom 116 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, i odredbama Zakona o opštem upravnom postupku, doneo rešenje dana 29.03.2011. godine koje je uručeno osuđenom i njegovom advokatu koji je protiv navedenog rešenja uložio žalbu 14.04.2011 godine, po kojoj je postupak u toku, neosnovani su navodi žalbe."

Razno: -

1.1.3. Žalba Ministarstvu pravde zbog odbijanja molbe za premeštaj od strane Uprave (14.04.2011, dopuna 18.04.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 16.05.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "...sporazumom između SRJ i Unmika predviđeno je da svaka Strana može da zatraži premeštaj, odnosno da osuđeno lice može da bude premešteno pod nadzor druge Strane, u skladu sa odredbama Sporazuma, kako bi izdržalo preostali deo kazne. Premeštaj osuđenih lica prema odredbama Sporazuma predstavlja samo mogućnost premeštaja."

Razno: -

1.1.4. Molba za premeštaj podneta (a) Odseku za transfer osuđenih lica i ekstradicije pri Ministarstvu pravde (29.03.2011.)/ bez odgovora/ i (b) Sektoru za normativne poslove i međunarodnu saradnju (29.03.2011.)/ negativan odgovor/

1.1.5. Pismo Borku Stefanoviću (13.04.2011.)

1.1.6. Tužba Upravnom sudu, za poništaj rešenja Ministarstva pravde (28.05.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 23.06.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne postoji zakonski rok za dobijanje odgovora

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Kako se okolnosti zbog kojih ponovo traži premeštaj nisu promenile, a imajući u vidu da je istek kazne 16.01.2021. godine, kao i da je započet proces resocijalizacije, koja se neometano odvija i koji treba nastaviti u KPZu u Nišu, a koji je teritorijalno najbliži prebivalištu dela porodice osuđenog koja živi na prostoru KiM, po oceni ovog suda tuženi organ pravilno nalazi da ne postoje opravdani razlozi i izuzetne okolnosti za premeštaj tužioca iz KPZ Niš u ustanovu za izvršenje kazni na teritoriji KiM."

Razno: -

1.1.7. Žalba Ustavnom sudu (15.08.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen.

1.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

- Nemogućnost ostvarivanja prava na posete od strane porodice, zbog velike udaljenosti od mesta njihovog prebivališta i njihovog siromaštva;
- Političke okolnosti (osuđenik je Srbin sa Kosova, kome porodica živi na Kosovu i želi da bude vraćen na Kosovo i da tamo da izdržava kaznu).

1.3. Rezultat: Osuđenik je premešten u KPZ Sremska Mitrovica 19. avgusta 2011. godine.

1.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

Evropska zatvorska pravila (pravilo 17.1 ...)
ZIKS: članovi 78, 116, 117

2. A.S. KPZ Niš, mat.broj 5178

2.1.1. Molba za premeštaj direktoru Uprave (14.02.2011.)/ dopuna molbe (31.03.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 16.05.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne*

* U ZIKS-u nije predviđen rok za odlučivanje po Molbi za premeštaj. Međutim, ZUP-om je propisan rok za odlučivanje u trajanju od dva meseca. Ukoliko se ovaj rok ne ispoštuje, to se ne smatra prekršajem, ali se smatra razlogom za žalbu.

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Na osnovu uvida u akt KPZ u Sremskoj Mitrovici broj 702-5/11-236 od 20.04.2011. godine, utvrđeno je da upravnik nije dao saglasnost za premeštaj osuđenog, jer su smeštajni kapaciteti navedene kazneno-popravne ustanove preopterećeni.

Uvidom u akt KPZ u Požarevcu-Zabeli broj 702-5351-2/2011-02 od 26.04.2011 godine, utvrđeno je da upravnik nije dao saglasnost za premeštaj osuđenog, jer su smeštajni kapaciteti navedene kazneno-popravne ustanove preopterećeni"

Razno: -

2.1.2. Žalba na rešenje direktora Uprave Ministarstvu pravde (19.05.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 17.08.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne*

*U ZIKS-u nije predviđen rok za odlučivanje, ali po ZUP-u o žalbi treba odlučiti u roku od dva meseca.

Obrazloženje iz pismenog odgovora Drugostepeni organ je potvrdio odluku prvostepenog organa ocenjujući da je doneta u skladu sa zakonom i prezentiranim činjenicama. Preopterećenost smeštajnih kapaciteta u drugim zatvorima je opravdan razlog za odbijanje premeštaja. Pored toga, medicinska zaštita se na isti način obezbeđuje osuđenima u svim zavodima, a ukoliko zavodi nemaju kapacitete, lica se šalju u specijalnu zatvorsku bolnicu u Beogradu. Mišljenje prevaspitne službe u vezi premeštaja je bilo pozitivno.

Razno: Dvostepenost u odlučivanju je predviđena iz razloga kontrole postupanja prvostepenog organa, te je neophodno da drugostepeni organ detaljnije ispita navode žalbe jer će se samo na taj način ostvariti pravo na žalbu kao ustavno pravo.

2.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Ubeđenje osuđenika da će biti izložen osveti stražara, zato što je jedan njihov kolega dobio otkaz zbog propusta u radu načinjenih u slučaju uspešnog bekstva ovog osuđenika iz isturenog odeljenja zatvora u drugoj opštini.

2.3. Rezultat: -

2.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: član 65

3. D.B. KPZ Niš, mat.broj 7514

3.1.1. Molba za premeštaj direktoru Uprave (18.02.2011.)/ dopuna molbe (07.03.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 05.05.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne*

* U ZIKS-u nije predviđen rok za odlučivanje po Molbi za premeštaj. Međutim, ZUP-om je propisan rok za odlučivanje u trajanju od dva meseca. Ukoliko se ovaj rok ne ispoštuje, to se ne smatra prekršajem, ali se smatra razlogom za žalbu.

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Na osnovu uvida u akt KPZ u Sremskoj Mitrovici broj 702-5/11-236 od 5.04.2011 godine, utvrđeno je da upravnik nije dao saglasnost za premeštaj osuđenog, jer su smeštajni kapaciteti navedene kazнено-popravne ustanove preopterećeni."

3.1.2. Žalba na rešenje direktora Uprave o odbijanju molbe za premeštaj Ministarstvu pravde (19.05.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 22.08.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne*

*U ZIKS-u nije predviđen rok za odlučivanje po Molbi za premeštaj. Međutim, ZUP-om je propisan rok za odlučivanje u trajanju od dva meseca. Ukoliko se ovaj rok ne ispoštuje, to se ne smatra prekršajem, ali se smatra razlogom za žalbu.

Obrazloženje iz pismenog odgovora: Drugostepeni organ je potvrdio odluku prvostepenog organa ocenjujući da je doneta u skladu sa zakonom i prezentiranim činjenicama. Preopterećenost smeštajnih kapaciteta u drugim zatvorima je opravdan razlog za odbijanje premeštaja. Mišljenje prevaspitne službe u vezi premeštaja je bilo pozitivno.

Razno: Dvostepenost u odlučivanju je predviđena iz razloga kontrole postupanja prvostepenog organa, te je neophodno da drugostepeni organ detaljnije ispita navode žalbe jer će se samo na taj način ostvariti pravo na žalbu kao ustavno pravo.

3.1.3. Zahtev upravniku KPZ Niš za preispitivanje mere upućivanja u odeljenje pojačanog nadzora (21.03.2011.)

Odgovor na zahtev: Bez odgovora

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: -

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: Zakonom nije predviđena mogućnost podnošenja zahteva za preispitivanje mere upućivanja u OPN ali nije ni zabranjeno da se ovakav zahtev uputi. Ukoliko osuđeni ili njegov punomoćnik smatraju da ne postoje razlozi zbog kojih je izrečena ova mera mogu da predlože upravniku da je preispita.

3.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Crevo za zalivanje, iz delova dužine 1-1.5 metar, koje je oduzeto drugom osuđeniku, a bilo je namenjeno D.B. za zalivanje bašte, je protumačeno kao planiranje bekstva D.B. Po njegovoj izjavi, zbog toga su ga stražari ispitivali sat-dva sa optužbom da planira bekstvo, što je on doživeo kao veliki psihološki pritisak kojem je podlegao, pa je u jednom trenutku sam sebe povredio alatom za duborez. Osuđenik ranije nije disciplinski kažnjavan, bavio se baštovanstvom i duborezom i to mu je mnogo značilo. Zbog čina samopovređivanja osuđenik je kasnije kažnjen u disciplinskom postupku. Postupak za pokušaj bekstva nikada nije pokrenut.

3.3. Rezultat: -

3.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 65, 116, 139

- Svrha zatvaranja u delu sprovođenja programa tretmana (osuđenik, kao psihički labilna osoba, prepoznaje kao neprijateljsku sredinu od ovog trenutka na dalje zavod u kome se nalazi; treba imati u vidu da je program njegove resocijalizacije, do incidenta, bio uspešno sproveden).

4. F.G. KPZ Zabela, mat.broj 2979

4.1.1. Molba za premeštaj direktoru Uprave (28.04.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: *

*U ZIKS-u nije predviđen rok za odlučivanje po Molbi za premeštaj. Međutim, ZUP-om je propisan rok za odlučivanje u trajanju od dva meseca. Ukoliko se ovaj rok ne ispoštuje, to se ne smatra prekršajem, ali se smatra razlogom za žalbu.

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: Molba je sačinjena i upućena osuđeniku kako bi je potpisao i preko KPZ Zabela poslao direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija. F. G. navodi da je tako i učinio, ali u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija tvrde da molbu nikada nisu primili. Do sada nismo mogli da utvrdimo šta je sa molbom bilo od momenta predaje KPZ Zabela.

4.1.2./ 4.1.3. Zahtev KPZ Zabela za utvrđivanje da li je molba za premeštaj podneta (20.07.2011./ 25.08.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: *
*Ne postoji zakonski rok za dostavljanje odgovora

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: -

4.1.4. Pritužba upravniku KPZ Zabela zbog neprosleđivanja molbe za premeštaj direktoru Uprave (07.09.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 15.09.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Razmatrajući navode pritužbe osuđenog utvrđuje se da osuđeni nije predao molbu vaspitaču po utvrđenoj proceduri tako da nije mogao da dobije nikakvu potvrdu o slanju, a da je kroz pisarnicu KPZ utvrđeno da molba nije zavedena u komandirsku knjigu pavljona. U vezi traženog premeštaja a na osnovu izveštaja službe za tretman, upravnik zavoda je odlučio da nema osnova za premeštaj u KPZ Niš i da je o napred navedenom osuđeni dobio odgovor."

Razno: -

4.1.5. Žalba na rešenje upravnika KPZ Zabela direktoru Uprave (15.09.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 21.10.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "...mišljenje zavoda je da ne postoje uslovi za premeštaj imenovanog, obzirom na visinu kazne, vrstu izvršenog krivičnog dela, činjenicu da prema rasporednom aktu Ministra pravde lica kojima je izrečena kazna zatvora čije trajanje iznosi 20, 30, 40 godina upućuju u KPZ Zabela, odnosno zavod zatvorenog tipa sa posebnim obezbeđenjem."
"...Na osnovu uvida u komandirsku knjigu nije bilo upućenih podnesaka od strane osuđenog od 28.04.2011. do 16.05.2011."

Razno: -

4.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je Bošnjak i musliman iz Novog Pazara. Uskraćeno mu je pravo na hranu koja zadovoljava zahteve religije kojoj pripada, kao i uslovi za praktikovanje verskog obreda. Drugi problem koji ima je da se, usled velike udaljenosti boravišta njegove porodice koja živi u Novom Pazaru, redukuje broj njihovih poseta.

4.3. Rezultat: -

4.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: član 70, stav 3 – ishrana u skladu sa verskim uverenjima; 78, 113

5. Z.B. KPZ Niš, mat.broj 7090

5.1.1. Inicijativa (upravicima KPZ Niš i S.Mitrovica) za premeštaj iz KPZ Niš u KPZ Sremska Mitrovica (07.02.2012.)

<i>Odgovor na zahtev:</i>	Nije dobijen
<i>Datum odgovora:</i>	-
<i>Da li je odgovor u roku:</i>	-
<i>Obrazloženje iz pismenog odgovora:</i>	-
<i>Razno:</i>	-

5.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Velika udaljenost boravišta (Bački Petrovac, Vojvodina) njegove porodice (a postoji i bliži zavod) redukuje broj poseta.

5.3. Rezultat: -

5.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS, član 78

UKUPNO:

a. Podneto:

- Osnovnih dokumenata:

Molbi za premeštaj/ upravicima: 2

Molbi za premeštaj/ direktoru Uprave: 4

- **Žalbi na odluku o osnovnom dokumentu:**

Žalbi na odluku upravnika: 1

Žalbi na odluku direktora: 4

Ukupno: 11

b. Dobijeno odgovora:

Ukupno odgovora: 8

Ukupno pozitivnih odgovora I stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora I stepen: 4

Ukupno pozitivnih odgovora II i viši stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora II i viši stepen: 4

Ukupno odgovoreno u roku: 3

Ukupno nije odgovoreno u roku: 5

Za ostale ne postoji rok.

II/ Pritužbe upravniku zbog neodgovarajućeg smeštaja u okviru zavoda

Pravni osnov: ZIKS, članovi 63, 66, 68

1. M.I. OZ Leskovac, mat.broj 333/11

1.1.1. Pritužba upravniku OZ Leskovac zbog neodgovarajućeg smeštaja (04.10.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 04.11.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Netačni su navodi da su imenovana osuđena lica stavljena u izolaciju. Naime, u paviljonima 1, 2 i 3 nalaze se osuđena lica koja su razvrstana u kategorije V1 i V2 pa se radi o paviljonima u kojima se smeštaju lica u navedenim kategorijama, a ne u izolaciji."

Razno: -

1.1.2. Žalba direktoru Uprave zbog nedonošenja rešenja po pritužbi (01.12.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 30.11.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Na osnovu dobijenih podataka i uvidom u priložena akta iz OZ u Leskovcu, utvrđeno je da je upravnik OZ-a, postupajući po podnesku-pritužbi na isti odgovorio 04.11.2011. godine, podneskom koji je zbog problema sa dostavljanjem morao biti ponovo dostavljan punomoćniku, što je dovelo do proteka vremena i kojim je detaljno i obrazloženo odgovoreno na sve što je pritužbom traženo."

Razno: -

1.1.3. Žalba direktoru Uprave na odluku upravnika OZ Leskovac kojom se odbija pritužba zbog neodgovarajućeg smeštaja (04.11.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 28.12.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: Iz dostavljenih dokumenata OZ Leskovac zaključuje se da ne postoje povrede prava na koje žalilac ukazuje. Osuđeni je 16.12.2011. premešten u OZ Vranje te je iz tog razloga bespredmetno odučivati o istaknutim primedbama.

Razno: Dobijen je formalno negativan odgovor. Međutim, u obrazloženju su navedene radnje kojima su predlozi branioca prihvaćeni i sprovedeni, tako da na kraju nema mogućnosti da zahtev bude odobren pošto je osuđenik već naizgled voljom uprave premešten. M.I. je dodeljena kategorija V1 posle upućene pritužbe i premešten je u OZ Vranje.

1.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je smešten u zatvorenom delu zatvora poluotvorenog tipa čime je povređeno njegovo pravo na odgovarajući smeštaj s obzirom na grupu u kojoj je razvrstan. Zbog neodgovarajućeg smeštaja povređena su i prava na šetnju na slobodnom vazduhu, kao i pravo na slobodne aktivnosti (šetnja, teretana, šah, društvene igre...)

1.3. Rezultat: Osuđenom M.I. dodeljena kategorija V1 i premešten je u OZ Vranje.

1.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 66 i 68

2. K.D. OZ Leskovac, mat.broj 372/11

2.1.1. Pritužba upravniku OZ Leskovac zbog neodgovarajućeg smeštaja (04.10.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 04.11.2011.

Da li je odgovor u roku: Ne

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Netačni su navodi da su imenovana osuđena lica stavljena u izolaciju. Naime, u paviljonima 1, 2 i 3 nalaze se osuđena lica koja su razvrstana u kategorije V1 i V2 pa se radi o paviljonima u kojima se smestaju lica u navedenim kategorijama, a ne u izolaciji."

Razno: -

2.1.2. Žalba direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija zbog nedonošenja rešenja po pritužbi (01.12.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 30.11.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Na osnovu dobijenih podataka i uvidom u priložena akta iz OZ u Leskovcu, utvrđeno je da je upravnik OZ-a, postupajući po podnesku-pritužbi na isti odgovorio 04.11.2011. godine, podneskom koji je zbog problema sa dostavljanjem morao biti ponovo dostavljan punomoćniku, što je dovelo do protoka vremena i kojim je detaljno i obrazloženo odgovoreno na sve što je pritužbom traženo."

Razno: -

2.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je smešten u zatvorenom delu zatvora poluotvorenog tipa čime je povređeno njegovo pravo na odgovarajući smeštaj s obzirom na grupu u kojoj je razvrstan (stupio dobrovoljno na izdržavanje kazne pre pravosnažnosti presude zbog čega bi trebalo da bude smešten u poluotvorenom delu zatvora u kome osuđenici imaju mogućnost uživanja većeg broja povoljnosti, a ne u zatvorenom delu). Zbog neodgovarajućeg smeštaja povređena su i prava boravka na svežem vazduhu u trajanju od dva časa, kao i pravo na slobodne aktivnosti (šetnja, teretana, šah, društvene igre...)

2.3. Rezultat: K.D. je premešten u KPZ Niš.

2.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 63, 66, 68

UKUPNO:

a. Podneto:

- **Osnovnih dokumenata:**

Pritužba Upravniku zbog neodgovarajućeg smeštaja i neostvarivanja drugih prava: 1

- **Žalbi na odluku o osnovnom dokumentu:**

Direktoru uprave: 2

Ukupno: 3

b. Dobijeno odgovora:

Ukupno odgovora: 3

Ukupno pozitivnih odgovora I stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora I stepen: 1

Ukupno pozitivnih odgovora II i viši stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora II i viši stepen: 2

Ukupno odgovoreno u roku: 2

Ukupno nije odgovoreno u roku: 1

III/ Podnesci (dopisi*, pritužbe i žalbe) u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu

* Dopis punomoćnika ili osuđenog je zahtev za ostvarivanje prava koji je upućen načelniku zdravstvene službe u KPZ.

Pravni osnov: ZIKS, članovi 101 - 105

1. M.K. KPZ Niš, mat.broj 8216

1.1.1. Dopis načelniku službe za zdravstvenu zaštitu u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu (31.03.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: Zakonski rok je pet dana, tako da nije ispoštovan (Član 101 ZIKS-a, Član 26 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Član 33 Pravilnika o kućnom redu)

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: Načelnik službe je dužan da odgovori na podnesak osuđenog ili njegovog punomoćnika u roku od pet dana pismenim putem. Pored toga dužan je da preduzme sve mere zdravstvene zaštite u skladu sa ZIKS-om i drugim propisima. Osuđeni nije naveo da je njegov problem rešen u kasnijim kontaktima.

1.1.2. Dopis načelniku službe za zdravstvenu zaštitu u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i predlog za kontinuirano lečenje (19.08.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: Zakonski rok je pet dana, tako da nije ispoštovan (Član 114 ZIKS-a, Član 26 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Član 33 Pravilnika o kućnom redu)

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: -

1.1.3. Pritužba upravniku KPZ Niš zbog nedobijanja odgovora na dopise upućene načelniku medicinske službe (15.10.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: Zakonski rok je 15 dana (Član 114 ZIKS-a, Član 26 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Član 33 Pravilnika o kućnom redu)

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: -

1.1.4. Pritužba Lekarskoj komori Srbije zbog neodgovarajuće medicinske nege i neadekvatnog lečenja pacijenta (23.09.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 27.02.2012.

Da li je odgovor u roku: Ne postoji rok

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Etički odbor Lekarske komore Srbije nije nadležan da ocenjuje niti kontroliše rad uprave KPZ Niš a po opisanoj situaciji nema indicija da su lekari u ovom KPZ-u počinili bilo kakvu povredu profesionalne dužnosti ili odredaba Kodeksa profesionalne etike Lekarske komore Srbije, tako da u konkretnoj situaciji Lekarska komora Srbije ne može direktno da reaguje. "

Razno: Uvidom u medicinski karton osuđenika je konstatovano da nije dobio kompletnu terapiju i tretman koji je propisan od lekara drugih specijalnosti i sastavni je deo zdravstvenog kartona osuđenika. Posledica nedostatka terapije i tretmana može biti pogoršanje postojećih bolesti i eventualno povećanje stepena invaliditeta.

1.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

M.K. je invalid rada I kategorije, boluje od brojnih hroničnih bolesti, a za koje ne dobija propisanu terapiju. Uvidom u prepis njegove medicinske dokumentacije je ustanovljeno koju terapiju osuđeni treba da dobije.

1.3. Rezultat: Osuđenik je u međuvremenu odustao od pritužbe jer je uspeo da postigne dogovor sa medicinskom službom u vezi čega je dobijen zaključak 28.11.2011. godine.

1.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 65, 101-105

Pravilnik o kućnom redu: članovi 32, 33

2. M.V. KPZ Niš, mat.broj 9126

2.1.1. Pritužba načelniku službe za zdravstvenu zaštitu na pruženu zdravstvenu negu osuđeniku (28.10.2011.)

<i>Odgovor na zahtev:</i>	Nije dobijen
<i>Datum odgovora:</i>	-
<i>Da li je odgovor u roku:</i>	Zakonski rok je pet dana, tako da nije ispoštovan (Član 101 ZIKS-a, Član 26 Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Član 33 Pravilnika o kućnom redu)
<i>Obrazloženje iz pismenog odgovora:</i>	-
<i>Razno:</i>	-

2.1.2. Pritužba Lekarskoj komori Srbije na neodgovarajuću medicinsku negu i neadekvatno lečenje pacijenta (04.11.2011.)

<i>Odgovor na zahtev:</i>	Negativan
<i>Datum odgovora:</i>	27.02.2012.
<i>Da li je odgovor u roku:</i>	Ne postoji rok
<i>Obrazloženje iz pismenog odgovora:</i>	"Etički odbor Lekarske komore Srbije nije nadležan da ocenjuje niti kontroliše rad uprave KPZ Niš a po opisanoj situaciji nema indicija da su lekari u ovom KPZ-u počinili bilo kakvu povredu profesionalne dužnosti ili odredaba Kodeksa profesionalne etike Lekarske komore Srbije, tako da u konkretnoj situaciji Lekarska komora Srbije ne može direktno da reaguje. "
<i>Razno:</i>	Osuđenik se žali na nedostatak medicinske nege. Naime, iako je invalid, nema personalnog asistenta, nema odgovarajućih lekova, prvenstveno za nervni sistem. Takođe navodi da je posle operacije bubrega dobio trbušnu kilu koju mu ne leče u KPZ Niš. Jednom prilikom je pao na sred hodnika stacionara, ali nije bilo medicinskih tehničara koji bi mu pomogli da se pridigne. Tako je ležao duže vreme.

2.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Urađena mu je hirurška intervencija, koja je imala komplikaciju koja nije na odgovarajući način lečena. Osuđeni je invalid (nema deo noge od potkolenice naniže, ali nema formalno priznatu invalidnost.) Još boluje od hronične Burgerove bolesti koja zahteva poseban tretman koji on ne dobija.

2.3. Rezultat: Osuđenik je 27.12.2011. prebačen u specijalnu zatvorsku bolnicu u Beogradu. Pritom mu nije obrazložen razlog zašto je tu prebačen, niti je došlo do akutnog pogoršanja zdravstvenog stanja.

2.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 65, 101-105
Pravilnik o kućnom redu: članovi 32, 33

3.N.P. KPZ Niš, mat.broj 6182

3.1.1. Dopis načelniku službe za zdravstvenu zaštitu zbog neprimenjivanja adekvatnog post-operativnog tretmana (29.08.2011.)

<i>Odgovor na zahtev:</i>	Nije dobijen
<i>Datum odgovora:</i>	-
<i>Da li je odgovor u roku:</i>	(rok je 5 dana)
<i>Obrazloženje iz pismenog odgovora:</i>	-
<i>Razno:</i>	-

3.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Izostanak odgovarajućeg post-operativnog tretmana (operisani su mu testisi u Kliničkom centru u Nišu) koji je doveo do pogoršanja zdravstvenog stanja osuđenog, jer je zahtevao redovno odvođenje van zavoda na tretman.

3.3. Rezultat: Kako bi otpočeli postupak ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, osuđenik je podneo zahtev, a potom i urgenciju za dostavljanje izvoda iz medicinskog kartona. S obzirom da kopije medicinskih izveštaja nisu dostavljene, punomoćnik osuđenog je napisao urgenciju načelniku zdravstvene službe sa molbom da se do posete osuđeniku dana 22.07.2011. godine dostave izvodi iz kartona.

Postupak će otpočeti po pribavljanju medicinskog kartona. Po podnetoj urgenciji punomoćnika, medicinski izveštaji su dostavljeni osuđenom, koji ih je predao punomoćniku. Osuđeni je u novembru odustao od daljeg vođenja postupka u cilju ostvarivanja svog prava.

3.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 65, 101-105
Pravilnik o kućnom redu: članovi 32, 33

4. B.K. KPZ Niš, mat.broj 8638

4.1.1. Zahtev načelniku službe za zdravstvenu zaštitu za dostavljanje kopije medicinskog kartona (15.12.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: -

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: -

4.1.2. Pritužba upravniku zbog neomogućavanja uvida u medicinski karton (06.02.2012.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 27.02.2012.

Da li je odgovor u roku: Rok za odgovor po pritužbi je 15 dana od dana prijema.

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "... utvrđeno je da nije bilo propusta od strane državnih službenika. Obzirom da je aparat za fotokopiranje u KPZ Niš već duže vreme u kvaru, iz tehničkih razloga, trenutno ne postoji mogućnost fotokopiranja tražene medicinske dokumentacije. Tražena medicinska dokumentacija će biti dostavljena imenovanom kada se za to steknu tehničke mogućnosti odnosno kada fotokopir aparat bude popravljen."

Razno: -

4.1.3. Žalba direktoru Uprave na rešenje upravnika KPZ Niš (02.03.2012.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: -

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: -

4.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk gladu

Osuđenik boluje od šećerne bolesti za koju dobija insulinsku terapiju koja ne daje efekte i neophodno je da mu se obezbedi odgovarajuće lečenje.

4.3. Rezultat: -

4.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: članovi 101-105
Pravilnik o kućnom redu: član 29, stav 4, 32, 33

UKUPNO:

a. Podneto:

- Osnovnih dokumenata:

Pritužba načelniku medicinske službe zbog neodgovarajuće zdravstvene zaštite: 3
Zahtev načelniku za dostavljanje kopije medicinskog kartona: 1

- Žalbi na odluku o osnovnom dokumentu:

Pritužba upravniku zbog nedobijanja odgovora: 2

Pritužba Lekarskoj komori: 2

Žalba direktoru uprave: 1

Ukupno: 9

b. Dobijeno odgovora:

Ukupno odgovora: 3

Ukupno pozitivnih odgovora I stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora I stepen: 0

Ukupno pozitivnih odgovora II i viši stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora II i viši stepen: 3

Ukupno odgovoreno u roku: 1

Ukupno nije odgovoreno u roku: 4

Za ostale ne postoji rok.

IV/ Postupak podnošenja pritužbe u vezi neodgovarajuće klasifikacije, kao i programa tretmana koje proističe iz neodgovarajuće kategorije

Pravni osnov: ZIKS, član 63

1. I.N. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 12324

1.1.1. Pritužba upravniku KPZ Sremska Mitrovica zbog neopravdanog smanjenja vaspitne grupe (01.11.2011.)

Odgovor na zahtev: Negativan

Datum odgovora: 02.12.2011.

Da li je odgovor u roku: Da

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "U ZIKS-u i u Pravilniku o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju... ne postoji obaveza ustanove u koju se premešta osuđeni da zadrži dodeljenu grupu i dodeljena posebna prava u okviru grupe. "

Razno: -

1.1.2. Žalba direktoru Uprave na odluku upravnika KPZ Sremska Mitrovica od 02.12.2011. (12.12.2011.)

Odgovor na zahtev: Pozitivan

Datum odgovora: 23.01.2012.

Da li je odgovor u roku: Ne, zakonski rok je mesec dana

Obrazloženje iz pismenog odgovora: "Po razmatranju spisa predmeta ove upravne stvari, oceni navoda žalbe i mišljenja ustanove povodom istih, drugostepeni organ je našao da je žalba osnovana....

... Obrazloženje rešenja upravnika je nejasno, nisu utvrđivane činjenice u vezi okolnosti iz pritužbe osuđenog koje se odnose na stečena posebna prava, odnosno da li postoje odluke zavoda o dodeli, odnosno o oduzimanju posebnih prava. "

Razno: *02.03.2012. godine Upravnik KPZ Sremska Mitrovica je doneo rešenje kojim se formalno odbija pritužba. Suštinski je pritužba usvojena jer se iz obrazloženja ("na bazi izvedenih dokaza neospornim su učinjene činjenice koje imaju karakter odlučnih činjenica za rešavanje u ovoj pravnoj stvari i iste upućuju na zaključak da je žalba neosnovana. Naime osuđenog je 02.03.2012. godine stručni tim zavoda naknadno razvrstao u grupu V1 i dodelio posebna prava..") vidi da je stručni tim zavoda izvršio razvrstavanje osuđenika u V1 grupu i dodelio mu posebna prava.

1.3. Rezultat: Osuđeniku je vraćena kategorija i povoljnosti koje iz nje proističu.

1.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS: član 63

Pravilnik o tretmanu i programu postupanja: član 35

UKUPNO:

a. Podneto:

- **Osnovnih dokumenata:**

Pritužba upravniku zbog dodeljivanja grupe sa manjim pravima: 1

- **Žalbi na odluku o osnovnom dokumentu:**

Žalba direktoru uprave: 1

Ukupno: 2

b. Dobijeno odgovora:

Ukupno odgovora: 3

Ukupno pozitivnih odgovora I stepen: 0

Ukupno negativnih odgovora I stepen: 2

Ukupno pozitivnih odgovora II i viši stepen: 1

Ukupno negativnih odgovora II i viši stepen: 0

Ukupno odgovoreno u roku: 1

Ukupno nije odgovoreno u roku: 1

Za ostale ne postoji rok

V/ Pritužbe vezane za diskriminaciju osuđenika sa invaliditetom

Pravni osnov: Zakon o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom, ZIKS član 66

1. Grupa OSI smeštena u bolnici KPZ Zabela (N.A. mat.broj 33292, S.M. mat.broj 3391, I.N. mat.broj 3824, S.Z, V.M. mat.broj 3745)

1.1.1. Pritužba upravniku KPZ Zabela zbog neostvarivanja prava invalidnih lica sa zahtevom za uklanjanje arhitektonskih barijera u okviru bolnice i zahtevom za obezbeđivanje smeštaja na prizemlju bolnice (23.08.2011.)

Odgovor na zahtev: Nije dobijen

Datum odgovora: -

Da li je odgovor u roku: (rok je 15 dana)

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: Na podnesak nije dobijen odgovor, ali su otpočete radnje na adaptaciji prostorija u prizemlju bolnice prema potrebama invalidnih lica.

1.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

U pitanju su osuđenici OSI koji su smešteni u nehumanim uslovima, u zgradi bolnice koja ne zadovoljava njihove potrebe. Osuđenici su smešteni na prvom spratu bolnice u kojoj nema lifta, što onemogućava njihovo kretanje. Pored toga, ne postoje i rampe na ulazima u zgradu.

1.3. Rezultat: Osuđenici OSI su posle adaptacija, premešteni u prizemlje. Međutim, uskraćen im je personalni asistent (jedan od osuđenika koji im dobrovoljno pomaže), čime su ponovo bespomoćni, samo na drugi način.

1.4.Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

Zakon o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom
ZIKS: član 66

UKUPNO:

a. Podneto:

- Osnovnih dokumenata:

Pritužba upravniku zbog neostvarivanja prava invalidnih lica i zahtev za uklanjanje arhitektonskih barijera: 1

- Žalbi na odluku o osnovnom dokumentu: 0

Ukupno: 1

b. Dobijeno odgovora:

Ukupno odgovora: 0

Ukupno odgovoreno u roku: 0

Ukupno nije odgovoreno u roku: 1

VI/ Zahtevi upravicima, razno

1. V.R. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 5081

1.1.1. Urgencija upravniku KPZ za hitno utvrđivanje činjenica o krivici u disciplinskom postupku (07.03.2011.)

Odgovor na zahtev:

Nije dobijen

Datum odgovora:

-

Da li je odgovor u roku: Rok ne postoji

Obrazloženje iz pismenog odgovora: -

Razno: Rok za postupanje po ovom podnesku ne postoji, ali utvrđivanje svih činjenica u vezi disciplinskog postupka je bilo neophodno učiniti do donošenja Rešenja o disciplinskom kažnjavanju.

1.2. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

U disciplinikom postupku protiv osuđenika nisu ispitani navodi okrivljenog niti su izvedeni predloženi dokazi. Disciplinski postupak je pokrenut zbog toga što je test urina osuđenog bio pozitivan na psihoaktivne supstance. Osuđenik tvrdi da nije, već da je uzimao kafetin i zbog toga je tražio da mu bude urađen i test krvi, kako bi dokazao svoju tvrdnju.

1.3. Rezultat: -

1.4. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

Povreda prava na odbranu okrivljenog u disciplinikom postupku u KPZ-u – Član 158 ZIKS-a i Član 14 Pravilnika o disciplinским merama i prestupima prema osuđenim licima

UKUPNO:

a. Podneto:

- Osnovnih dokumenata:

Urgencija upravniku za hitno utvrđivanje činjenica o krivici: 1

- Žalbi na odluku o osnovnom dokumentu: 0

Ukupno: 1

b. Dobijeno odgovora:

Ukupno odgovora: 0

Ukupno odgovoreno u roku: 0

Ukupno nije odgovoreno u roku: 0

Ne postoji zakonski rok za odgovor

VII/ Rariteti – osuđenici sa ex-YU prostora

1. D.S. KPZ Niš, mat.broj 7912

Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk gladu

Osuđenik je lice bez državljanstva (apatrid). U trenutku posete advokata je imao dokaz od Uprave grada Niša da nije upisan u knjigu državljana Srbije.

Urađeno je:

Ambasadi Slovenije je upućen Zahtev za utvrđivanje da li osuđenik ima državljanstvo Slovenije ili koje druge zemlje i traženi su dalji uputi u postupak za dobijanje državljanstva (17.01.2012.) U odgovoru od 21.02.2012, navedeno je da osuđenik nema državljanstvo Slovenije, već da je 1985. godine upisan u knjigu rođenih u Celju kao državljanin SFRJ iz Republike Srbije.

2. M. M., mat.broj 522, KPZ Sremska Mitrovica

Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk gladu

Osuđenik izdržava kaznu zatvora po presudi Okružnog suda u Belom Manastiru, koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda Vukovara, Republike S. Krajine. Bez ikakve odluke je upućen na izdržavanje kazne u KPZ Sremska Mitrovica (u Srbiji). Postupak priznanja ove presude u Srbiji nikada nije pokrenut što je neophodan uslov za izvršenje kazne osoba iz drugih zemalja.

Urađeno je:

Ostvaren je kontakt sa Veleposlanstvom Republike Hrvatske i zatraženo je obaveštenje i pravna pomoć u cilju ukidanja presude koju osuđenik izdražava. Dobijen je odgovor: "Presude para-države Republike Srpske Krajine nemaju pravno dejstvo iz razloga što je u Hrvatskoj donet zakon o aboliciji kojim se presude ovih sudova poništavaju."

Iz Ustavnog suda Srbije je dobijena informacija da je postupak pred ovim sudom pokrenut u aprilu 2011. godine. KPZ-u Sremska Mitrovica je poslat 16.01.2012. godine Zahtev za dostavljanje kopija presude po kojoj osuđenik izdržava kaznu zatvora. Na zahtev nije dobijen pisani odgovor, već usmeni (početkom februara) od zaposlenog u upravi da KPZ Sremska Mitrovica neće udovoljiti ovom zahtevu jer ne postoji zakonska obaveza za tim.

Osuđenik je dostavio i Potvrdu Županijskog suda u Osijeku od 20.09.2010. godine u kojoj stoji da nije utvrđeno da se ikada vodio kazneni postupak protiv njega, i zbog toga ne mogu da mu dostave primerak presude kojom je osuđen.

VIII/ Podnesci koji nisu podneti iz opravdanog razloga

1. Z.M. KPZ Zabela, mat.broj 4252

Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je osoba sa invaliditetom kojoj je neophodno ortopedsko pomagalo (odgovarajuća obuća sa platformom) kako bi se normalno kretao. KPZ je usmeno odbijao da osuđeniku obezbedi odgovarajuće pomagalo.

Rezultat:

Osuđenikov problem je bio da ne može da pribavi ortopedsko pomagalo (jedna noga mu je kraća 5cm). Tri dana nakon posete, osuđenik je obavestio advokata CLJP-Niš da je u zavodu otpočeta procedura nabavljanja ortopedskog pomagala, a kasnije i da je problem rešen.

2. Z.B. KPZ Niš, mat.broj 4956

Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je ratni vojni invalid. Dijagnostifikovani su mu posttraumatski stresni poremećaj (DSM IV F10), klaustrofobija, psihopatske crte ponašanja, što su sve posledice učešća u ratu. On ima zakonski dve mogućnosti: (a) da mu bude priznat status invalida rada, ukoliko je imao dovoljno godina staža, ili (b) da mu bude priznat status vojnog invalida i da na osnovu toga ostvari pravo na invalidninu preko opštine. Opredelio se za status invalida rada. U trenutku posete advokata, njegov problem je bio to što je podneo zahtev za dobijanje invalidske penzije i dobio odgovor da mu nedostaje dva meseca radnog staža (umesto potrebnih 5 godina ima 4 godine i 10 meseci).

Rezultat:

Ubrzo nakon posete advokata, osuđenik je javio da je rešio problem (banka mu je odobrila kredit od 55.000 dinara da uplati doprinose za nedostajeće mesece) i da će mu uskoro stići rešenje o priznavanju invalidske penzije.

IX/ Zastupanje pred sudovima u krivičnim postupcima*

*nije planirano projektom, ali zbog evidentnog kršenja ljudskih prava ovi osuđenici su zastupani pred sudom

1. Dž.S. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 10143 (avgusta 2011. je prebačen u pritvor KPZ Zabela)

Predlog za ponavljanje krivičnog postupka u kome je osuđenom suđeno u odsustvu je podnet Osnovnom sudu u Požarevcu, 06.04.2011. godine, i dobijen je pozitivan odgovor (11.07.2011, odgovor je bio u roku) kojim je ukinuta presuda po kojoj je osuđenik izdržavao kaznu zatvora.

Po donošenju ove odluke, osuđenom je odmah određen pritvor koji se sprovodi u KPZ Zabela. Upravniku KPZ Sremska Mitrovica je upućeno obaveštenje 28.07.2011. godine o pozitivnom odgovoru sa molbom da se preduzmu mere kako bi se obustavilo izvršenje kazne prema osuđeniku.

Žalba Apelacionom sudu protiv rešenja Osnovnog suda u Požarevcu kojim se određuje pritvor osuđeniku je upućena 25.08.2011. godine. Apelacioni sud je odbio žalbu 16.09.2011. godine.

Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Okrivljenom je suđeno u odsustvu ("nedostupan organima krivičnog gonjenja"), iako je u tom trenutku izdržavao drugu kaznu u KPZ Sremska Mitrovica, čime je sigurno bio dostupan.

Jedini dokaz na osnovu koga je doneta osuđujuća presuda je izjava samog okrivljenog data u pretkrivičnom postupku. On je posle hapšenja ispitivan bez prisustva branioca, kada je i tučen, što potvrđuje izveštaj lekara sa Klinike za Maksilofacijalnu hirurgiju. Na taj način prethodno sročenu izjavu je formalno dao kasnije, u prisustvu branioca. U ovom postupku nije izveden nijedan drugi dokaz na kome bi se osuđujuća presuda mogla zasnivati. Po izjavi Dž.S, koja je potkrepljena izveštajem sa maksilofacijalne hirurgije u Beogradu, priznao je delo posle batina dobijenih od policije. Dodatno otežavajuća okolnost za osuđenika je to što je Rom, kao pripadnik manjine prema kojoj postoje predrasude da se bavi kriminalom.

2. D.P. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 8261

Zahtev za nepravo ponavljanje postupka upućen je Višem sudu u Beogradu 13.01.2011. godine. Viši sud je doneo odluku (21.03.2011.) kojom je odbio ovaj zahtev.

Osnovni sud u Novom Sadu je 27.01.2011. doneo rešenje kojim se stavlja van snage klauzula o pravosnažnosti rešenja Osnovnog suda u Novom Sadu od 20.10.2010. (ovim rešenjem je osuđeniku obustavljeno izvršenje kazne zatvora). Na ovo rešenje od 27.01.2011. je uložena Žalba Apelacionom sudu u Novom Sadu 04.03.2011. Apelacioni sud u Novom Sadu je odbio ovu žalbu 25.10.2011. godine. Povodom rešenja Osnovnog suda u Novom Sadu od 17.03.2011. kojim je odbačena prethodno izjavljena žalba Apelacionom sudu u Novom Sadu 20.04.2011 (dopuna žalbe je uložena 10.05.2011.). Ovaj sud je uvažio žalbu 23.05.2011. i ukinuo rešenje Osnovnog suda u Novom Sadu od 17.03.2011.

Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osnovni sud u Novom Sadu nije smeo da donese odluku o zastarevanju jedne od njegovih kazni (a doneo je), zato što je ta kazna bila obuhvaćena već jedinstvenom kaznom koju je doneo Viši sud u Beogradu. Prava koja se stiču na osnovu pravosnažnih presuda predstavljaju stečena prava koja se ne mogu kasnije oduzimati, a njemu je oduzeto.

C/ Razlozi za štrajk glađu

(Premeštaj)

1. I.N. (KPZ Niš – mat.broj 7007)

1.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je stanovnik KiM. Želi da bude premešten nazad na Kosovo kako bi izdržavao kaznu zatvora (do 2021. godine) u zatvoru koji je bliži mestu prebivališta njegove porodice. Geografska udaljenost i drugi problemi (prvenstveno siromaštvo porodice) utiču na to da osuđenik teško ostvaruje neka prava koja proističu iz ZIKS-a, a obuhvaćena su i Evropskim zatvorskim pravilima. Tu se prvenstveno misli na nemogućnost ostvarivanja prava na posete od strane porodice, zbog velike udaljenosti od mesta njihovog prebivališta, kao i visokih troškova prevoza i smeštaja. Političke okolnosti su takve da bi u periodu podnošenja zahteva mnogo veća verovatnoća bila da bi njegov zahtev bio pozitivno rešen da je Albanac i želi da bude prebačen na Kosovo ili da je Srbin koji sa Kosova želi da bude prebačen u neki od zatvora u Srbiji. U ovakvoj konstelaciji, Srbina koji želi na Kosovo u zatvor pod albanskom kontrolom, je naišao na nedostatak političke volje i podrške svih aktera na rešavanju ovih okolnosti, da mu se kao pojedincu, omogući poštovanje jednog od prava vezanog za izdržavanje kazne, a čije poštovanje prvenstveno doprinosi njegovoj boljoj resocijalizaciji (blizina i dobri kontakti sa porodicom).

1.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- Evropska zatvorska pravila (pravilo 17.1)
- **ZIKS:(član 78:** Osuđeni ima pravo na posetu bračnog druga, dece, roditelja, usvojenika, usvojitelja i ostalih srodnika u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do četvrtog stepena krvnog i tazbinskog srodstva, kao i hranitelja, hranjenika i staratelja:
 - 1) jednom nedeljno - u zavodu ili odeljenju otvorenog tipa;
 - 2) dvaput mesečno - u zavodu ili odeljenju poluotvorenog tipa;
 - 3) jedanput mesečno - u zavodu ili odeljenju zatvorenog tipa i u zavodu zatvorenog tipa sa posebnim obezbeđenjem.

Upravnik zavoda može osuđenom odobriti i posete drugih lica.

član 116: Direktor Uprave može, po predlogu upravnika zavoda, premestiti osuđeno lice iz jednog zavoda u drugi kada je to opravdano zbog sprovođenja programa postupanja ili održavanja reda i bezbednosti u zavodu.

Direktor Uprave može, iz razloga bezbednosti, osuđenog premestiti po službenoj dužnosti.

Protiv odluke direktora Uprave iz st. 1. i 2. ovog člana osuđeni ima pravo žalbe ministru nadležnom za pravosuđe u roku od tri dana od prijema odluke. Žalba na odluku direktora Uprave ne odlaže izvršenje rešenja.

član 117: Zavod u koji je osuđeni premešten dužan je da odmah posle premeštaja osuđenom omogući da se javi porodici ili licu koje on odredi, o trošku zavoda.)

2. A.S. KPZ Niš, mat.broj 5178

2.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenikov problem je vezan za revanšizam od strane službe obezbeđenja. Razlog ovakvog postupanja se, po mišljenju osuđenika, nalazi u tome što je zbog njegovog ranijeg uspešnog bekstva iz isturenog odeljenja zavoda (u Pirotu) tada jedan od pripadnika službe obezbeđenja dobio otkaz.

2.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 65:** Svako mora poštovati dostojanstvo osuđenog.
Niko ne sme ugroziti telesno i duševno zdravlje osuđenog.)

3. D.B. KPZ Niš, mat.broj 7514

3.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Neadekvatno postupanje prema osuđeniku, posle koga se on samopovredio pa zatim zbog toga i bio premešten u OPN KPZ Niš. Do premeštaja je došlo posle njegovog samopovređivanja, koje se desilo kao posledica psihološkog pritiska kojem je bio izložen od strane službe obezbeđenja da prizna da je hteo da nabavi sredstvo za pokušaj bekstva iz KPZ Niš.

Crevo za zalivanje, iz delova dužine 1-1.5 metar, koje je oduzeto drugom osuđeniku, a bilo je namenjeno D.B. za zalivanje bašte, je od strane službe obezbeđenja protumačeno kao planiranje bekstva. Po njegovoj izjavi, zbog toga su ga stražari ispitivali sat-dva sa optužbom da planira bekstvo, što je on doživeo kao veliki psihološki pritisak kojem je podlegao, pa je u jednom trenutku sam sebe povredio alatkom za duborez. Osuđenik ranije nije disciplinski kažnjavao, bavio se baštovanstvom i duborezom i to mu je mnogo značilo. Zbog čina samopovređivanja je osuđenik kasnije bio kažnjen u disciplinskom postupku. Postupak za pokušaj bekstva nikada nije pokrenut.

3.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

ZIKS (član 65): Svako mora poštovati dostojanstvo osuđenog.

Niko ne sme ugroziti telesno i duševno zdravlje osuđenog.

član 116: Direktor Uprave može, po predlogu upravnika zavoda, premestiti osuđeno lice iz jednog zavoda u drugi kada je to opravdano zbog sprovođenja programa postupanja ili održavanja reda i bezbednosti u zavodu.

Direktor Uprave može, iz razloga bezbednosti, osuđenog premestiti po službenoj dužnosti.

Protiv odluke direktora Uprave iz st. 1. i 2. ovog člana osuđeni ima pravo žalbe ministru nadležnom za pravosuđe u roku od tri dana od prijema odluke. Žalba na odluku direktora Uprave ne odlaže izvršenje rešenja.

član 139: Smeštaj pod pojačan nadzor može se primeniti samo u zavodima zatvorenog tipa, odnosno u zatvorenim odeljenjima zavoda.

Na rešenje o smeštaju pod pojačani nadzor osuđeni ima pravo žalbe direktoru Uprave u roku od tri dana od prijema rešenja. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja.

Mera iz stava 1. ovog člana preispituje se svaka tri meseca. Na rešenje o produženju trajanja ove mere osuđeni ima pravo žalbe direktoru uprave u roku od tri dana od prijema rešenja. Žalba ne odlaže izvršenje rešenja.)

- Svrha zatvaranja u delu sprovođenja programa tretmana (ovaj zavod osuđenik kao psihički labilna osoba prepoznaje kao neprijateljsku sredinu od ovog trenutka na dalje; program njegove resocijalizacije je do incidenta bio uspešno sproveden).

4. F.G. KPZ Zabela, mat.broj 2979

4.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je musliman. U KPZ Zabela ima samo nekoliko osuđenika ove veroispovesti pa im nije omogućena odgovarajuća ishrana koja zadovoljava verske zahteve i otežano mu je vršenje verskih obreda. Takođe, zbog velike udaljenosti boravišta (Novi Pazar), porodica ga retko posećuje.

4.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 70, stav 3):** ...Osuđenom se obezbeđuje ishrana vodeći računa o njegovim verskim uverenjima, a prema mogućnostima zavoda.

član 78: Osuđeni ima pravo na posetu bračnog druga, dece, roditelja, usvojenika, usvojitelja i ostalih srodnika u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do četvrtog stepena krvnog i tazbinskog srodstva, kao i hranitelja, hranjenika i staratelja:

1) jednom nedeljno - u zavodu ili odeljenju otvorenog tipa;

2) dvaput mesečno - u zavodu ili odeljenju poluotvorenog tipa;

3) jedanput mesečno - u zavodu ili odeljenju zatvorenog tipa i u zavodu zatvorenog tipa sa posebnim obezbeđenjem.

Upravnik zavoda može osuđenom odobriti i posete drugih lica.

član 113: Osuđeni ima pravo:

1) na verski obred;

2) da drži i čita versku literaturu;

3) da ga poseti svešteno lice.

Ako u zavodu postoji dovoljan broj osuđenih iste veroispovesti, na njihov zahtev upravnik zavoda će dozvoliti sveštenom licu te veroispovesti da ih redovno posećuje ili da u zavodu ima redovnu službu ili nastavu. Na osuđenog se ne može vršiti pritisak da prisustvuje verskom obredu ili poseti sveštenog lica. Verski obred obavlja se u posebnoj, prikladnoj prostoriji zavoda. Vreme, trajanje i način korišćenja prava iz ovog člana bliže se uređuju aktom o kućnom redu.)

5. Z.B., KPZ Niš, mat.broj 7090

5.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je 2007. godine privremeno premešten u KPZ Niš, tokom radova u KPZ Sremska Mitrovica i do danas se i dalje nalazi tu. On traži da bude vraćen u Sremsku Mitrovicu. Njegova porodica živi u Bačkom Petrovcu i zbog izuzetno slabog materijalnog stanja je sada praktično onemogućena da ga posećuje, jer ih udaljenost od Niša izlaže prevelikim troškovima.

5.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 78):** Osuđeni ima pravo na posetu bračnog druga, dece, roditelja, usvojenika, usvojitelja i ostalih srodnika u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do četvrtog stepena krvnog i tazbinskog srodstva, kao i hranitelja, hranjenika i staratelja:
 - 1) jednom nedeljno - u zavodu ili odeljenju otvorenog tipa;
 - 2) dvaput mesečno - u zavodu ili odeljenju poluotvorenog tipa;
 - 3) jedanput mesečno - u zavodu ili odeljenju zatvorenog tipa i u zavodu zatvorenog tipa sa posebnim obezbeđenjem.Upravnik zavoda može osuđenom odobriti i posete drugih lica.)

(Pritužbe upravniku zbog neodgovarajućeg smeštaja u okviru zavoda)

6. M.I. OZ Leskovac, mat.broj 333/11

6.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je smešten u zatvorenom delu zatvora poluotvorenog tipa čime je povređeno njegovo pravo na odgovarajući smeštaj s obzirom na grupu u kojoj je razvrstan. Zbog neodgovarajućeg smeštaja povređena su mu i prava na boravak van ćelije i vežbe napolju, kao i prava na slobodne aktivnosti (šetnja, teretana, šah, društvene igre...)

6.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 66):** Osuđeni ima pravo na smeštaj koji odgovara savremenim higijenskim uslovima i mesnim klimatskim prilikama. Razvrstavanje osuđenog u prostorije za zajednički boravak i spavaonice sprovede se uz brižljivu ocenu svih okolnosti i podataka evidentiranih u prijemnom odeljenju, posebno imajući u vidu uzrast, lične osobine i sklonosti, kao i druga svojstva od kojih zavisi pozitivan međusobni uticaj i odsustvo opasnosti od međusobnog fizičkog i psihičkog ugrožavanja. Osuđeni sa posebnim potrebama ima pravo na smeštaj primeren vrsti i stepenu njegovih posebnih potreba.
član 68: Osuđeni ima pravo da izvan zatvorenih prostorija, u slobodno vreme, provede najmanje dva časa dnevno. Osuđeni, kome godine i telesne sposobnosti to dozvoljavaju, ima pravo u slobodno vreme na organizovanu fizičku aktivnost, uključujući i pravo da zajedno sa drugim osuđenima koristi sportske terene, uređaje i opremu.)

7. K.D. OZ Leskovac, mat.broj 372/11

7.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik je smešten u zatvorenom delu zatvora poluotvorenog tipa čime je povređeno njegovo pravo na odgovarajući smeštaj s obzirom na grupu u kojoj je razvrstan (stupio dobrovoljno na izdržavanje kazne pre pravosnažnosti presude zbog čega bi trebalo da bude smešten u poluotvorenom a ne u zatvorenom delu, u kome osuđenici imaju mogućnost uživanja većeg broja povoljnosti). Zbog neodgovarajućeg smeštaja povređena su i prava boravka na svežem vazduhu u trajanju od dva časa, kao i pravo na slobodne aktivnosti (šetnja, teretana, šah, društvene igre...).

7.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 63:** Nakon stupanja u zavod, osuđeni se upućuje u prijemno odeljenje. U prijemnom odeljenju osuđeni se može zadržati najduže trideset dana. U prijemnom odeljenju se upoznaje ličnost osuđenog radi utvrđivanja programa postupanja i njegovog razvrstavanja. Razvrstavanje osuđenog vrši se na osnovu vrste krivičnog dela, visine izrečene kazne, oblika krivice, odnosa osuđenog prema krivičnom delu, ranije osuđivanosti i drugih kriterijuma utvrđenih pravilnikom o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju i naknadnom razvrstavanju osuđenih. Tokom izvršenja kazne zatvora moguće je naknadno razvrstavanje osuđenog, zavisno od potreba ostvarivanja svrhe izvršenja kazne i izmena programa postupanja. Odluku o programu postupanja i naknadnom razvrstavanju donosi upravnik zavoda na obrazložen predlog stručnog tima, koji se zasniva na oceni ispunjenosti uslova propisanih pravilnikom o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju i naknadnom razvrstavanju osuđenih. Stručni tim sastavljen je od predstavnika službi zavoda. Odluka o programu postupanja i odluka o naknadnom razvrstavanju dostavlja se osuđenom najkasnije u roku od tri dana od dana donošenja odluke. Protiv odluke o naknadnom razvrstavanju osuđeni ima pravo žalbe direktoru Uprave, u roku od tri dana od dana prijema odluke. Pravilnik o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju i naknadnom razvrstavanju osuđenih donosi ministar nadležan za pravosuđe. **član 66:** Osuđeni ima pravo na smeštaj koji odgovara savremenim higijenskim uslovima i mesnim klimatskim prilikama. Razvrstavanje osuđenog u prostorije za zajednički boravak i spavaonice sprovede se uz brižljivu ocenu svih okolnosti i podataka evidentiranih u prijemnom odeljenju, posebno imajući u vidu uzrast, lične osobine i sklonosti, kao i druga svojstva od kojih zavisi pozitivan međusobni uticaj i odsustvo opasnosti od međusobnog fizičkog i psihičkog ugrožavanja. Osuđeni sa posebnim potrebama ima pravo na smeštaj primeren vrsti i stepenu njegovih posebnih potreba. **član 68:** Osuđeni ima pravo da izvan zatvorenih prostorija, u slobodno vreme, provede najmanje dva časa dnevno. Osuđeni, kome godine i telesne sposobnosti to dozvoljavaju, ima pravo u slobodno vreme na organizovanu fizičku aktivnost, uključujući i pravo da zajedno sa drugim osuđenima koristi sportske terene, uređaje i opremu.)

(Podnesci u vezi ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu)

8. M.K., KPZ Niš, mat.broj 8216

8.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk gladu

Osuđenik je invalid rada I kategorije i boluje od brojnih hroničnih bolesti (problemi sa srcem, kičmom, boluje od epilepsije...) a za koje ne dobija propisanu terapiju i tretman. Takođe su mu naočare već duže vreme polomljene a ne uspeva da bude odveden kod oftalmologa kako bi dobio druge.

8.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS: (Član 65:** Svako mora poštovati dostojanstvo osuđenog. Niko ne sme ugroziti telesno i duševno zdravlje osuđenog. **Član 101:** Osuđeni ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema opštim propisima o zdravstvenoj zaštiti i odredbama ovog zakona. Osuđeni kome se u zavodu ne može pružiti odgovarajuća zdravstvena zaštita upućuje se u Specijalnu zatvorsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, a trudnica radi porođaja u porodilište. Vreme provedeno na lečenju uračunava se u kaznu zatvora.

Član 102: Lečenje osuđenog se sprovodi uz njegov pristanak.

Prisilno hranjenje osuđenog nije dozvoljeno.

Izuzetno, ako osuđeni odbijanjem lečenja ili hrane ozbiljno ugrozi svoje zdravlje ili život primeniće se medicinske mere koje odredi lekar.

Zdravstveni pregled osuđenog vrši se samo u prisustvu zdravstvenog radnika, osim ako zdravstveni radnik drukčije ne zatraži.

Osuđeni ima pravo da bude upoznat sa nalazima o njegovom zdravstvenom stanju i sadržinom njegovog zdravstvenog kartona, osim u slučajevima predviđenim opštim medicinskim propisima.

Osuđenom se mora omogućiti da koristi usluge zubnog lekara.

U zavodu se može obrazovati posebno odeljenje za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci.

Bliži propis o radu i sprovođenju programa odeljenja za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci donosi ministar nadležan za pravosuđe.

Član 103: Lekar u zavodu dužan je da:

1) pregleda svakog osuđenog odmah nakon prijema u zavod, po povratku u zavod sa privremenog odsustva i pre otpuštanja iz zavoda;

2) prilikom prijema u zavod i kasnije, uvek kada je to potrebno, ustanovi da li je osuđeni fizički ili duševno oboleo i njegovu radnu sposobnost;

3) odmah pregleda osuđenog koji se žali da je bolestan ili postoje znaci da je bolestan;

4) svakodnevno pregleda osuđenog koji je bolestan ili odbija hranu ili vodu, a redovno, u intervalima ne dužim od tri meseca, ostale osuđene;

5) kontroliše smeštaj, ishranu, higijenu, sanitarne i druge uslove od kojih zavisi zdravlje osuđenih;

6) vodi posebnu evidenciju o povredama osuđenih i obaveštava upravnika zavoda o bilo kom znaku ili indikaciji da se sa osuđenim postupa nasilno;

7) nadzire rad apoteke i medicinskog osoblja koje evidentira, izdaje i daje propisanu terapiju osuđenom.

Lekar u zavodu dužan je da upravniku zavoda u pismenoj formi:

1) podnosi periodične izveštaje o zdravstvenom stanju osuđenih;

2) podnese izveštaj uvek kada ustanovi da je fizičko ili duševno stanje osuđenog narušeno ili ugroženo zbog produženja ili načina izdržavanja kazne i da preporuči mere za postupanje sa tim licem, uključujući i mogućnost prekida izvršenja kazne;

3) daje nalaze i preporuke o količini i kvalitetu hrane za osuđene;

4) daje nalaze i preporuke o poboljšanju higijene u zavodu i kod osuđenih, stanju sanitarnih uslova i uređaja, grejanja, osvetljenja i provetravanja u prostorijama u kojima borave osuđeni;

5) daje nalaze i preporuke u vezi sa neophodnim fizičkim aktivnostima osuđenih.

Upravnik zavoda dužan je da bez odlaganja preduzima mere iz stava 2. ovog člana koje mu preporuči lekar.

Član 104: Na zahtev osuđenog, upravnik zavoda može odobriti specijalistički pregled osuđenog, ako takav pregled nije odredio lekar.

Troškove pregleda tada snosi osuđeni, ako upravnik zavoda drukčije ne odredi.

Član 105: O ozbiljnoj ugroženosti zdravlja ili života osuđenog, ili o njegovom premeštaju u zavodsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, zavod će odmah obavestiti njegovog bračnog druga, decu, usvojenike ili lice sa kojim je do odlaska na izdržavanje kazne živeo u vanbračnoj ili kakvoj drugoj trajnoj zajednici, a ako ih osuđeni nema tada njegove roditelje, usvojitelja, braću, sestre ili dalje srodnike.)

- **Pravilnik o kućnom redu (Član 32:** Lekar propisuje terapiju i organizuje način njenog izdavanja, davanja i evidentiranja.

Lekar propisuje koje lekove osuđeni može imati kod sebe.

Član 33: Po odobrenju lekara zavoda, osuđeni može da nabavlja lekove i ortopedska pomagala o svom trošku ili da ih prima od članova porodice ili bliskih lica.)

9. M.V., KPZ Niš, mat.broj 9126

9.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik se žali na nedostatak medicinske nege. Naime, iako je invalid (nema deo noge od potkolenice naniže, ali nema formalno priznatu invalidnost), nema personalnog asistenta, ne dobija odgovarajuće lekove, prvenstveno za nervni sistem. Takođe navodi da je posle operacije bubrega dobio trbušnu kilu koju mu ne leče u KPZ Niš. Osuđenik boluje i od hronične Burgerove bolesti koja zahteva poseban tretman koji on ne dobija. Jednom prilikom je pao na sred hodnika stacionara, ali nije bilo medicinskih tehničara koji bi mu pomogli da se pridigne. Tako je ležao duže vreme.

9.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS: (Član 65:** Svako mora poštovati dostojanstvo osuđenog. Niko ne sme ugroziti telesno i duševno zdravlje osuđenog.

Član 101: Osuđeni ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema opštim propisima o zdravstvenoj zaštiti i odredbama ovog zakona.

Osuđeni kome se u zavodu ne može pružiti odgovarajuća zdravstvena zaštita upućuje se u Specijalnu zatvorsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, a trudnica radi porođaja u porodilište.

Vreme provedeno na lečenju uračunava se u kaznu zatvora.

Član 102: Lečenje osuđenog se sprovodi uz njegov pristanak.

Prisilno hranjenje osuđenog nije dozvoljeno.

Izuzetno, ako osuđeni odbijanjem lečenja ili hrane ozbiljno ugrozi svoje zdravlje ili život primeniće se medicinske mere koje odredi lekar.

Zdravstveni pregled osuđenog vrši se samo u prisustvu zdravstvenog radnika, osim ako zdravstveni radnik drukčije ne zatraži.

Osuđeni ima pravo da bude upoznat sa nalazima o njegovom zdravstvenom stanju i sadržinom njegovog zdravstvenog kartona, osim u slučajevima predviđenim opštim medicinskim propisima.

Osuđenom se mora omogućiti da koristi usluge zubnog lekara.

U zavodu se može obrazovati posebno odeljenje za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci.

Bliži propis o radu i sprovođenju programa odeljenja za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci donosi ministar nadležan za pravosuđe.

Član 103: Lekar u zavodu dužan je da:

1) pregleda svakog osuđenog odmah nakon prijema u zavod, po povratku u zavod sa privremenog odsustva i pre otpuštanja iz zavoda;

2) prilikom prijema u zavod i kasnije, uvek kada je to potrebno, ustanovi da li je osuđeni fizički ili duševno oboleo i njegovu radnu sposobnost;

3) odmah pregleda osuđenog koji se žali da je bolestan ili postoje znaci da je bolestan;

4) svakodnevno pregleda osuđenog koji je bolestan ili odbija hranu ili vodu, a redovno, u intervalima ne dužim od tri meseca, ostale osuđene;

5) kontroliše smeštaj, ishranu, higijenu, sanitarne i druge uslove od kojih zavisi zdravlje osuđenih;

6) vodi posebnu evidenciju o povredama osuđenih i obaveštava upravnika zavoda o bilo kom znaku ili indikaciji da se sa osuđenim postupa nasilno;

7) nadzire rad apoteke i medicinskog osoblja koje evidentira, izdaje i daje propisanu terapiju osuđenom.

Lekar u zavodu dužan je da upravniku zavoda u pismenoj formi:

1) podnosi periodične izveštaje o zdravstvenom stanju osuđenih;

2) podnese izveštaj uvek kada ustanovi da je fizičko ili duševno stanje osuđenog narušeno ili ugroženo zbog produženja ili načina izdržavanja kazne i da preporuči mere za postupanje sa tim licem, uključujući i mogućnost prekida izvršenja kazne;

3) daje nalaze i preporuke o količini i kvalitetu hrane za osuđene;

4) daje nalaze i preporuke o poboljšanju higijene u zavodu i kod osuđenih, stanju sanitarnih uslova i uređaja, grejanja, osvetljenja i provetranja u prostorijama u kojima borave osuđeni;

5) daje nalaze i preporuke u vezi sa neophodnim fizičkim aktivnostima osuđenih.

Upravnik zavoda dužan je da bez odlaganja preduzima mere iz stava 2. ovog člana koje mu preporuči lekar.

Član 104: Na zahtev osuđenog, upravnik zavoda može odobriti specijalistički pregled osuđenog, ako takav pregled nije odredio lekar.

Troškove pregleda tada snosi osuđeni, ako upravnik zavoda drukčije ne odredi.

Član 105: O ozbiljnoj ugroženosti zdravlja ili života osuđenog, ili o njegovom premeštaju u zavodsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, zavod će odmah obavestiti njegovog bračnog druga, decu, usvojenike ili lice sa kojim je do odlaska na izdržavanje kazne živeo u vanbračnoj ili kakvoj drugoj trajnoj zajednici, a ako ih osuđeni nema tada njegove roditelje, usvojitelja, braću, sestre ili dalje srodnike.)

- Pravilnik o kućnom redu (Član 32: Lekar propisuje terapiju i organizuje način njenog izdavanja, davanja i evidentiranja.

Lekar propisuje koje lekove osuđeni može imati kod sebe.

Član 33: Po odobrenju lekara zavoda, osuđeni može da nabavlja lekove i ortopedska pomagala o svom trošku ili da ih prima od članova porodice ili bliskih lica.)

10. N.P. KPZ Niš, mat.broj 6182

10.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Izostanak odgovarajućeg post-operativnog tretmana (operisani su mu testisi u Kliničkom centru u Nišu) koji je podrazumevao redovno odvođenje van zavoda na tretman, doveo je do pogoršanja zdravstvenog stanja osuđenog i vraćanje na problem zbog kog je bio operisan.

10.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS: (Član 65:** Svako mora poštovati dostojanstvo osuđenog.
Niko ne sme ugroziti telesno i duševno zdravlje osuđenog.
Član 101: Osuđeni ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema opštim propisima o zdravstvenoj zaštiti i odredbama ovog zakona.
Osuđeni kome se u zavodu ne može pružiti odgovarajuća zdravstvena zaštita upućuje se u Specijalnu zatvorsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, a trudnica radi porođaja u porodilište.
Vreme provedeno na lečenju uračunava se u kaznu zatvora.
Član 102: Lečenje osuđenog se sprovodi uz njegov pristanak.
Prisilno hranjenje osuđenog nije dozvoljeno.
Izuzetno, ako osuđeni odbijanjem lečenja ili hrane ozbiljno ugrozi svoje zdravlje ili život primeniće se medicinske mere koje odredi lekar.
Zdravstveni pregled osuđenog vrši se samo u prisustvu zdravstvenog radnika, osim ako zdravstveni radnik drukčije ne zatraži.
Osuđeni ima pravo da bude upoznat sa nalazima o njegovom zdravstvenom stanju i sadržinom njegovog zdravstvenog kartona, osim u slučajevima predviđenim opštim medicinskim propisima.
Osuđenom se mora omogućiti da koristi usluge zubnog lekara.
U zavodu se može obrazovati posebno odeljenje za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci.
Bliži propis o radu i sprovođenju programa odeljenja za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci donosi ministar nadležan za pravosuđe.
Član 103: Lekar u zavodu dužan je da:
 - 1) pregleda svakog osuđenog odmah nakon prijema u zavod, po povratku u zavod sa privremenog odsustva i pre otpuštanja iz zavoda;
 - 2) prilikom prijema u zavod i kasnije, uvek kada je to potrebno, ustanovi da li je osuđeni fizički ili duševno oboleo i njegovu radnu sposobnost;
 - 3) odmah pregleda osuđenog koji se žali da je bolestan ili postoje znaci da je bolestan;
 - 4) svakodnevno pregleda osuđenog koji je bolestan ili odbija hranu ili vodu, a redovno, u intervalima ne dužim od tri meseca, ostale osuđene;
 - 5) kontroliše smeštaj, ishranu, higijenu, sanitarne i druge uslove od kojih zavisi zdravlje osuđenih;
 - 6) vodi posebnu evidenciju o povredama osuđenih i obaveštava upravnika zavoda o bilo kom znaku ili indikaciji da se sa osuđenim postupa nasilno;
 - 7) nadzire rad apoteke i medicinskog osoblja koje evidentira, izdaje i daje propisanu terapiju osuđenom.
 Lekar u zavodu dužan je da upravniku zavoda u pismenoj formi:
 - 1) podnosi periodične izveštaje o zdravstvenom stanju osuđenih;
 - 2) podnese izveštaj uvek kada ustanovi da je fizičko ili duševno stanje osuđenog narušeno ili ugroženo zbog produženja ili načina izdržavanja kazne i da preporuči mere za postupanje sa tim licem, uključujući i mogućnost prekida izvršenja kazne;
 - 3) daje nalaze i preporuke o količini i kvalitetu hrane za osuđene;
 - 4) daje nalaze i preporuke o poboljšanju higijene u zavodu i kod osuđenih, stanju sanitarnih uslova i uređaja, grejanja, osvetljenja i provetranja u prostorijama u kojima borave osuđeni;
 - 5) daje nalaze i preporuke u vezi sa neophodnim fizičkim aktivnostima osuđenih.
 Upravnik zavoda dužan je da bez odlaganja preduzima mere iz stava 2. ovog člana koje mu preporuči lekar.
Član 104: Na zahtev osuđenog, upravnik zavoda može odobriti specijalistički pregled osuđenog, ako takav pregled nije odredio lekar.
Troškove pregleda tada snosi osuđeni, ako upravnik zavoda drukčije ne odredi.
Član 105: O ozbiljnoj ugroženosti zdravlja ili života osuđenog, ili o njegovom premeštaju u zavodsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, zavod će odmah obavestiti njegovog bračnog druga, decu, usvojenike ili lice sa kojim je do odlaska na izdržavanje kazne živeo u vanbračnoj ili kakvoj drugoj trajnoj zajednici, a ako ih osuđeni nema tada njegove roditelje, usvojitelja, braću, sestre ili dalje srodnike.)
- **Pravilnik o kućnom redu (Član 32:** Lekar propisuje terapiju i organizuje način njenog izdavanja, davanja i evidentiranja.
Lekar propisuje koje lekove osuđeni može imati kod sebe.
Član 33: Po odobrenju lekara zavoda, osuđeni može da nabavlja lekove i ortopedska pomagala o svom trošku ili da ih prima od članova porodice ili bliskih lica.)

11. B.K., KPZ Niš, mat.broj 8638

11.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenik boluje od šećerne bolesti za koju dobija insulinsku terapiju koja ne daje efekte i neophodno je da mu se obezbedi odgovarajuće lečenje.

11.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS: (Član 65:** Svako mora poštovati dostojanstvo osuđenog.
Niko ne sme ugroziti telesno i duševno zdravlje osuđenog.
Član 101: Osuđeni ima pravo na zdravstvenu zaštitu prema opštim propisima o zdravstvenoj zaštiti i odredbama ovog zakona.
Osuđeni kome se u zavodu ne može pružiti odgovarajuća zdravstvena zaštita upućuje se u Specijalnu zatvorsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, a trudnica radi porođaja u porodilište.
Vreme provedeno na lečenju uračunava se u kaznu zatvora.
Član 102: Lečenje osuđenog se sprovodi uz njegov pristanak.
Prisilno hranjenje osuđenog nije dozvoljeno.
Izuzetno, ako osuđeni odbijanjem lečenja ili hrane ozbiljno ugrozi svoje zdravlje ili život primeniće se medicinske mere koje odredi lekar.
Zdravstveni pregled osuđenog vrši se samo u prisustvu zdravstvenog radnika, osim ako zdravstveni radnik drukčije ne zatraži.
Osuđeni ima pravo da bude upoznat sa nalazima o njegovom zdravstvenom stanju i sadržinom njegovog zdravstvenog kartona, osim u slučajevima predviđenim opštim medicinskim propisima.
Osuđenom se mora omogućiti da koristi usluge zubnog lekara.
U zavodu se može obrazovati posebno odeljenje za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci.
Bliži propis o radu i sprovođenju programa odeljenja za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci donosi ministar nadležan za pravosuđe.
Član 103: Lekar u zavodu dužan je da:
1) pregleda svakog osuđenog odmah nakon prijema u zavod, po povratku u zavod sa privremenog odsustva i pre otpuštanja iz zavoda;
2) prilikom prijema u zavod i kasnije, uvek kada je to potrebno, ustanovi da li je osuđeni fizički ili duševno oboleo i njegovu radnu sposobnost;
3) odmah pregleda osuđenog koji se žali da je bolestan ili postoje znaci da je bolestan;
4) svakodnevno pregleda osuđenog koji je bolestan ili odbija hranu ili vodu, a redovno, u intervalima ne dužim od tri meseca, ostale osuđene;
5) kontroliše smeštaj, ishranu, higijenu, sanitarne i druge uslove od kojih zavisi zdravlje osuđenih;
6) vodi posebnu evidenciju o povredama osuđenih i obaveštava upravnika zavoda o bilo kom znaku ili indikaciji da se sa osuđenim postupa nasilno;
7) nadzire rad apoteke i medicinskog osoblja koje evidentira, izdaje i daje propisanu terapiju osuđenom.
Lekar u zavodu dužan je da upravniku zavoda u pismenoj formi:
1) podnosi periodične izveštaje o zdravstvenom stanju osuđenih;
2) podnese izveštaj uvek kada ustanovi da je fizičko ili duševno stanje osuđenog narušeno ili ugroženo zbog produženja ili načina izdržavanja kazne i da preporuči mere za postupanje sa tim licem, uključujući i mogućnost prekida izvršenja kazne;
3) daje nalaze i preporuke o količini i kvalitetu hrane za osuđene;
4) daje nalaze i preporuke o poboljšanju higijene u zavodu i kod osuđenih, stanju sanitarnih uslova i uređaja, grejanja, osvetljenja i provetranja u prostorijama u kojima borave osuđeni;
5) daje nalaze i preporuke u vezi sa neophodnim fizičkim aktivnostima osuđenih.
Upravnik zavoda dužan je da bez odlaganja preduzima mere iz stava 2. ovog člana koje mu preporuči lekar.
Član 104: Na zahtev osuđenog, upravnik zavoda može odobriti specijalistički pregled osuđenog, ako takav pregled nije odredio lekar.
Troškove pregleda tada snosi osuđeni, ako upravnik zavoda drukčije ne odredi.
Član 105: O ozbiljnoj ugroženosti zdravlja ili života osuđenog, ili o njegovom premeštaju u zavodsku bolnicu ili drugu zdravstvenu ustanovu, zavod će odmah obavestiti njegovog bračnog druga, decu, usvojenike ili lice sa kojim je do odlaska na izdržavanje kazne živeo u vanbračnoj ili kakvoj drugoj trajnoj zajednici, a ako ih osuđeni nema tada njegove roditelje, usvojitelja, braću, sestre ili dalje srodnike.)
- **Pravilnik o kućnom redu (Član 29:** Medicinska dokumentacija koju je osuđeni doneo sa sobom u zavod, kao i dokumentacija o zdravstvenom stanju koja se formira u zavodu, dostavlja se drugom zavodu u slučaju premeštaja. Na zahtev osuđenog zavod je dužan da mu obezbedi kopiju dokumentacije o njegovom zdravstvenom stanju.
Član 32: Lekar propisuje terapiju i organizuje način njenog izdavanja, davanja i evidentiranja.
Lekar propisuje koje lekove osuđeni može imati kod sebe.
Član 33: Po odobrenju lekara zavoda, osuđeni može da nabavlja lekove i ortopedska pomagala o svom trošku ili da ih prima od članova porodice ili bliskih lica.)

(Postupak podnošenja pritužbe u vezi neodgovarajuće klasifikacije, kao i programa tretmana koje proističe iz neodgovarajuće kategorije)

12. I.N. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 12324

12.1. Specifičnost slučaja

Tokom premeštaja iz jednog zavoda u drugi, a osuđenik se sve vreme primereno ponašao, prilikom prijema u novi zavod mu je neodgovarajućom procedurom (određivanje kategorije prema osuđenom je izvršeno kao da je tek stupio na izdržavanje kazne, što je procedura koja se ne primenjuje prilikom premeštaja) umanjena kategorija u lošiju. Iz lošije kategorije je proisteklo redukovanje pogodnosti koje je imao iz bolje kategorije sa kojom je krenuo u premeštaj.

12.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 63:** Nakon stupanja u zavod, osuđeni se upućuje u prijemno odeljenje. U prijemnom odeljenju osuđeni se može zadržati najduže trideset dana. U prijemnom odeljenju se upoznaje ličnost osuđenog radi utvrđivanja programa postupanja i njegovog razvrstavanja. Razvrstavanje osuđenog vrši se na osnovu vrste krivičnog dela, visine izrečene kazne, oblika krivice, odnosa osuđenog prema krivičnom delu, ranije osuđivanosti i drugih kriterijuma utvrđenih pravilnikom o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju i naknadnom razvrstavanju osuđenih. Tokom izvršenja kazne zatvora moguće je naknadno razvrstavanje osuđenog, zavisno od potreba ostvarivanja svrhe izvršenja kazne i izmena programa postupanja. Odluku o programu postupanja i naknadnom razvrstavanju donosi upravnik zavoda na obrazložen predlog stručnog tima, koji se zasniva na oceni ispunjenosti uslova propisanih pravilnikom o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju i naknadnom razvrstavanju osuđenih. Stručni tim sastavljen je od predstavnika službi zavoda. Odluka o programu postupanja i odluka o naknadnom razvrstavanju dostavlja se osuđenom najkasnije u roku od tri dana od dana donošenja odluke. Protiv odluke o naknadnom razvrstavanju osuđeni ima pravo žalbe direktoru Uprave, u roku od tri dana od dana prijema odluke. Pravilnik o tretmanu, programu postupanja, razvrstavanju i naknadnom razvrstavanju osuđenih donosi ministar nadležan za pravosuđe.)
- **Pravilnik o tretmanu, programu postupanja...** (Član 35: Osuđeni se naknadno razvrstava u grupu sa manjim stepenom posebnih prava na osnovu izrečene disciplinske kazne za teži prestup i naknadno utvrđenog povećanog stepena rizika. Osuđeni se može naknadno razvrstati u grupu sa manjim stepenom posebnih prava na osnovu izrečene disciplinske kazne za lakši disciplinski prestup, pokretanja novog krivičnog postupka ili izrečene nove kazne zatvora)

(Pritužbe vezane za diskriminaciju osuđenika sa invaliditetom)

13. Grupa OSI smeštena u bolnici KPZ Zabela (N.A. mat.broj 33292, S.M. mat.broj 3391, I.N. mat.broj 3824, S.Z, V.M. mat.broj 3745)

13.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Osuđenici sa invaliditetom su ukazali na postojanje brojnih arhitektonskih barijera koje im otežavaju život i kretanje u objektima KPZ Zabela. Smešteni su na prvom spratu bolnice u kojoj nema lifta, tako ne mogu da učestvuju u slobodnim aktivnostima koje su dostupne drugim osuđenicima. Takođe nemaju mogućnost radnog angažovanja iz čega proističe da ne mogu da napreduju kroz kategorije pa su samim tim uskraćeni za beneficije koje iz boljih kategorija proističu.

13.2. Pravni osnov zahteva:

- **Zakon o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom**
- **ZIKS (Član 66** Osuđeni ima pravo na smeštaj koji odgovara savremenim higijenskim uslovima i mesnim klimatskim prilikama.

Razvrstavanje osuđenog u prostorije za zajednički boravak i spavaonice sprovede se uz brižljivu ocenu svih okolnosti i podataka evidentiranih u prijemnom odeljenju, posebno imajući u vidu uzrast, lične osobine i sklonosti, kao i druga svojstva od kojih zavisi pozitivan međusobni uticaj i odsustvo opasnosti od međusobnog fizičkog i psihičkog ugrožavanja.

Osuđeni sa posebnim potrebama ima pravo na smeštaj primeren vrsti i stepenu njegovih posebnih potreba.)

(Zahtevi upravnicima, razno)

14. V.R. KPZ Sremska Mitrovica, mat.broj 5081

14.1. Specifičnost slučaja/ razlozi za štrajk glađu

Test osuđenikovog urina, koji je izvršen u KPZ Sremska Mitrovica, je dao pozitivan rezultat na prisustvo psihoaktivnih supstanci. On ne veruje u preciznost testa. Kaze da test daje pozitivan rezultat (kao da je korišćena neka psihoaktivna supstanca) i prilikom uzimanja lekova za bolove, a on ih je u periodu testiranja koristio. Zahtevao je analizu krvi kako bi se nedvosmisleno utvrdilo da li jeste ili nije uzimao psihoaktivne supstance. Zbog pozitivnog testa na psihoaktivne supstance protiv osuđenika je vođen disciplinski postupak u kom nisu ispitani navodi okrivljenog niti su izvedeni predloženi dokazi.

14.2. Pravni osnov osuđenikovog zahteva:

- **ZIKS (član 158:** Osuđeni protiv koga se vodi disciplinski postupak se obavezno saslušava, a navodi koje istakne proveravaju se i izvode se i drugi dokazi.
O toku disciplinskog postupka vodi se zapisnik.)

Pravilnik o disciplinskim merama i prestupima prema osuđenim licima (Član 14: Osuđeni prema kome se vodi disciplinski postupak ima pravo da se izjasni o činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.)

D/ Analize – opšti deo

Kriterijum za zastupanje osuđenika je bio to da su štrajkovali glađu a predmet zastupanja je razlog/ problem koji drugačije nisu mogli da reše i zbog kog su stupili u štrajk glađu.

Analizom su obuhvaćeni postupci po molbama ili pritužbama osuđenika koji su upućeni organima u okviru sistema izvršenja krivičnih sankcija, u periodu od 04.02.2011. godine do 02.03.2012. godine. Pravo na podnošenje zahteva i dobijanje odgovora proističe iz člana 114, 114a i 114b ZIKS.

a – Postojanje odgovora na pritužbu

U obuhvaćenom periodu su podnete ukupno 34 pritužbe. Dobijeno je ukupno 18 odgovora. Na 16 podnetih zahteva nije dobijen odgovor (bez odgovora 47% zahteva: 8 zahteva adresiranih na upravni zavod, 2 na direktora Uprave, 5 na načelnike zdravstvene službe i 1 na drugo odeljenje pri Ministarstvu pravde).

U 18 slučajeva, na koje je dobijen odgovor na pritužbu/molbu osuđenika, jedan je pozitivno rešen a 17 negativno (odgovoreno je na 53% zahteva: 3% pozitivnih, 50% negativno, od ukupno podnetih).

b – Brzina odgovora (u smislu poštovanja roka, blagovremenosti)

U posmatranom periodu je u osam slučajeva dobijen odgovor na predstavku ili molbu osuđenika u roku koji predviđa zakon.

U deset slučajeva odgovor nadležnog organa na molbu ili predstavku osuđenih lica nije dobijen u roku koji predviđa ZIKS. U slučajevima u kojima ZIKS ne propisuje rok, odgovori nisu dobijeni ni u roku od dva meseca koji je predviđen Zakonom o opštem upravnom postupku (ZUP), kao period nakon koga se primenjuje institut "ćutanja administracije". U svim slučajevima u kojima ZIKS ne propisuje rokove subsidiarno se primenjuju odredbe ZUP-a, obzirom da je to osnovni zakon po kome se rešavaju odnosi između građana/ki i državnih organa, u ovim slučajevima osuđenika/ca i organa u okviru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija.

c - Disproporcija između pozitivnih i negativnih odluka

Od 34 podneta zahteva, samo je jedan rešen pozitivno. Ovako nepovoljan odnos navodi na razmišljanje da bi predmet analize verovatno trebalo da budu, uz sam sadržaj negativnih odgovora, možda i neke druge okolnosti koje doprinose ovakvoj tendenciji ka odbijanju molbi i žalbi osuđenika.

Što se tiče uticaja na osuđenike, polazište je da su osuđenici osobe koje bi trebalo da se tokom izdržavanja kazne nalaze u procesu prevaspitanja, makar zakon tako propisuje. U tom slučaju, treba imati u vidu na koji način ponavljanja i uopšte odbijanja, utiču na osobu u procesu resocijalizacije. Veliki broj negativnih odgovora deluje negativno na osuđenike po dva nivoa:

- jedan je da ih demotiviše da se bore za svoja prava kroz sistem,
- a drugi je da usvajaju ponašanje koje je zasnovano na odbijanju i primeru zatvorskog sistema koji je za osuđenika slika sistema društva, što dalje slabi mogućnost njegove resocijalizacije.

Objektivne okolnosti, koje na prvi pogled mogu biti razlog za donošenje negativnih odluka (npr: prenaseljenost zatvora), ne moraju uvek da budu prepreka da se zahtev reši pozitivno. Pouzdano znamo da u svim velikim zatvorima uvek postoji jedan broj osuđenika koji žele premeštaj u neki od drugih, većih, zatvora istog reda. Ukoliko bi upravnici razmenjivali ove informacije, ili ukoliko bi se one obrađivale na centralnom nivou, otvorila bi se mogućnost za premeštaj osuđenika (ako ne odmah u trenutku zahteva, onda sigurno posle nekog kraćeg vremena), "razmenom" među zatvorima, čime bi brojčano stanje ostalo nepromenjeno i premeštaj se ne bi odrazio na "preopterećenost smeštajnih kapaciteta kazneno-popravne ustanove".

Posebno zabrinjavajuća je grupa negativnih odgovora koji sadrže formalno negativni odgovor, a u međuvremenu je praktično već sproveden osuđenikov zahtev na neki način (Forma: kažem "NE", radim "DA").

E/ Analize - uskraćena prava osuđenika

I/ U pojedinačnim slučajevima onih koji su zastupani:

1. Pravo na pritužbu

(Aspekt zatvaranja: mere zaštite, proces ulaganja pritužbi)

ZIKS, Član 114 (Osuđeni se može, radi ostvarivanja svojih prava, podneskom obratiti načelniku ili drugom ovlašćenom licu iz odgovarajuće službe zavoda.

Lice iz stava 1. ovog člana dužno je da u roku od pet dana od dana predaje podneska, pismeno i obrazloženo odgovori na podnesak osuđenog.

Osuđeni ima pravo pritužbe upravniku zavoda zbog povrede prava ili drugih nepravilnosti koje su u zavodu učinjene prema njemu.

Upravnik zavoda ili lice koje on ovlasti dužan je da ispita pritužbu osuđenog i da u roku od 15 dana donese rešenje.

Osuđeni koji ne dobije odgovor na pritužbu ili nije zadovoljan donetim rešenjem ima pravo da u roku od osam dana, od dana prijema rešenja podnese žalbu direktoru Uprave.

Direktor Uprave dužan je da o žalbi odluči u roku od 30 dana od dana prijema žalbe.)

U 47% slučajeva, podnete pritužbe su ostale bez odgovora. Ovakvim nepostupanjem po pritužbama, osuđenicima koji su ih podneli su prekršena prava na podnesak i pritužbu koje predviđa član 114 ZIKS. Obaveze organa, predviđene ovim članom, su jasne, ne podležu oceni celishodnosti i diskrecionom pravu službenog lica i moraju se izvršiti u jasno određenim rokovima i to isključivo pismenim putem.

Sistemska propust: Ogleda se u radu službi i nedostatku odgovorajuće kontrole tog rada od više instance, u smislu odgovornosti službi sistema izvršenja, da sprovedu u celini ZIKS (odnosi se na nepostojanje odgovora na 47% podnetih pritužbi). Kada gotovo polovina pritužbi ostane potpuno bez odgovora, odnosno zakon se ne sprovodi u 50% slučajeva, ovakav problem nije više samo pojedinačni propust ili propust pojedinih službi, već se radi o jasnom nedostatku u sistemu izvršenja krivičnih sankcija (u smislu organizacije rada službi).

Istovremeno, pored toga što se ovakvim nepostupanjem osuđenici lišavaju prava koje im po zakonu pripada, istovremeno se utiče na smanjenje njihovog poverenja u svrsishodnost podnošenja pritužbi.

Propusti službi: Odnosi se na odgovore kod kojih nije poštovan rok a spadaju u grupu od 53% slučajeva u kojima su dobijeni odgovori.

Na 53% pritužbi osuđenika postoji odgovor, bez obzira da li donet u roku ili van roka. Od ovog broja, na jedan deo pritužbi je odgovoreno posle više od dva meseca što je opšti rok po ZUP-u nakon koga počinje da se primenjuje institut "ćutanja administracije". Verovatno da je tome razlog tendencija organa u okviru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija da dosledno poštuju jedino rokove iz ZIKS-a, pa i njih selektivno.

(svi zastupani)

2. Pravo na posete/ opšta prava osuđenog (održavanje porodičnih i društvenih veza)

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, kontakti sa spoljnim svetom, održavanje porodičnih i drugih veza)

Član 78 ZIKS: Položaj osuđenog – opšta prava osuđenog – pravo na posete

Sistemska propust: Nenadležni organ tumači (ne)postojanje međunarodnog ugovora.
(I.N.)

3. Pravo na posete/ opšta prava osuđenog (održavanje porodičnih i društvenih veza)

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, kontakti sa spoljnim svetom, održavanje porodičnih i drugih veza)

Član 78 ZIKS: Položaj osuđenog – opšta prava osuđenog – pravo na posete

Sistemska propust: Ministar propisuje u kom i u koliko zavoda se može izdržavati kazna od 20, 30 i 40 godina; kada postoji samo jedan takav zavod, većem broju osuđenika se sigurno krši neko od prava, prvenstveno pravo na održavanje veza sa porodicom zbog potencijalno velike udaljenosti mesta njihovih prebivališta.

(F.G.)

4. Pravo na posete/ opšta prava osuđenog (održavanje porodičnih i društvenih veza)

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, kontakti sa spoljnim svetom, održavanje porodičnih i drugih veza)

Član 78 ZIKS: Položaj osuđenog – opšta prava osuđenog – pravo na posete

Propust u radu službe: Zbog radova u KPZ Sremska Mitrovica je privremeno prebačen u KPZ Niš 2007. godine i do danas nije vraćen. Njegova porodica živi u Vojvodini.

(Z.B.)

5. Pravo na čovečno postupanje

(Aspekt zatvaranja: tretman, mučenje i loš tretman, izloženost fizičkom nasilju, odnosi između zatvorenika i osoblja)

Član 65 ZIKS – položaj osuđenog – opšta prava osuđenog – pravo na čovečno postupanje

Propust u radu službe: Služba nadležna za procenu opravdanosti upućivanja u drugi KPZ je osuđenika smestila u KPZ u kom može biti izložen revanšizmu službenih lica pošto je svojim prethodnim bekstvom prouzrokovao gubitak posla njihovog kolege.

(A.S.)

6. Pravo na čovečno postupanje

(Aspekt zatvaranja: tretman, sredstva prinude; mere zaštite, odvajanje kategorije zatvorenika)

Članovi 65 i 139 – položaj osuđenog – opšta prava osuđenog – pravo na čovečno postupanje; mere za održavanje reda i bezbednosti – posebne mere – smeštaj pod pojačan nadzor

Propust u radu službe: Neadekvatno postupanje službe obezbeđenja u smislu nesrazmernog pritiska na osuđenika u odnosu na osnovanost sumnje da priprema bekstvo.

(D.B.)

7. Verska prava i religija/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, religija; materijalni uslovi, hrana)

Članovi 70 i 113 ZIKS-a – položaj osuđenog – prava osuđenog – ishrana; položaj osuđenog – prava osuđenog – verska prava

Propust u radu službi zatvora i *nedostatak kontrole od strane sistema* izvršenja da li služba zatvora sprovodi ZIKS – Nedostatak odgovarajućih uslova (fizičkih i materijalnih – hrana) za praktikovanje vere i obreda u jednom velikom zatvoru. Istovremeno, dužina osuđenikove kazne diktira da mora da bude smešten u taj zatvor, a ne premešten u neki drugi u kome kaznu izdržava veća grupa muslimana i u kome postoje odgovarajući uslovi za praktikovanje verskih obreda.

(F.G.)

8. Pravo na smeštaj i pravo na slobodno vreme/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, vežbe napolju, slobodne aktivnosti...)

Članovi 66 i 68 ZIKS – položaj osuđenog – prava osuđenog – smeštaj; položaj osuđenog – prava osuđenog – slobodno vreme osuđenog

Propust u radu službe zadužene za razvrstavanje osuđenika u okviru KPZ na taj način što je osuđenik smešten u zatvoreni deo zatvora poluotvorenog tipa, čime su mu bez osnova uskraćena prava koja ima po zakonu.

(I.M.)

9. Pravo na razvrstavanje/ prijem i razvrstavanje osuđenog, pravo na smeštaj i pravo na slobodno vreme/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, vežbe napolju, slobodne aktivnosti...)

Članovi 63, 66 i 68 – prijem i razvrstavanje osuđenog u zavodu – razvrstavanje osuđenog; položaj osuđenog – prava osuđenog – smeštaj; položaj osuđenog – prava osuđenog – slobodno vreme osuđenog

Propust u radu službe zadužene za razvrstavanje osuđenika u okviru KPZ na taj način što je osuđenik smešten u zatvoreni deo zatvora poluotvorenog tipa, čime su mu bez osnova uskraćena prava koja ima po zakonu.

(D.K.)

10. Pravo na čovečno postupanje i pravo na zdravstvenu zaštitu/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: pristup zdravstvenoj zaštiti)

Članovi 65, 101-105 ZIKS-a – položaj osuđenog – prava osuđenog – pravo na čovečno postupanje; položaj osuđenog – prava osuđenog – zdravstvena zaštita

Propust u radu medicinske službe: Uskraćivanje kompletne terapije i tretmana koji su propisani od strane drugih lekara specijalista i onemogućavanje da osuđenik bude odveden na pregled kod još jednog specijaliste (oftalmolog) kako bi o sopstvenom trošku dobio odgovarajuće naočare.

(M.K.)

11. Pravo na čovečno postupanje i pravo na zdravstvenu zaštitu/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: pristup zdravstvenoj zaštiti)

Članovi 65, 101-105 ZIKS-a – položaj osuđenog – prava osuđenog – pravo na čovečno postupanje; položaj osuđenog – prava osuđenog – zdravstvena zaštita

Propust u radu medicinske službe: Uskraćivanje kompletne terapije i tretmana koji su propisani od strane drugih lekara specijalista.

(V.M.)

12. Pravo na čovečno postupanje i pravo na zdravstvenu zaštitu/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: pristup zdravstvenoj zaštiti)

Članovi 65, 101-105 ZIKS-a – položaj osuđenog – prava osuđenog – pravo na čovečno postupanje; položaj osuđenog – prava osuđenog – zdravstvena zaštita

Propust u radu medicinske službe: Onemogućavanje odgovarajućeg post-operativnog tretmana.

(N.P.)

13. Pravo na čovečno postupanje i pravo na zdravstvenu zaštitu/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: pristup zdravstvenoj zaštiti)

Članovi 65, 101-105 ZIKS-a – položaj osuđenog – prava osuđenog – pravo na čovečno postupanje; položaj osuđenog – prava osuđenog – zdravstvena zaštita

Član 29 stav 4 Pravilnika o kućnom redu Kazneno Popravnih Zavoda i Okružnih Zatvora

Propust u radu medicinske službe u smislu nedostavljanja kopije medicinskog kartona osuđeniku.

(B.K.)

14. Pravo na razvrstavanje kroz prijem i razvrstavanje osuđenog

(Aspekt zatvaranja:)

Član 63 ZIKS - prijem i razvrstavanje osuđenog u zavodu – razvrstavanje osuđenog

Propust u radu prijemne **službe** koja je osuđenika u procesu premeštaja tretirala kao da je novoprimljeni osuđenik. Novoprimljeni osuđenik, koji počinje da izdržava kaznu, se procenjuje i određuje mu se kategorija. Osuđenik u premeštaju zadržava kategoriju koju mi je dodelila služba u zavodu iz kog je premešten. Ovakvim postupkom je prijemna služba iz zavoda u koji je osuđenik stigao još dovela u pitanje i kvalitet rada kolega iz zavoda iz kog je osuđenik došao, time što je istoj osobi u istom danu, koja nije počinila nikakav prekršaj, dodelila lošiju kategoriju.

(I.N.)

15. Pravo na slobodno vreme/ opšta prava osuđenog

(Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti; vežbe napolju, slobodne aktivnosti, obrazovanje, rad)

Članovi 66 i 68 ZIKS-a - položaj osuđenog – prava osuđenog – smeštaj; položaj osuđenog – prava osuđenog – slobodno vreme osuđenog

Sistemski propust: koji je posledica nedostatka svih potrebnih dopuna i izmena podzakonskih akata kojima bi se precizno utvrdilo i sprovedo u kakvim uslovima mogu biti smeštene osobe sa invaliditetom, u kakve prostorije i na koji način im se generalno omogućuje ravnopravnost sa ostalim osuđenima. Ovi osuđenici su bili smešteni na I spratu (do kog se stiže stepenicama) u standardnim prostorijama zavoda.

(Grupa OSI)

16. Pravo na izvođenje dokaza u disciplinskom postupku

(Aspekt zatvaranja: mere zaštite, disciplinski postupci)

Član 158 ZIKS-a – disciplinski prestupi, mere i postupak – disciplinski postupak – dokazi u disciplinskom postupku

Propust u radu službe: Propust disciplinske komisije koji se sastoji u tome što nije poštovano pravo osuđenika da u disciplinskom postupku budu izvedeni dokazi koje on predlaže.

(V.R.)

17. Pravo na premeštaj u drugi zavod

(Aspekt zatvaranja:)

Član 116 ZIKS – položaj osuđenog – premeštaj osuđenog

Propust u radu službi: Prenaseljenost diktira odluke kojima se odbijaju zahtevi osuđenika za premeštaj u drugi zavod. Pretpostavljamo da se ne sprovodi član 41 ZIKS-a koji predviđa da u postupku upućivanja osuđenog na izdržavanje kazne zatvora, nadležni Sud treba da sarađuje sa Upravom na taj način što je, pre određivanja dana javljanja osuđenog na izdržavanje kazne zatvora, Sud dužan da zatraži izveštaj Uprave o broju raspoloživih mesta u zavodima. Primena ovog člana ZIKS-a bi dovela do laganog opadanja ukupnog broja osuđenika u zavodima i do ravnomernijeg rasporeda osuđenika.

(6 osuđenika)

II/ Lista uskraćenih prava:

(Broj i vrsta uskraćenog prava osuđenika)

- I. Pravo na pritužbu (Aspekt zatvaranja: mere zaštite, proces ulaganja pritužbi):
16
- II. Pravo na posete/opšta prava osuđenog: (Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, kontakti sa spoljnim svetom, održavanje porodičnih i drugih veza): 3
- III. Pravo na čovečno postupanje (Aspekt zatvaranja: tretman, mučenje i loš tretman, izloženost fizičkom nasilju i odnosi između zatvorenika i osoblja): 6
- IV. Verska prava i religija/opšta prava osuđenog (Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, religija; materijalni uslovi, hrana): 1
- V. Pravo na smeštaj i pravo na slobodno vreme/opšta prava osuđenog (Aspekt zatvaranja: režim i aktivnosti, vežbe napolju, slobodne aktivnosti...): 3
- VI. Pravo na razvrstavanje kroz prijem i razvrstavanje osuđenog: 2
- VII. Pravo na zdravstvenu zaštitu/opšta prava osuđenog (Aspekt zatvaranja: pristup zdravstvenoj zaštiti): 4
- VIII. Pravo na izvođenje dokaza u disciplinskom postupku (Aspekt zatvaranja: mere zaštite, disciplinski postupci): 1
- IX. Pravo na premeštaj u drugi zavod: 6

UKUPNO: 42

III/Uočeni nedostaci:

Uskraćena prava osuđenika su posledica dve vrste nedostataka i to sistemskih i propusta u radu pojedinih službi.

Pod **sistemskim propustom** se podrazumeva propust koji je posledica nedostatka mehanizama i procedura koje su sastavni deo zakona i podzakonskih akata koji uređuju ovu ili srodne oblasti.

Sistemski propusti se javljaju u sledećim slučajevima:

1) U radu službi kao posledica nedostatka odgovarajuće kontrole tog rada od strane više instance, u smislu odgovornosti službi sistema izvršenja da sprovedu u celini ZIKS (odgovori na pritužbe i molbe osuđenika, uslovi za praktikovanje religije u svakom zavodu...).

- Predlog rešenja: Organizacija rada svih zaposlenih u zatvorima i Upravi, u skladu sa ZIKS-om, je neophodno da bude zasnovana na polaznoj osnovi koja je **poštovanje prava osuđenika i sprovođenje procesa njihove resocijalizacije**, iz čega proističe na koji način i kakvim delovanjem se to sprovodi.

2) U nedostatku prepoznavanja postojanja pojedinih grupa osuđenika (ko sve mogu da budu osuđenici), i nedostatku propisanih procedura na koji će način oni da ostvare svoja prava (npr: stanovnici KiM, osuđenici koji izdržavaju kazne sudova SAO Krajine, apatridi i sl.).

- Predlog rešenja: Dopune i izmene zakona i podzakonskih akata.

3) U nedovoljnom broju zavoda u kojima se mogu izdržavati najteže kazne zatvora (najmanje dva i to teritorijalno ravnomerno raspoređena zavoda); smeštanjem svih osuđenika koji izdržavaju najtežu kaznu u samo jedan zavod, većem broju osuđenika se uskraćuju neka prava (porodične posete...). Isti problem proističe i iz postojanja samo jednog zavoda u kome kazne izdržavaju žene osuđenice.

- Predlog rešenja: Određivanje bar dva zavoda koja su namenjena za izdržavanje najtežih kazni koja su međusobno udaljena najmanje 300km.

4) U nedostatku odgovarajuće usklađenih dopuna i izmena zakona i podzakonskih akata koji precizno utvrđuju fizičke i druge uslove koji moraju da budu ispunjeni kako osuđenici, osobe sa invaliditetom ne bi bili diskriminisani.

- Predlog rešenja: Dopune i izmene zakona i podzakonskih akata u skladu sa već podnetim Predlogom..... koji je izradila Koalicija za reformu sistema zatvaranja.

U prethodna četiri opisana primera, nedostatak se odnosi na Upravu za izvršenje krivičnih sankcija ili Ministarstvo pravde.

Kada se propusti u radu ponavljaju na isti način, od strane istih službi, zaključak je da se radi o sistemskom propustu.

Kada govorimo o propustima u radu medicinskih službi, oni su omogućeni nedostatkom kontrole stručnosti njihovog rada. Ministarstvo pravde (s obzirom na oblast delovanja, koja je pravda a ne zdravlje) nema kapacitet da redovno nadzire i garantuje stručnost rada medicinskih službi u 28 zavoda. Ovu ulogu može jedino da ispuni Ministarstvo zdravlja. Neophodno je da što pre medicinske službe u okviru ustanova za izvršenje kazne zatvora pređu u nadležnost Ministarstva zdravlja.

U ovom pitanju se radi o propustu više instance od nivoa ministarstava a koja je delegirala nadležnost nad radom lekara pogrešnom ministarstvu.

- Predlog rešenja: Prelazak nadležnosti nad zdravstvenim službama pod ingerenciju Ministarstva zdravlja.

Pod **propustima u radu pojedinih službi** se podrazumevaju svi drugi uočeni propusti koji nemaju izvor u sistemu već se mogu pripisati tačno određenoj službi, iz razloga koji uključuju nedostatak stručnosti, nemar pojedinca ili nešto treće.

- Predlog rešenja:

- a) Potrebno je obezbediti i sprovesti dodatno obrazovanje zaposlenih kao i njihovu senzibilizaciju u korist poštovanja prava ciljne grupe kojom se bave;
- b) Potrebno je predvideti preciznije kontrolne mehanizme koji uključuju i nagradu i sankciju;

- c) Rad svih službi treba da se zasniva na ispunjenju osnovne svrhe postojanja sistema izvršenja krivičnih sankcija, a to je resocijalizacija osuđenika.

IV/Zakunitost u postupanju službi

Svako nepoštovanje prava koje je propisano zakonom je nezakunitost u radu službe koja je to pravo uskratila. Tokom ovog perioda, tim koji je radio na implemetaciji aktivnosti je ustanovio devet različitih prava koja su povređena (ne)postupanjem službenih lica iz kazneno popravnih zavoda i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija.

Pod zakonitim postupanjem podrazumevamo sve one slučajeve u kojima su nadležne službe ili Uprava u zakonom predviđenom roku odgovorili na molbu ili pritužbu osuđenika.

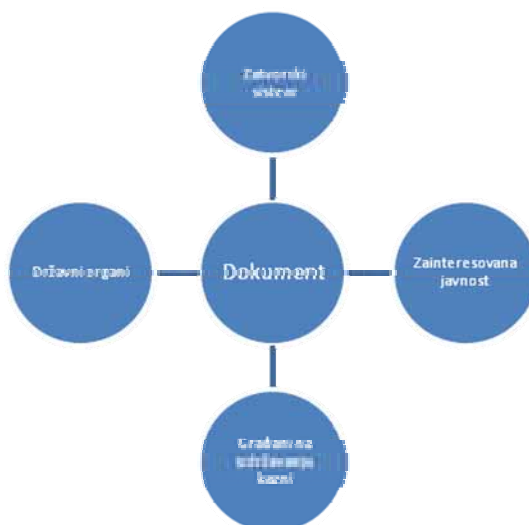
F/ Sociološko-komunikološka analiza, rešenja i obrazloženja

1. Uvod

Društvo je komunikacija. Ako bismo pošli od ove pretpostavke vrlo brzo bi došli do nove, koja glasi da je kvalitet komunikacije između građana i države jedan od bitnih činilaca u ostvarivanju prava građana i građenju poverenja u državu. Shodno tome, od presudnog značaja je uređenje i unapređenje javne/formalne komunikacije koja se odvija između građana-klijenata i države, kroz zvanična dokumenta.

Analizirajući formalnu komunikaciju na nivou zatvorskog sistema, kao aktere u procesu komunikacije imamo sistem za izvršenje krivičnih sankcija i njemu nadređeno Ministarstvo pravde kao *emiter poruke* - autor dokumenata, zatim sadržaj dokumenta *kao poruku*, dokument *kao nosač poruke* i osuđeno lice *kao recipijentna poruke*, tj. dokumenta. Ova komunikacija ima i suprotni smer kretanja informacija u slučaju kada se osuđeno lice ili njegov punomoćnik putem zvaničnog dokumenta obraća zatvorskom sistemu ili nadležnom Ministarstvu. Pored ovih direktnih aktera u komunikacionom lancu postoje i indirektni, odnosno oni koji se nalaze u posrednoj ulozi primaoca poruke, a to je pre svega zainteresovana javnost (rodbina, prijatelji ili neko drugi ko bi mogao da ima interes da postupa u slučajevima kojima se bavi dokument), ostali državni organi i mediji kao posebni "obrađivači" informacija. (Vidi Shema 1)

Shema broj 1.

Tako dolazimo do ključnog pitanja, a to je razumevanje sadržaja komunikacije. Nezavisno od smera, za uspešnu komunikaciju je od presudnog značaja razumevanje samog sadržaja/predmeta komunikacije (ko i na koji način je sposoban, voljan i sa kojim motivima dekodira poruke). Takođe, ako proces razmene informacija sagledamo u društvenom kontekstu, komunikacija pored informisanja ima i funkciju edukacije, doprinosi rastu transparentnosti postupaka u donošenju odluka javnih organa vlasti i povećava poverenje građana u rad državnih institucija.

Sledno tome, na osnovu prethodno napisanog, definišaćemo indikatore *komunkacijskog kvaliteta* dokumenta, koji će nam služiti kao okvir za analizu izabranih dokumenta:

- Postojanje identiteta institucije i autora dokumenta
- Konotacija koju autor dokumenta pripisuje primaocu dokumenta

- Broj i vrsta izvora podataka koje sadrži dokument
- Jasna definisanost izvora koji se koriste u dokumentu
- Validnost izvora podataka
- Relevantnost izvora koji se koriste u dokumentu za proces donošenja odluka i donetu odluku
- Diskurs obraćanja primaocu dokumenta
- Razumljivost predstavljenih informacija primaocu dokumenta
- Postojanje nestandardnih sadržaja u slučaju potrebe

Postojanje identiteta institucije ispred koje se dokument dostavlja i lica koje je autor dokumenta su glavni element integriteta dokumenta. To konkretno znači da institucija ima svoj memorandum (naziv, grb i adresa) i pečat, a da je autor dokumenta i odluke jasno naznačen. Veoma je važno da je dokument potpisan od pravno odgovorne osobe.

Konotacija koju autor dokumenta (pri)daje primaocu dokumenata se manifestuje na dva nivoa. Prvi, identitetski, tj. na koji način je autor dokumenta nekoga oslovio/nazvao u konkretnom dokumentu. Drugi, delatni, ogleda se u tome kako se autor dokumenta odnosi prema konkretnom činjenju nekog od aktera u dokumentu. Konkretno, u slučaju rešenja koja ćemo analizirati, konotacija autora dokumenta se, s jedne strane, vidi kroz oslovljavanje osuđenog lica i punomoćnika, a sa druge, samim iznošenjem činjenica i stavova o osuđenom licu i njegovom punomoćniku.

Kada je u pitanju lice na izdržavanju zatvorske kazne, ono može biti oslovljeno zakonom definisanim identitetom ili neformalnim identitetom ili na inkluzivan način. To znači da bi se u dispozitivu rešenja ispoštovalo faktičko stanje da je konkretni građanin/ka u položaju osuđenika i tako bi bio osuđenik oslovljen, ali bi u nastavku dokumenta bio/bila oslovljen/a samo imenom i prezimenom.

Izvori i podaci koji se koriste pri donošenju odluka čine poseban element integriteta i dokumenta i same odluke. Iz tog razloga jako je bitno koji se izvori i koji podaci koriste, koliko su relevantni za predmet odlučivanja, da li su navedeni na način da se može proveriti njihova validnost, odnosno da li su dostupni primaocu dokumenta u formi dodatka rešenju.

Diskurs predstavljanja sadržaja dokumenta je bitan element komunikacijskog kvaliteta dokumenta. Sam diskurs (informativan, edukativni, naredbodavni, dijaloški, konfrontirajući, obrazlažujući, pobijajući...) i razumljivost dokumenta primaocu, direktno utiče na karakter reakcije primaoca dokumenta i sliku primaoca dokumenta o autoru dokumenta, u konkretnom slučaju o državnom organu.

I pored intencije da javna komunikacija dobije ustaljenu formu, kvalitet javnog dokumenta se ogleda i u postojanju nestandardnih sadržaja koji mogu da doprinesu promenama. Neretko je potrebno u okviru samog dokumenta precizno naglasiti ne samo pravnu pouku, nego i navesti primer dobre prakse, dati savet ili pak predložiti neku aktivnost ili meru koja je izostala u prethodnom periodu, a njeno sprovođenje bi podnošenje žalbe učinilo nepotrebnom ili unapredilo poštovanje, pre svega, procedura i prava koja iz nje proizilaze. U konkretnom slučaju, kada se radi o rešenjima koja ćemo ovde analizirati, postoji potreba da se u nekim slučajevima upute izvinjenja za propuste ili, od strane autora dokumenta, ukaže na potrebu preispitivanja rada nekog službenika ili institucije u celini.

2. Analiza

Bitno je naglasiti da ova analiza ima za cilj da utvrdi komunikološke aspekte donetih rešenja i njihovu implikaciju na stanje institucija u sistemu zatvaranja u Srbiji, kao i na osuđena lica, te je iz tog razloga možemo okarakterisati kao komunikološko-sociološku. Pravni aspekt, u smislu zakonitosti donetih rešenja nije bio predmet ove analize, ali jeste u kojoj meri je vidljiv i transparentan proces donošenja odluke. Ova naizgled mala razlika je jako bitna, jer može biti ključno mesto u procesu izgradnje više nego potrebnog poverenja među akterima u okviru zatvorskog sistema.

Zato, cilj nam je da utvrdimo da li su postojeća rešenja u delu svojih obrazloženja u funkciji opravdavanja donete odluke ili u funkciji informisanja. To znači da želimo da analiziramo na osnovu kojih i kakvih izvora je odluka doneta, kakav je odnos autora dokumenta prema navedenim izvorima i činjenicama, sa kakvim diskursom je predstavljeno obrazloženje donete odluke, kako su u dokumentu konotirani (pozitivno, negativno, neutralno) akteri koji se pominju, a pre svega osuđena lica i njihovi punomoćnici.

U želji da istražimo komunikaciju na relaciji zatvorski sistem i osuđeni građanin/punomoćnik osuđenog građanina, izvršili smo analizu sedam rešenja. Tri analizirana rešenja su doneta od strane zatvorske uprave, tri od Uprave za izvršenje krivičnih sankcija i jedno od Ministarstva pravde. Jedno od sedam analiziranih rešenja je pozitivno po podnosioca žalbe ili pritužbe.

	Pozitivno	Negativno	Ukupno
Ministarstvo pravde	0	1	1
Uprava za izvršenje krivičnih sankcija	1	2	3
Uprava Kazneno popravnog Zavoda	0	3	3
Ukupno	1	6	7

U narednom delu predstaviceemo analizu izabranih konkretnih slucajeva, a potom izneti sumarne zakljucke i preporuke.

2.1 Rešenje Kazneno popravnog zavoda Požarevac – Zabela: Slučaj F.G.

U rešenju je, kao neosnovana, odbijena žalba F.G. na nezavođenje zahteva za premeštaj u Kazneno popravni zavod (u daljem tekstu KPZ) u Nišu. Rešenje ima jasno vidljiv delovodni broj, datum slanja i overeno je pečatom, ali je nečitko potpisano od osobe koja ima pravo potpisa umesto upravnika. Nakon dispozitiva u kojem je izneta negativna odluka, na preostalom delu stranice prezentovano je obrazloženje.

U obrazloženju, koje ima informativni diskurs, tvdi se da je F.G. izgubio pravo na premeštaj, jer nema dokaza da je u redovnoj proceduri predao molbu za premeštaj koja je naslovljena na Ministarstvo pravde i Upravu za izvršenje krivičnih sankcija. Takođe, u obrazloženju se navode dva izvora na osnovu kojih je odluka doneta. Prvi je izjava neimenovanog službenika iz pisarnice u KPZ Požarevac - Zabela, prema kojoj zahtev F.G. nije zaveden u zvaničnoj evidenciji - komandirskoj knjizi. Drugi je izveštaj Službe za tretman, sa navedenim datumom koji je takođe uzet kao izvor za odluku mada se ne navodi zašto je tražen ovaj izveštaj, koji su zaključci izneti, ko ga je sačinio a ko potpisao i kakva je relevantnost zaključaka iz izveštaja za odluku koja se bavi proceduralnim pitanjima.

Na kraju dokumenta se nalazi pouka o pravnom leku u kojoj je navedeno da osuđenik ima pravo da u zakonskom roku uloži žalbu.

Sa komunikacijske strane, valja primetiti da se ovo rešenje završava bez finalnog pozdrava. Takođe, primetno je da se kao relevantan i odlučujući izvor koristi izjava službenika iz pisarnice umesto da je dostavljena fotokopija stranice ili strane iz komandirske knjige za dan(e) za koje podnosilac navodi da je predao molbu. Uzimajući ovaj izvor kao relevantan, uprava KPZ Požarevac – Zabela se svrstala na jednu stranu verujući na reč, a istovremeno odustajući od prava da prikupi dodatne informacije koje bi bile u funkciji objektivne odluke u konkretnom slučaju i ukazale bi na sprečavanje eventualnih propusta i/ili zloupotreba zatvorske administracije i/ili vaspitača.

U slučajevima kao što je ovaj, rešenje bi trebalo da sadrži pouku, kako u budućnosti treba da se ponaša osuđenik koji namerava da podnese istu ili sličnu molbu, odnosno koga je potrebno da konsultuje pre započinjanja procedure/postupka. Isto tako, ovakva rešenja treba da sadrže preporuke upravama KPZ šta treba da urade kako bi se sprečile ovakve situacije. Na taj način bi samo rešenje imalo i preventivno-edukativnu funkciju, što bi svakako doprinelo unapređenju ostvarivanja garantovanih prava osuđenika.

2.2 Rešenje Kazneno popravnog zavoda Sremska Mitrovica: Slučaj I.N.

Predmet ovog dokumeta je odbijanje neosnovane pritužbe a podnosilac je oslovljen kao "osuđeni N.I.". Rešenje koje je doneto od strane upravnika ima jasno vidljiv delovodni broj, datum slanja i pečat, ali nije potpisan od strane upravnika Zavoda iako postoji njegovo ime na analiziranom dokumentu.

Ovo rešenje u prvom pasusu Obrazloženja sadrži materijalnu grešku koja se ogleda u netačnom navođenju imena i prezimena podnosioca žalbe. Umesto I.N. kao podnosioca pritužbe navedeno je ime R.M. čime se dovodi u pitanje validnost dokumenta, kao i pokazuje rutinski rad autora Obrazloženja.

Negativna odluka je navedena u dispozitivu rešenja. Obrazloženje ima informativno-manipulativni diskurs. Manipulativni karakter ovog dokumenta se ogleda u činjenici da je sa jedne strane detaljno naveden pravni okvir na osnovu kojeg su pažljivo ispitane činjenice iznete u žalbi koja je predata Upravniku Zavoda, u kojoj se ukazuje na uskraćivanje prava I.N. nakon premeštaja iz KPZ Niš u KPZ Sremska Mitrovica, a sa druge strane iz sadržaja obrazloženja se ne može utvrditi kako je izgledao postupak na osnovu kojeg je doneto "pravilno i zakonito rešenje" (primer pleonazma). Tačnije, ne navodi se šta je konkretno rađeno kako bi se došlo do "odlučnih činjenica", sem informacije da je osuđeni odlukom stručnog tima zavoda razvrstan u grupu V1, te da su mu dodeljena posebna prava iz grupe V1, čime je ispoštovan član 115. stav 1. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija. Umesto priznanja propusta i izvinjenja, uprava KPZ upotrebom pravnih fraza i navođenjem uopštenih aktivnosti pokušava da obezbedi legalitet donetog rešenja, a uočen propust i opravdanu žalbu osuđenog pokušava da učini nevidljivim.

U slučajevima kada je rešenje pozitivno po osuđenika, trebalo bi da sadrži informaciju o preduzetim zakonitim sankcijama za učinjene propuste, zatim informaciju o rezultatima u sprovođenju sankcija nad odgovornima za kršenje prava osuđenika i na kraju izvinjenje uprave KPZ osuđenom.

2.3 Rešenje Kazneno popravnog zavoda Niš: Slučaj B.K.

Rešenje je u ovom slučaju doneto na osnovu postupka koje je sproveo zamenik upravnika Kazneno Popravnog Zavoda Niš. U dispozitivu se nalazi odluka kojom se odbacuje pritužba punomoćnika B.K. kao neosnovana.

U delu obrazloženja donete odluke u informativno opravdavajućem diskursu je iznet pravni okvir kojim je regulisano postupanje zatvorske uprave po prijemu zahteva punomoćnika B.K. Potom su predstavljene aktivnosti na osnovu kojih je zaključeno da nije bilo propusta u radu neimenovanog (po imenu ili radnom mestu) državnog službenika. Pri navođenju preduzetih aktivnosti se ne navodi ko je izvršio navedene aktivnosti, izvor/dokument u kojem je izvestilac zabeležio svoja zapažanja i koji su dokazi cenjeni pri donošenju odluke da je za ovaj propust "kriv" aparat za fotokopiranje koji je već duže vreme u kvaru, te da državni službenik nije bio u mogućnosti da medicinsku dokumentaciju fotokopira i dostavi.

Umesto pravovremeno dostavljene informacije o kvaru aparata za fotokopiranje i davanja informacije kada će fotokopirana dokumenta biti dostavljena uz izvinjenje, Uprava ovog Zavoda se opredelila za

odbijanje pritužbe. Ovo je klasičan primer gde je odustvo dobre volje za komunikacijom dovelo do (nepotrebnog) upravnog postupka.

Rešenje ima jasno vidljiv delovodni broj, datum slanja i pečat. Potpisano je od strane zamenika upravnika KPZ. Ovo rešenje u delu pravne pouke, jasno precizira postupak i mesto podnošenja žalbe KPZ-u Niš za Upravu za izvršenje krivičnih sankcija.

2.4 Rešenje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija: Slučaj M.I.

U konkretnom slučaju radi se o rešenju koje je u drugostepenom postupku doneo koordinator Uprave za izvršenje krivičnih sankcija. U dispozitivu je ocenjena kao neosnovana žalba punomoćnika M.I. po osnovu "ćutanja administracije" Okružnog zatvora u Leskovcu.

U obrazloženju je prvo iznet datum podnošenja žalbe i pravni okvir na osnovu kojeg je podneta žalba na "ćutanje administracije", a zatim pravni osnov za odlučivanje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija kao drugostepenog organa po žalbi punomoćnika M.I.

U obrazloženju se navodi da su izvori za donošenje odluke bili dobijeni podaci i priložena akta Okružnog zatvora u Leskovcu. Iz same konstrukcije rećenice se ne vidi da li se radi o dva izvora, te ako se radi, šta obuhvataju "dobijeni podaci", u smislu od koga su i u kojoj formi dobijeni i koja je relevantnost podataka za predmet odlučivanja. Takođe, nejasno je ko je izvršio uvid u priloženu dokumentaciju i da li postoji službeni dokument u kojem su konstatovani nalazi iz uvida u dostupna dokumenta.

Pored delimične nejasnoće o identitetu izvora činjenica, na osnovu kojih je doneta odluka, u obrazloženju je ostalo nejasno koji je to problem uticao na "ćutanje administracije", tj. ne navodi se priroda problema. To bi trebalo da bude od posebnog značaja kako za samog podnosioca, tako i za Upravu u čijoj nadležnosti je unapređenje funkcionisanja zatvorskog sistema u Srbiji. Opravdavajuće predstavljena informacija može da bude povod za spekulacije da Uprava za izvršenje krivičnih sankcija prikriva slabosti u radu zatvora, čime indirektno utiče na stepen i kvalitet ostvarivanja prava osuđenika.

Kada je u pitanju pretposlednji pasus u kojem se navodi da u žalbi nije navedeno da li je ovo "ćutanje administracije" uticalo na ostvarivanje prava osuđenika, na njegov sadržaj se može gledati na dva načina. Prvi, da je ovo još jedno opravdavanje "ćutanja (zatvorske) administracije" i drugi, da se ovaj pasus može posmatrati i kao (ne)namerno data pouka da se u budućim žalbama ovog ili sličnog tipa doda i ovaj argument, odnosno da će i on biti uzet u obzir pri donošenju odluke o žalbi.

Na kraju se nalazi informacija o pravnom leku koja je opšteg tipa.

Rešenje je uredno zavedeno, potpisano od lica koje je bilo zakonski odgovorno da ovo rešenje donese.

2.5 Rešenje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija: Slučaj D.B.

U drugom slučaju u kojem je Uprava za izvršenje krivičnih sankcija postupala kao drugostepeni organ doneta je negativna odluka u slučaju molbe D.B. da bude premešten iz KPZ Niš u KPZ Sremska Mitrovica.

U prvom pasusu se navodi sadržaj molbe, tj. razlog za molbu za premeštaj.

U drugom pasusu se detaljno ukazuje na prirodu prestupa koju je D.B. učinio i na kaznu na koju je osuđen. Na kraju pasusa u pola rećenice se navodi mišljenje stručne službe da je molba D.B. opravdana, a u drugoj polovini iste rećenice se navodi da izrečena kazna ističe 20.2.2024. godine.

U trećem pasusu se navodi izveštaj Službe za obezbeđenje zavoda u kojem se konstatuje da je D.B. smešten u drugi paviljon zavoda (ova informacija ne znači ništa bez informacije o kategorizaciji) pod pojačanim nadzorom. Takođe, u ovom pasusu se u izmenjenoj formi ponavlja činjenica da je stručna služba dala mišljenje (ne navodi evidencijski broj, zaključak mišljenja, ko ga je sačinio i ko ga je potpisao) prema kojem bi promena kazneno popravne ustanove pozitivno uticala na ostvarivanje programa postupanja prema osuđenom.

U posebnom pasusu se navodi da je izvršen uvid u akt KPZ Sremska Mitrovica (postoji zavodni broj i datum) i da upravnik ove ustanove nije dao saglasnost za premeštaj zbog manjka smeštajnih kapaciteta. U ovom delu obrazloženja nema podataka koji bi potkrepili tvrdnju upravnika KPZ Sremska Mitrovica, kako u pogledu broja osuđenih lica, tako i strukture.

U petom, najvećem pasusu, autor obrazloženja se bavi sumiranjem podataka, pri čemu nedosledno citira sve činjenice, na način da ih stavlja u kontekst donete odluke. Nesporno je da većina činjenica koje su prezentovane legitimišu odluku, međutim ako se pogleda mišljenje "stručne službe" da bi premeštaj imao pozitivne efekte, u najmanju ruku deo ovog rešenja bi trebalo da bude posvećen preporuci da se u okviru postojećih mogućnosti iznađe rešenje za realizaciju premeštaja.

Umesto toga u narednom pasusu kao neosnovano se ocenjuje nezadovoljstvo D.B. tretmanom, a da pri tome nema javno predstavljene argumentacije (izvora i činjenica) za ovaj zaključak. U istom pasusu autor obrazloženja u formi "pouke" ukazuje na mogućnost podnošenja pritužbe upravniku u slučaju neadekvatnog postupanja službenog lica.

Ovakva rešenja bi trebalo da imaju i preporuku upravniku da ispita navode iz molbe i da u razumljivoj argumentovanoj formi informiše podnosioca molbe.

Na kraju se nalazi informacija o pravnom leku koja je opšteg tipa. Rešenje je uredno zavedeno, potpisano od lica koje je bilo zakonski odgovorno da ovo rešenje donese.

2.6 Rešenje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija: Slučaj I. N.

U slučaju I.N. čiji je punomoćnik uputio žalbu Upravi za izvršenje krivičnih sankcija u dispozitivu rešenja se nalazi pozitivna odluka, odnosno KPZ u Sremskoj Mitrovici je naloženo da ponovo odluči u prvostepenom postupku o pritužbi na razvrstavanje u nižu grupu za tretman.

U uvodnom delu Obrazloženja se konstatuje da je u prvostepenom postupku upravnik KPZ u Sremskoj Mitrovici odbio pritužbu koja se odnosi na dodeljeni tretman i posebna prava. Autor Obrazloženja konstatuje da je na ovo rešenje izjavljena blagovremena žalba od strane punomoćnika i navodi, pozivajući se na pritužbu (bez jasne naznake), da je I.N. premešten iz KPZ Niš u KPZ Sremska Mitrovica, te da usled činjenice da Nasković nije u zatvoru iz kojeg je premešten kršio disciplinu, ne može u novom zatvoru dobiti nižu kategoriju od V1 i smanjenje posebnih prava.

Autor obrazloženja se opredelio za deduktivno izlaganje, jer je prvo konstatovao činjenicu da je žalba osnovana, što ne bi trebalo da bude praksa. Izlaganje u induktivnom diskursu gde jasno predstavljene činjenice vode do zaključka je najbolje rešenje i sa logičke i sa psihološke strane.

U obrazloženju se navodi da je izvršen uvid u Program postupanja i arhivu Uprave (za oba dokumenta su vidljivi zavodni broj i datum).

Glavni zaključak autora Obrazloženja je da prvostepeno rešenje nema argumentovanih razloga zašto je došlo do promene u programu postupanja i ukidanja posebnih prava. Takođe, u obrazloženju je konstatovano da je rešenje nejasno i da nisu utvrđene činjenice u vezi okolnosti iz pritužbe koja se odnosi na stečena posebna prava.

U nastavku obrazloženja se u imperativnom diskursu sugeriše prvostepenom organu da utvrdi činjenično stanje i argumentovano obrazloži razvrstavanje osuđenog u neodgovarajući tretman i u vezi sticanja posebnih prava.

Na kraju dokumenta se nalazi informacija o pravnom leku koja je opšteg tipa. Rešenje je uredno zavedeno, potpisano od lica koje je bilo zakonski odgovorno da ovo rešenje donese.

2.7 Rešenje Ministarstva pravde: Slučaj A.S.

Rešenjem Ministarstva pravde u dispozitivu je odbačena kao neosnovana žalba A.S. na molbu za premeštaj.

U prvom pasusu se konstatuje da je Uprava za izvršenje krivičnih sankcija odbila kao neosnovanu molbu A.S. za premeštaj usled zdravstvenog stanja i nezadovoljstva postupanjem ovlašćenih službenika zatvora. Autor obrazloženja navodi da je punomoćnik naveo pozitivno mišljenje stručne službe zavoda (ne navodi koje tačno) kao i činjenicu da dva osuđenika čiji je punomoćnik, ispunjavaju uslove za premeštaj na način da neće biti povećan broj osuđenika u dva zatvora.

U prvom pasusu u kojem se obrazlaže doneta odluka se navodi da je A.S. osuđen na kaznu u trajanju od devet godina i tri meseca, počev od 19.5. 2009. godine pa do 19.7.2012. godine, što je sigurno kraći period od navedenog.

Argument prenaseljenosti je uzet kao prioritetan u odnosu na mišljenje stručne službe (Službe za tretman) a da pri tome nije dato jasno obrazloženje zašto je napravljena ovakva hijerarhija prioriteta u izboru argumenata. Umesto toga autor obrazloženja autoritativno konstatuje da je drugostepeno rešenje doneto u skladu sa zakonom, čime legitimizuje diskreciono ponašanje upravnika.

Autor obrazloženja u konfrontirajućem diskursu punomoćniku A.S. ukazuje na to da nije na njemu da inicira premeštaj na istaknuti način.

U delu argumentovanja odluke na neadekvatno lečenje, autor obrazloženja koristi opšte informacije iz izveštaja zdravstvene službe (zavodni broj i datum navedeni), bez iznošenja sadržaja pruženih medicinskih usluga i efekata. Umesto toga, on na osnovu opštih stavova i bez jasnih pokazatelja, daje pozitivnu ocenu stanja pružanja medicinskih usluga u zatvorima u Beogradu i Nišu.

Isti diskurs je primenjen u oceni opravdanosti nezadovoljstva postupanjem službenih lica kao razloga za premeštaj. Autor obrazloženja apriori iznosi negativan stav o mišljenju punomoćnika A.S. da bi položaj osuđenika bio pogoršan ako bi on podneo pritužbu na rad službenih lica, čime se (otvoreno) stavlja na stranu zatvorske uprave.

3. Zaključak

Na osnovu prethodno iznetih analiza sadržaja rešenja možemo da zaključimo da:

➤ Ako se izuzme podela na rešenje, obrazloženje i pravnu pouku, ne postoji standardizovana forma pisanja rešenja. Unutar ove tri celine, s jedne strane dominira birokratski simplifikovan jezik, a s druge strane teško čitljiv i (samo)razumljiv tekst autoru rešenja, zaposlenima u okviru zatvorskog sistema i u krajnoj instanci pravnicima. To za posledicu ima komunikacijsku isključenost osuđenih lica, što može da smanji ostvarivanje prava osuđenih lica u delu donošenja odluka koje postupke i na koji način realizovati. Naime, tako se stvara zavisnost osuđenika od pravnog savetodavca ili neke druge osobe koja je sposobna da razume tekst rešenja i obrazloženja.

- U načelu u analiziranim rešenjima dominira informativni, ali su prisutni manipulativni i opravdavajući diskursi u obraćanju osuđenima ili punomoćnicima.
- Rešenja imaju funkciju da potvrde zakonitost same odluke tj. da svakoj odluci obezbede pre svega legalnost.
- Analizirana rešenja nemaju edukativne sadržaje. Pouke su formulisane na način da opravdavaju donetu odluku pokazujući neznanje podnosioca žalbe i pritužbe. Bilo je slučajeva kada se optuženi ili punomoćnik neformalnom poukom upućuju na postojeće procedure iako se radi o slučajevima gde je osuđenik podnosio žalbu protiv osoba koje su bile povod za žalbu i koje su upravo kršile proceduru.
- U analiziranim dokumentima postoji negativan disbalans u konotiranju osuđenika. To znači da, kada se iznose podaci o osuđenom, prvo se navode podaci o kazni na koju je osuđen i aktuelne informacije o ponašanju osuđenika, koje imaju negativnu konotaciju. U analiziranim dokumentima malo ima podataka, pod uslovom da ih ima, koji govore pozitivno o ponašanju osuđenika koji su pokrenuli postupak, što može da stvori sliku da samo “loši” osuđenici (zlo)upotrebljavaju pravo žalbe na uskraćenost svojih prava. Bilo da je reč o zloupotrebi prava na žalbu ili pritužbu od osuđenika ili se radi o opravdanim ukazivanjima na kršenje prava osuđenika, žalbu osuđenika treba posmatrati kao indikator da nešto nije u redu u sistemu za izvršenje krivičnih sankcija. Iz tog razloga konotacija osuđenika koji ukazu na kršenja prava treba da bude u najmanju ruku neutralna, a to znači predstavljena i kroz “negativne” i “pozitivne” informacije. Pored ostalog, na ovaj način se direktno pomaže borbi protiv korupcije, jer se kod osuđenika stvara pozitivan ambijent za njihov antikoruptivni angažman.
- Izvori podataka ili mišljenja u značajnom broju slučajeva nisu jasno obeleženi (naziv, evidencijski broj i datum nastanka). Takođe, u značajnom broju slučajeva nije jasno navedeno koje su procedure urađene kako bi se došlo do određenih podataka i ko je njihov autor. Ovo se pre svega odnosi na izveštaje službi za tretman, službe za obezbeđenje, kao i službe u čijoj nadležnosti je zdravstvena zaštita osuđenika. Inače, ove službe se neretko nazivaju u rešenjima jednim imenom “stručna služba” iako je u konkretnom dokumentu dobijena informacija samo od jedne od tih službi. Na taj način se nepotrebno stvara netransparentost. Ne postoji praksa da se izveštaj na koji se poziva autor rešenja dostavi kao dodatak.
- Indikativno je da se mišljenja stručnih službi vrlo često citiraju, ali nikada nisu imala odlučujuću ulogu u donošenju odluke, naprotiv u većem broju slučajeva upravnik je donosio odluke koristeći diskreciono pravo, a suprotno mišljenju stručnih službi. Takođe, bilo je slučajeva kada su kao izvor bili korišćeni izveštaji Službe za program postupanja u obrazloženjima kada su u pitanju žalbe na proceduralna pitanja (vidi slučaj F.G.).
- Na osnovu analiziranih dokumenata se jasno vidi da autori rešenja svoj posao obavljaju na rutinski način. U prilog tome govore nalazi o dominantnom ustaljenom jeziku koji čine formulacije koje se ponavljaju kako unutar jednog rešenja, tako i u svim analiziranim rešenjima, zatim kopiranje skoro čitavih paususa i korišćenje neformalnih naziva kao što je “stručna služba”. U analizi smo našli materijalne greške koje se odnose na dužinu trajanja kazne i datum izlaska iz zatvora.
- U prilog relevantnosti iznetih nalaza govore obrazloženja u jedinom pozitivnom rešenju koje smo analizirali. U rešenju Uprave za izvršenje krivičnih sankcija kao argument za vraćanje na prvostepeno odlučivanje se navode upravo i nalazi do kojih smo došli u ostalim analiziranim rešenjima. U prvom redu to su nedostatak argumentovanih razloga, nejasno rešenje i da nisu utvrđene činjenice u vezi okolnosti iz pritužbe.

4. Preporuke

Glavna preporuka koja se nameće na osnovu zaključaka analize sadržaja je potreba uspostavljanja komunikativne forme koja bi doprinosila pre svega:

- većoj informisanosti o postupku donošenja odluke,
- postojanju mogućnosti za pravne i svake druge pouke koje bi bile u funkciji unapređenja ostvarivanja prava i inkluzije osuđenika kao i unapređenju integriteta na nivou institucija unutar sistema za izvršenje krivičnih sankcija.

Ovo treba da dovede do povećanja transparentnosti samog upravnog postupka i smanjenja prostora za diskreciona ovlašćenja u samom odlučivanju, ali i veću spremnost osuđenika da prijave kršenje prava i procedura.

Konkretne preporuke po delovima dokumenta:

- Dispozitiv:
 - Navesti identitet osuđenika na način da se samo u ovom delu rešenja on tretira kao osuđenik, dok se u ostalim delovima dokumenta oslovljava imenom i prezimenom.
- Obrazloženje:
 - Koristiti induktivni pristup u izlaganju izvora i podataka po segmentima i u celini i izbegavati zaključivanje bez jasnih izvora i podataka,
 - Za svaki izvor navesti ime, datum nastanka, identifikacijski broj, gde se nalazi i autora. Zbog preglednosti teksta ovi podaci se mogu staviti u fusnote,
 - Izbegavati reči koje imaju opterećeno ili dvosmisleno značenje u pozitivnom ili negativnom kontekstu,
 - U delu gde se predstavlja zaključak preporučujemo da se iznese normativni okvir, sumirano utvrđene činjenice i na kraju predstavi odluka,
 - Kada je u pitanju odluka treba navesti koji je predviđeni uticaj odluke na proces resocijalizacije osuđenog lica uz navođenje očekivanih rezultata,
 - U obrazlaganju odluke preporučujemo da se navedu slični ili isti primeri pozitivne prakse koja je nastala kao posledica iste ili slične odluke.
- Novi elementi dokumenta:
 - Uvesti novinu prema kojoj bi osuđenik ili njegov punomoćnik imali pravo da im se na zahtev **zvanično protumači** celo ili deo rešenja od donosioca odluke ili osobe koju donosilac odredi,
 - **Preporuka ili predlog** da se sprovedu aktivnosti ili mere koje će unaprediti položaj osuđenog lica ili integritet institucije
 - Uvesti praksu da se na zahtev osuđenog lica ili punomoćnika **uz rešenje dostave i izvori** na osnovu kojih je doneta odluka, ako nikako drugačije ono u elektronskoj ili štampanoj formi o trošku institucije koja poseduje dokument koji ima karakter izvora.

5. PRILOZI: Tri od sedam analiziranih dokumenata

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство правде
Управа за извршење кривичних санкција
Казнено-поправни завод Пожаревац-Забела

Број 07-М913-2/2011-01

Датум 15.09.2011

Пожаревац
КД

ЈОВАНОВИЋ МИЛАН
- адвокат -

18000 Ниш
Пирамида 2 с/раш, локал 203

У вези Ваше притужбе која се односи на покретање поступка премештаја за осуђеног Ф Г који се налази на издржавању казне затвора у овом Заводу и којим тражите да управник КПЗ у Пожаревцу-Забели предложи напред именованог директору Управе за извршење кривичних санкција за премештај у КПЗ Ниш, обавештавамо Вас да је сходно члану 114. став 4. ЗИКС-а спороведен је првостепени поступак, а у прилогу доноси прослеђујемо Вам донето решење. Такође Вас обавештавамо да је осуђени добио одговор на поднесак у вези премештаја број 702-11146/2011-01 од 25.08.2011. године.

ПРИЛОГ: Фотокопија решења

УПРАВНИК
КПЗ Пожаревац - Забела
Жељко Градишка

[Handwritten signature]

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
 Министарство правде
 Управа за извршење кривичних санкција
 Казнено-поправни завод Пожаревац-Забела
 Број: 07 - 4915 - 1/2011 - 01
 Датум: 15.09.2011
 Пожаревац
 КД

На основу члана 114, став 4, Закона о извршењу кривичних санкција ("Сл. гласник РС", број 85/2005, 72/2009 и 31/2011) одлучујући о притужби осуђеног Г. Ф. Управник Казнено-поправног завода Пожаревац - Забела доноси следеће

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАНА притужба пуномоћника осуђеног Г. Ф. са мат. бројем 2979, изјављена дана 07.09.2011. године, а примљена у овај Завод дана 13.09.2011. године.

Образложење

Пуномоћник осуђеног Г. Ф. са мат. бројем 2979 поднео је притужбу дана 07.09.2011. године настављену на управника овог Завода, као надлежном за одлучивање у првој степену, у смислу члана 114, став 4, ЗИКС-а. У притужби пуномоћник наводи да је због злостављања од службеника КПЗ Пожаревац - Забела осуђени Г. Ф. изгубио право на премештај и моли да се иста исправи подношењем предлога Директору Управе за извршење кривичних санкција за премештај измишљеног у КПЗ Ниси. Пуномоћник наводи да је дана 27.04.2011. године упутио писмо осуђеном у коме га је обавестио да су се стекли услови за премештај и доставио је истом молбу за премештај коју је осуђени предао наслаточу у редовној процедури, а да никакви потврди о слању није добио. Како одговора на напред поменути молбу није било, пуномоћник се дана 11.07.2011. године телефонским путем обратио Управи за извршење кривичних санкција који су га обавестили да никакву молбу осуђеног Г. Ф. у том периоду нису примили. Након тога су службеници из надлежне КПЗ Пожаревац - Забела потврдили да у комуналној књизи немају записан доказ о слању поменутог молбе и да нико не зна шта се са њом десило, тако да пуномоћник сматра да је осуђени ипак изгубио право које му је законом припадало.

Испитујући наводе притужбе у смислу члана 114, став 4, ЗИКС-а, управник Завода је утврдио да притужба **није основана**.

Разматрајући наводе притужбе осуђеног утврђује се да осуђени није предао молбу заштиталу по редовној процедури, тако да није могао да добије никакву потврду о слању, а да је кроз надлежну Казнено-поправни завод утврђено да молба није заведена у комуналну књигу папљеном, тј. нема доказа да је наведена молба упућена према Министарству правде, Управи за извршење кривичних санкција. У вези траженог премештаја, а на основу извештаја Службе за третман од 24.08.2011. године управник завода је одлучио да нема основа за премештај у КПЗ Ниси и да је о напред наведеном осуђени добио одговор на поднесак број 702-11146/2011-01 од 25.08.2011. године.

Имајући у виду напред наведено, одлучено је као у дневном решењу.

ПРАВНА ПОУКА: Осуђени који није задовољан донетим решењем има право на бесплатну жалбу директору Управе, у року од 8 дана од дана пријема решења, а преко овог Завода.

 УПРАВНИК -2
 Пожаревац-Забела
 Драго Грудић
[Signature]

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство правде
Управа за извршење кривичних
санкција
Број: 116-06-1/2012-05
Датум: 23.1.2012.год.
Београд
ДТ

Министарство правде РС-Управа за извршење кривичних санкција, координатор за оперативни-безбедносне послове, надзор, правне и опште послове и информатику и аналитику у Управи за извршење кривичних санкција, по овлашћењу министра правде број 021-01-2/11-03 од 08.02.2011.године, на основу члана 114.став 6. Закона о извршењу кривичних санкција ("Службени гласник РС", број 85/05, 72/09 и 31/11), применом члана 232. Закона о општем управном поступку («Службени лист СРЈ» број 33/97, 31/2001 и «Сл.гласник РС» број 30/2010), решавајући по жалби пуномоћника осуђеног Н И адв. Јовановић Милана из Ниша, изјављеној против решења управника Казнено-поправног завода у Сремској Митровици број 24-19/11-379 од 2.12.2011.године, доноси

РЕШЕЊЕ

Поништава се решење управника Казнено-поправног завода у Сремској Митровици број 24-19/11-379 од 2.12.2011.године, по притужби осуђеног Н И и предмет се враћа првостепеном органу на поновни поступак и одлучивање.

Образложење

Решењем управника Казнено-поправног завода у Сремској Митровици број 24-19/11-379 од 2.12.2011.године одбијена је притужба осуђеног Н И у вези са његовим третманом и доделом посебних права.

Против наведеног решења пуномоћник осуђеног је благовремено уложио жалбу, у којој је поновио наводе притужбе додајући да је осуђени решењем Управе премештен из Казнено-поправног завода у Нишу у Казнено-поправни завод у Сремској Митровици, да је у току издржавања казне у КПЗ у Нишу користио посебна

права групе В1, те да нема разлога, обзиром да осуђени није чинио дисциплинске преступе и да премештај не може бити разлог за разврставање у неповољнији третман, да борави у групи са мањим степеном права. Тражио је да се жалба усвоји и да се осуђеном омогући да настави издржавање казне у групи В1.

По разматрању списка предмета ове управне ствари, оцени навода жалбе и мишљења установе поводом истих, другостепени орган је нашао да је жалба основана.

На основу увида у првостепено решење број 24-19/11-379 од 2.12.2011.године утврђено је да у решењу наведено је осуђени по пријему у завод на основу предлога стручног тима разврстан у групу В2, те да не постоји обавеза установе да осуђеном задржи исту групу и права која је имао пре премештаја из једног у други завод.

Увидом у одлуку о програму поступања број 24-28/2011-739 од 14.9.2011.године утврђено је да је осуђени разврстан у затворени део завода, групу В2, и да је процењен висок степен ризика. Увидом у архиву Управе утврђено је да је осуђени на основу предлога управника, решењем Управе број 702-00-664/2011-05 од 16.8.2011.године премештен из КПЗ у Нишу у КПЗ у Сремској Митровици, ради успешнијег спровођења процеса ресоцијализације. У току издржавања казне у КПЗ у Нишу осуђени се налазио у групи В1.

У првостепеном решењу управника по притужби осуђеног, истакнуто је да је осуђени разврстан по предлогу стручног тима, на основу одлуке о програму поступања која је донета након премештаја осуђеног у Казнено-поправни завод у Сремској Митровици, али без аргументованих разлога зашто је дошло до промене програма поступања, те се осуђени налази у групи В2, и не користи посебна права. Образложење решења је нејасно, нису утврђиване чињенице у вези околности из притужбе осуђеног које се односе на стечена посебна права, односно да ли постоје одлуке завода о додели, односно о одузимању посебних права. У складу са одредбама чл. 58. и 59. Правилника о кућном реду завода осуђеном у оквиру програма поступања могу се на образложен предлог стручног тима доделити посебна права, а у случају премештаја осуђени користи врсту и обим додељених посебних права која није искористио у месецу у ком је извршен премештај. Стога ће првостепени орган у поновном поступку након пажљивог преиспитивања притужбе утврдити да ли је осуђени одлукама завода користио посебна права. Уколико су посебна права коришћена, иста могу бити одузета само на предлог стручног тима, и одлуком завода, сходно одредбама чл. 115. Закона о извршењу кривичних санкција и одредбама чл.31. Правилника о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених лица.

У поновљеном поступку првостепени орган је дужан да пажљиво испита притужбу осуђеног и да на основу потпуно утврђеног чињеничног стања, прибављањем потребних доказа и одлука завода у односу на наводе притужбе осуђеног, аргументованог образложења у вези разврставања осуђеног у одговарајући третман, и у вези стицања посебних права у току издржавања казне, у складу са законом и цитираним Правилником о третману донесе одговарајућу одлуку.

Због напред изнетог, а на основу члана 232. став 2. Закона о општем управном поступку, одлучено је као у диспозитиву решења. Првостепени орган је у поновном поступку везан примедбама другостепеног органа у погледу поступка у

смислу члана 232.став 2. Закона о општем управном поступку. Против новог решења осуђени има право на жалбу.

ДОСТАВИТИ:

1. Осуђеном Н И преко КПЗ у Сремској Митровици
2. адв. Јовановић Милану, Ниш,
3. КПЗ у Сремској Митровици
4. Архиви

НАЧЕЛНИК

Александра Степановић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ
Управа за извршење кривичних
санкција

КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД

Број 070-1532 / 2012-01/3
Датум: 29.02.2012 год.
Ниш

На основу члана 27. и 114. Закона о извршењу кривичних санкција («Службени гласник РС» 85/05, измене и допуне 72/09) и чл.71. Правилника о кућном реду у казнено поправним заводима и окупним затворима («Службени гласник РС» 27/06), решавајући по притужби бр.07-1069/2012-01/3 од 10.02.2012.године, осуђеног Б К МБ.8638, након спроведеног поступка заменик управника КП Завода, доноси

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ притужба осуђеног лица Б К МБ.8638, бр.07-1069/2012-01/3 од 10.02.2012.године, као неоснована.

Образложење

Дана 10.02.2012. г., пуномоћник осуђеног лица Б К ада Милан Јовановић, уложио је притужбу, којом тражи достављање извода из медицинског картона осуђеног за период од почетка септембра 2011.године до дана подношења захтева, као и фотокопију прве стране картона на којој се налазе подаци о хроничним болестима именованог.

Сходно чл. 114. ЗИКС-а и чл. 71. Правилника о кућном реду у казнено поправним заводима и окупним затворима пажљиво су испитани наводи из притужбе, и изведени потребни докази

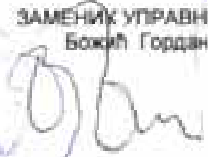

- извршен је увид у здравствени картон осуђеног;
- извршен је увид у изјашњење Службе за здравствену заштиту од 24.02.2012 год.

У поступку утврђивања основаности притужбе, на основу изведених доказа, утврђено је да није било пропуста од стране државних службеника. Обзиром да је апарат за фотокопирање у КПЗ-у у Нишу, већ дуже време у квару, из техничких разлога, тренутно не постоји могућност фотокопирања тражене медицинске документације. Напомињемо, да ће тражена медицинска документација, бити достављена именованом, када се за то стекну техничке могућности односно када фотокопир апарат буде поправљен.

Са изнетих разлога, одлучено је као у диспозитиву решења.

Поука о правном леку: Против овог решења може се изјавити жалба Директору Управе за извршење кривичних санкција у року од 8 дана од дана пријема решења. Жалба се предаје КПЗ-у у Нишу за Директора Управе за извршење кривичних санкција.

Обрадила: М. М.
Контролисао: Г. М.

ЗАМЕНИК УПРАВНИКА
Божић Гордан

G/ Zaključni deo

Osnovni stav kojim smo se rukovodili u realizaciji projekta je da je svrha postojanja sistema zatvora i osoblja koje je zaposleno u njemu, prevaspitanje osuđenika i priprema za njihovo normalno uključanje u društvo i funkcionisanje po izdržanoj kazni.

Nedovoljno precizne formulacije pojedinih članova ZIKS-a ostavljaju određeni prostor za slobodne interpretacije, čime se otvara put raznim zloupotrebama, koje uključuju i moguću korupciju. Ovo je još jedan uočeni sistemski nedostatak, koji ranije u tekstu nije razmatran, a treba ga imati u vidu jer utiče na razne nivoe problema i sistema.

Analizom prikupljenih informacija, zaključeno je da:

(C) U svim obrađenim slučajevima, osuđenici su bili ubeđeni da njihova prava postoje, da su ispunjeni zakonski uslovi i da ne postoje zakonske prepreke da zahtevima bude udovoljeno. Štrajk glađu je u trenutku otpočinjanja štrajka za osuđenika bio krajnja i jedina mera za ostvarenje njegovih prava. Poređenjem sadržaja razloga za štrajk i odgovarajućeg člana ZIKS-a ili Pravilnika, može se zaključiti da su zahtevi osuđenika u posmatranim slučajevima u svemu zasnovani na odgovarajućim članovima navedenih propisa.

(D) U obuhvaćenom periodu su podnete ukupno 34 pritužbe. Dobijeno je ukupno 18 odgovora. Na 16 podnetih zahteva nije dobijen odgovor, što čini 47% svih zahteva. U 18 slučajeva, na koje je dobijen odgovor na pritužbu/molbu osuđenika, jedan je pozitivno rešen a 17 negativno (odgovoreno je na 53% zahteva: 3% pozitivnih, 50% negativno, od ukupno podnetih).

U posmatranom periodu je u osam slučajeva dobijen odgovor na predstavku ili molbu osuđenika u roku koji predviđa zakon. U deset slučajeva odgovor nadležnog organa na molbu ili predstavku osuđenih lica nije dobijen u roku koji predviđa ZIKS ili ZUP (dva meseca).

Od 34 podneta zahteva, samo je jedan rešen pozitivno.

(E) 34 pritužbe/molbe su podnete zbog devet prekršenih prava u 42 navrata.

1. Pravo na pritužbu - 16
2. Pravo na čovečno postupanje - 6
3. Pravo na premeštaj u drugi zavod - 6
4. Pravo na zdravstvenu zaštitu - 4
5. Pravo na posete/opšta prava osuđenog - 3
6. Pravo na smeštaj i pravo na slobodno vreme - 3
7. Pravo na razvrstavanje kroz prijem i razvrstavanje osuđenog - 2
8. Verska prava i religija - 1
9. Pravo na izvođenje dokaza u disciplinskom postupku – 1

Uskraćena prava osuđenika su posledica dve vrste nedostataka i to sistemskih i propusta u radu pojedinih službi.

Zaključak

1. Eliminacija sistemskih propusta je sigurno put koji bi doveo do bitnog smanjenja ukupnog broja nepoštovanja prava osuđenika. U tom slučaju bi propusti službi bili od manjeg uticaja i spadali bi samo u sporadične incidente. Posledično, sigurno je da bi se broj slučajeva štrajkova glađu smanjio.
2. Proces ulaganja pritužbi spada u mere zaštite koje su "vrsta mera koje omogućavaju krivičnom sistemu da funkcioniše bez smetnji i istovremeno štiti prava onih koji su lišeni slobode" ("Nadzor nad zatvorima i ustanovama za pritvor: praktični vodič za NVO"/OEBS).

Komentari Ministara na Evropska Zatvorska Pravila, pravilo 70: "... zatvorenici moraju imati široke mogućnosti da podnose zahteve i moraju imati mogućnost da ulažu pritužbe i unutar i van zatvorskog sistema. Zatvorske vlasti neće ometati niti kažnjavati podnošenje zahteva i pritužbi, već će olakšati efikasnu primenu prava koja su deo ovog pravila. Ovo ne isključuje uvođenje pravnih mehanizama kako bi zajednički delovali na manjim pitanjima...

...Nadležni bi trebalo ažurno da obrađuju zahteve i pritužbe i da to bude praćeno razlozima koji će razjasniti da li će se preduzeti neke aktivnosti, i ukoliko hoće, koja vrsta aktivnosti. Ovo se takođe odnosi na zahteve i pritužbe od strane rođaka zatvorenika ili organizacija o kojima se govori u pravilu 70.6...."

U oblasti procesa ulaganja pritužbi, na osnovu predstavljenog uzorka, smatramo da sistem izvršenja krivičnih sankcija u Srbiji treba da pretrpi bitne promene kako bi se uskladio sa poželjnim standardima preporučenim u Evropskim Zatvorskim Pravilima Saveta Evrope.

Aleksandar Cvejić, Verica Milošević, Lidija Vučković

**ZASTUPANJA U DISCIPLINSKIM
POSTUPCIMA – REZULTATI I ANALIZE REZULTATA**

Uvodna objašnjenja

Tokom godinu dana realizacije aktivnosti, pružana je pravna pomoć osuđenima, potencijalnim žrtvama i/ili žrtvama torture i/ili nečovečnog postupanja, u disciplinskim postupcima koji su protiv njih pokrenuti, a u vezi su incidenta u kome je korišćena fizička sila od strane službe obezbeđenja.

Ciljna grupa su bili osuđenici na izdržavanju kazne zatvora u KPZ Niš, uz jedan kontrolni slučaj koji se odnosi na osuđenika koji izdržava kaznu zatvora u KPZ Sremska Mitrovica.

Osnovna aktivnost tokom realizacije projekta je bila pružanje pravne pomoći u vidu zastupanja u disciplinskim postupcima pokrenutim protiv osuđenika. Pored odbrane u disciplinskom postupku, kao dodatna aktivnost se pojavljuje podnošenje prijave protiv službenih lica KPZ za koje postoji osnovana sumnja da su prekoracili ovlašćenja za upotrebu fizičke sile ili su mučili ili nečovečno postupali prema osuđenima.

U posmatranom periodu zastupanjem je obuhvaćeno sedam osuđenika koji su kontaktirali CLjP-Niš i potpisali punomoćja advokatu Centra. Od ovih sedam, pet slučajeva se odnosi na postupanje službe obezbeđenja u KPZ Niš, jedan na postupanje u KPZ Sremska Mitrovica, a jedan slučaj na službu obezbeđenja okružnog zatvora u Vranju.

A. Kratak pregled incidenata u pojedinačnim slučajevima, po izjavi osuđenika, u kojima je protiv osuđenika korišćena sila

- oni koji su zastupani u disciplinskom postupku -

1. I.V. mat.broj 8258, KPZ Niš

Dana 25.01.2011. godine, prilikom izlaska na šetnju zajedno sa još tri osuđenika, osuđeni I.V. je, po sopstvenoj izjavi, nespretno stao, okliznuo se na ledu i pao. Tom prilikom se i lakše povredio. Tada je glasno opsovao, ali ne ni komandira koji ga je izvodio na šetnju, ni bilo koga drugog, nego led i sopstvenu nespretnost. Ističe da nije bilo razloga da bilo koga drugog psuje, pošto je isključiva krivica za pad lično njegova.

U tom trenutku, zbog pada i psovanja, trojica pripadnika službe obezbeđenja su ga odvela u drugo dvorište. Tu ga je komandir Đ. vređao, šamarao i udarao palicom, a bila su prisutna još dva komandira, koje osuđenik nije želeo da imenuje. Naveo je da su incidentu prisustvovala još tri osuđenika koje je imenovao i za koje je rekao da su spremni da u vezi ovoga svedoče u disciplinskom postupku.

Po izjavi osuđenika, nakon primene sile i udaranja službenom palicom od strane komandira Đ. nije odveden na pregled kod zatvorskog lekara.

2. B.T. mat.broj 9084, KPZ Sremska Mitrovica

Prema navodima osuđenika 21.03.2011.godine, oko 21,30 časova je došlo do verbalnog sukoba između nekoliko osuđenika u TV Sali. U toj svađi je i on učestvovao. Situacija se smirila posle nekoliko minuta.

Tada su u salu ušla 4 ili 5 pripadnika službe obezbeđenja i nasumično izdvojilo B.T. i još nekoliko osuđenika, naredivši im da krenu u tzv. disciplinski deo u prizemlju zgrade. Tamo su ih postrojili licem prema zidu, sa rukama na leđima. Tada su ih, jednog po jednog, uvodili u prostoriju koja nije "pokrivena" kamerama i predvodio ih je komandir M.B., zvani "Rumeni".

Osuđenik M.P. je uveden pre B.T. i čuo je da ga šamaraju. Kada su uveli B.T, stavili su na ruke rukavice koje se koriste prilikom pretresa. Stolovi u prostoriji su bili razmaknuti da bi bilo više mesta. Naredili su mu da stavi ruke iza leđa i počeli su da ga verbalno provociraju govoreći : "ti ćeš da rešavaš probleme ovde?"

Tada ga je jedan od komandira snažno odgurnuo rukama u grudi, tako da je pao, pa su sva trojica komandira počela da ga tuku palicama. On je pokrivao rukama glavu, ali su oni nastavljali da ga tuku. U jednom momentu su čak pali preko njega usled zamaha. Dva puta je gubio svest od udaraca, a oni su ga osvešćivali vodom i produžavali sa batinanjem. Zatim su ga vezali lisicama iza leđa i tukli ga velikom drvenom palicom, sličnom bezbol palici i vukli ga vezanog po podu, sve vreme mu govoreći: "šta je, sad, jesi li sad mangup?"

Rekao im je da ima hepatitis C, kilu i kamen u bubregu i da prestanu da ga tuku, bolje da ga ubiju, ali su oni nastavili da ga udaraju po telu i genitalijama. Postavili su ga uza zid izvan prostorije i nazivali ga životinjom i drugim pogrđnim rečima. Tada se konačno onesvestio.

Komandiri su pozvali osuđenika koji ima nadimak "Prika", kao i Ž.A, koji su ga u ćebetu odneli do bolnice, pošto od batina nije mogao da stoji na nogama. Imao je vidljive hematome po telu, lakat mu je bio natekao, imao je brojne modrice po butinama sa unutrašnje strane i po zadnjici, napukla mu je kost zglavka desne ruke.

Odbili su da ga vode na snimanje, doktor ga je samo ovlaš pregledao. Nadzornik iz prve zgrade, čim je video kako izgleda, naredio je da ga vode nazad kod doktora na snimanje i slikanje povreda, ali je doktor to odbio.

Zbog ovog incidenta je osuđenik i štrajkovao glađu deset dana. Upravnik KPZ ga je primio tek 04.04.2011. godine i rekao da on nije doktor i da se u to ne razume. U trenutku prvog susreta advokata sa osuđenikom, dve nedelje posle događaja, osuđenik je i dalje imao vidljive modrice.

3. D.M. mat.broj 7425, KPZ Niš

Prema navodima osuđenika, u noći između 21.08.2011. i 22.08.2011. godine, oko 01,35 časova, nekoliko pripadnika službe obezbeđenja je ušlo u sobu u kojoj je bio D.M. sa još dva osuđenika, na poziv jednog od dvojice osuđenika koji su sa D.M. bili u sobi. Prijavio im je da ga je D.M. ošamario.

Tada su najmanje trojica pripadnika službe obezbeđenja počeli da tuku D.M. službenim palicama po nogama, rukama i leđima. Posle toga su zahtevali od njega da potpiše izjavu da je odbio naređenje da ustane iz kreveta i da su ga pripadnici službe obezbeđenja udarili dva puta, savlađujući njegov otpor.

Stražari su ga odveli kod lekara na njegov zahtev, ali je prema navodima D.M, doktor u karton upisao samo nekoliko krvnih podliva na leđima, a ne sve ostale povrede, koje je kritičnom prilikom zadobio.

4. A.M. mat.broj 8937, KPZ Niš

Osuđenik se zbog psihičkih problema nalazio u stacionaru. Dana 10.11.2011, oko 22.30h, u toku prenosa košarkaške utakmice Partizan - Real Madrid, tražio je od komandira da ga odvedu kod doktora, jer je imao psihičkih problema. Stražar je odbio da ga odvede kod doktora, na šta je on glasno protestovao i potom udario glavom u rešetku.

Posle toga mu je pripadnik službe obezbeđenja, koga on zna pod nadimkom "Pitbul", vezao ruke na leđima, a onda preko motorole pozvao ostale komandire koji do tada nisu bili prisutni i rekao im je da ga je A.M. napao.

Potom su ga pripadnici službe obezbeđenja, dok je bio u klečećem položaju na zemlji, udarali pesnicama po glavi, pendrecima po leđima i šutirali po čitavom telu. Svedoci ovog događaja su M.V, M.M, P.M. i M.A, koji su mu kasnije rekli da je toliko mnogo komandira bilo na njemu, da se uopšte nije mogao videti.

Po prestanku batinanja osuđenik je odveden kod doktora i kaže da su povrede upisane u medicinski karton. Prilikom intervencije, povređena su mu glava i leđa, na kojima je imao mnogo krvnih podliva. Posle pregleda lekara u bolnici KPZ Niš, odveden je u gradsku bolnicu na neurološko odeljenje, da bi mu snimili glavu.

- oni u čije ime je podneta disciplinska prijava-

1. D.M. mat.broj 7425, KPZ Niš

Incident je opisan u prethodnom odeljku.

2. M.P. mat.broj 8014, KPZ Niš

Osuđenik je dana 29.03.2011. godine vođen van kruga KPZ zbog suđenja. Kada je vraćen u KPZ, pretresen je na kapiji broj 19 i u hlebu koji je doneo iz grada je pronađen sakriveni mobilni telefon.

Bila su prisutna četvorica ili petorica stražara, koji su ga i pretresali, i naređeno mu je da skine svu odeću osim donjeg veša. Zatim su zamračili prostoriju u kojoj se pretres odvijao, tako što su navukli tamne zavese na prozore. Potom su ga tukli pesnicama, a kada je pao na pod, udarali su ga nogama i službenim palicama po glavi i telu.

Tom prilikom je zadobio vidne povrede glave, a imao je brojne hematome po telu, razderotinu na rebrima i nekoliko dana nakon ovog događaja je mokrio krv.

U ovakvom stanju je vraćen u ćeliju a tek drugi dan posle događaja je odveden kod lekara, koji je, po osuđenikovom mišljenju, sve povrede konstatovao u medicinskom kartonu.

Posle samog incidenta, osuđenika su, prema njegovoj izjavi, načelnik službe obezbeđenja i jedan nadzornik nagovarali da odustane od podnošenja prijave protiv službenih lica, a istovremeno je drugi osuđenik, koji se tada nalazio sa M.P. u ćeliji, nagovaran od strane stražara da ubedi M.P. da ne podnosi disciplinsku prijavu.

- oni koji su odustali, iz nekog razloga, od podnošenja disciplinske prijave ili protiv njih nije pokrenut disciplinski postupak –

1. S.O. mat.broj 5254, KPZ Niš

Dana 15.06.2011. godine osuđenika su pripadnici službe obezbeđenja, koje ne zna po imenu, ali sa brojevima službenih značaka 1522 i 1604, vodili na pregled kod doktora.

Prilikom dovođenja kod doktora, kao i u povratku, udarali su ga po leđima i nogama. Kao posledice ovih udaraca osuđenik je imao modrice po telu, na nogama i leđima. Nije doktoru prijavio ove povrede, jer je smatrao da doktori povrede ne zavode tačno ili ih uopšte ne zavode.

Smatra da je cilj zlostavljanja bio da ga navedu na samopovređivanje, čime bi izvršio disciplinski prestup. Uveren je da je ovo nastavak psihičkog zlostavljanja kome je izložen neprekidno od decembra 2009. godine, kada je namerno smešten u sobu sa dva osuđenika sa kojima je u lošim odnosima i koji su ga u periodu od nekoliko dana maltretirali fizički i psihički. Ovo su radili na taj način što su mu otimali propisanu terapiju, oduzimali lične stvari, pretili mu i fizički ga zlostavljali. Zbog toga se on najmanje jednom samopovredio.

2. V.I. mat.broj 9369, KPZ Niš

Dana 23.11.2011. godine, osuđenik je uhapšen i prebačen u Okružni zatvor u Vranju, iz koga je pobjegao pre osam meseci.

Sledećeg dana, oko 09,00 časova, pripadnik službe obezbeđenja, koga on poznaje pod nadimkom "Mićko", mu je prišao i bez povoda ga vređao i psovao, dok je V.I. samo ćutao. Zatim ga je ovaj stražar snažno udario nogom u predelu rebara sa desne strane, tako da je pao na pod. Stražar je nastavio da ga šutira nogama još nekoliko minuta i to uglavnom po leđima, sve vreme ga vređajući i psujući. Zatim je službenim vozilom prebačen u KPZ Niš. Tu je pregledan od strane lekara kome je prijavio da je bio tučen, ali je doktor to odbio da konstatuje u medicinskom kartonu i da popiše povrede.

B. Zastupanje u disciplinskim postupcima

B1- tok disciplinskog postupka -

Tok disciplinskog postupka obuhvata:

- Uručivanje poziva za disciplinski raport osuđeniku, eventualno i predlog za pokretanje disciplinskog postupka;
- Čitanje disciplinske prijave;
- Odbrana osuđenika;
- Saslušanje svedoka;
- Uvid u pismene dokaze;
- Završna reč;
- Dužina trajanja;
- Broj sednica u slučaju;
- Odluka o disciplinskoj meri.

Disciplinski postupci su vođeni u slučajevima sledećih osuđenika:

1. I.V.

Dana 23.02.2011. godine u prostorijama KPZ Niš održana je sednica disciplinske komisije u postupku utvrđivanja disciplinske odgovornosti osuđenog I.V.

Protiv osuđenog I.V. je podneta disciplinska prijava od strane starijeg nadzornika Đ., zbog navodnog težeg prekršaja discipline *Odbijanje izvršenja zakonitog naloga ovlašćenog lica, usled čega je nastupila, ili mogla nastupiti teža posledica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS. Disciplinski prestup je navodno počinjen dana 25.01.2011.godine, kada je, prema navodima disciplinske prijave, osuđenik opsovao starijeg komandira prilikom izvođenja na šetnju.

Sednica disciplinske komisije je trajala oko 15 minuta, nakon kašnjenja od gotovo jednog sata. Osuđeni I.V. je, nakon poverljivog razgovora sa braniocem, izneo svoju odbranu koja je verno uneta u

zapisnik od strane predsednice komisije. Nakon toga saslušan je u svojstvu svedoka komandir koji je navodno bio prisutan prilikom kritičnog događaja.

Tokom disciplinskog postupka, vezano za upotrebu fizičke sile prema osuđeniku, rečeno je sledeće: osuđenik je naveo da je prema njemu primenjena fizička sila, a komandir je naveo da je prema njemu upotrebljena mera izdvajanja.

Osuđenik I.V. je naveo da su događaju prisustvovala i tri osuđena lica, od kojih su dvojica još uvek u KPZ Niš. Trećem je kazna istekla što je potvrdio i saslušani svedok – komandir. Odbrana je tražila da se u postupku saslušaju i barem ova dva osuđenika, kao neposredni svedoci događaja. Ovo, tim pre, što sama činjenica psovavanja nije sporna, već je sporno koja je sadržina psovki i, naročito, kome su upućene.

Predlog odbrane je odbijen uz usmeno obrazloženje predsednice komisije da "Tražena saslušanja nisu neophodna kad su već saslušana službena lica koja potvrđuju da se događaj odigrao onako kako to stoji u prijavi".

Istovremeno sa odlukom o odbijanju predloga odbrane za saslušanje svedoka, komisija je odmah objavila da je osuđeni I.V. oglašen krivim i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 10 dana. Nakon toga je odbrana predočila da je na ovaj način postupak skraćen protivno odredbama zakona, pošto braniocu i okrivljenom nije dato pravo da iznesu završnu reč pre donošenja odluke disciplinske komisije. Posle ove intervencije, branilac je izneo završnu reč koja nije uneta u zapisnik, odluka nije promenjena, niti je o završnoj reči uopšte većano.

Po prijemu pismenog otpravka rešenja disciplinske komisije, branilac osuđenika je uložio žalbu Upravi za izvršenje krivičnih sankcija. Uprava je žalbu odbila kao neosnovanu.

2. B.T.

Protiv osuđenog B.T. je podneta disciplinska prijava od strane komandira zbog navodnog težeg prekršaja discipline *nasilje prema drugom licu* iz čl. 145 st. 1 tač. 5 ZIKS i teškog prekršaja discipline, *Odbijanje izvršenja zakonitog naloga ovlašćenog lica, usled čega je nastupila, ili mogla nastupiti teža posledica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS, počinjenih dana 22.03.2011.godine.

Prema navodima disciplinske prijave, B.T. je, u TV Sali KPZ Sremska Mitrovica, bez ikakvog razloga i povoda, fizički napao i udario pesnicama drugog osuđenika.

Obrazloženjem Zahteva za pokretanje disciplinskog postupka nije obuhvaćena primena fizičke sile nad osuđenim licem.

Prema navodima osuđenog lica, on i ostali učesnici u događajima u TV Sali su mirno, bez pružanja otpora, na zahtev službenog lica – komandira sišli u prizemlje zgrade, nakon događaja koji je opisan Zahtevom za pokretanje disciplinskog postupka. Tamo su ih vezivali liscama i to tek nakon ulaska u prostoriju koja nije pokrivena kamerama. Ni u jednoj fazi, osuđenici nisu pružali otpor. Na taj način nisu bili ispunjeni zakonski uslovi iz kojih bi proistekla potreba za primenom mera prinude.

Sednica disciplinske komisije počela je u zakazano vreme i trajala je oko 30 minuta. Osuđeni B.T. je izneo svoju odbranu koja je u zapisnik od strane predsednika komisije unošena tako da se minimiziraju navodi osuđenog o zlostavljanju od strane komandira, a preneglašava sam navodni događaj u TV Sali. Usled toga je branilac morao da interveniše u cilju unošenja u zapisnik svih podataka od važnosti za pravilno odlučivanje. Nakon toga su izvršene korekcije, unet je u bitnim delovima iskaz osuđenika, čime se može smatrati da je zapisnik sastavljen u skladu sa zakonom.

Osuđeni je u svojoj odbrani naveo da su događaju prisustvovala i druga osuđena lica. Odbrana je tražila da se oni u postupku saslušaju kao i da se suoče osuđeni B.T. i osuđenici S.B. i B.S., koji su ga u svojeručno napisanim izjavama neposredno nakon događaja, teretili kao vinovnika incidenta.

Ovaj predlog je odbijen, kao suvišan.

Zatim je komisija objavila da je osuđeni B.T. oglašen krivim i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći, u trajanju od 15 dana.

U zakonskom roku, branilac osuđenog je podneo žalbu direktoru Uprave za izvršenje krivičnih sankcija. Žalba je odbijena kao neosnovana, a prvostepeno rešenje je potvrđeno. U ime osuđenika, branilac je pred Upravnim sudom u Beogradu, dana 26.06.2011. godine, tužbom pokrenuo upravni spor radi poništaja rešenja direktora Uprave. Postupak po ovoj tužbi je još uvek u toku.

3. D.M.

Protiv osuđenog D.M. je podneta disciplinska prijava od strane nadzornika, zbog navodnog težeg prekršaja discipline *nasilje prema drugom licu* iz čl. 145 st. 1 tač. 5 ZIKS i *Odbijanje izvršenja zakonitog naloga ovlašćenog lica, usled čega je nastupila, ili mogla nastupiti teža posledica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS, počinjenog dana 22.08.2011.godine. Osuđenik D.M. je, prema navodima disciplinske prijave, u drugom paviljonu, u ćeliji broj 14, oko 01,30 časova pokušao da siluje i maltretira oštećenog – osuđenog A.G.

Sednica disciplinske komisije je počela u zakazano vreme i trajala je oko 30 minuta, sa prekidima za štampanje izjave svedoka i zapisnika, pošto komisija nije imala štampač, a nijedan drugi štampač u KPZ nije bio ispravan sem jednog u upravnoj zgradi. Osuđeni D.M. je izneo svoju odbranu koja je u zapisnik od strane predsednika komisije unošena šturo i u najkraćim crtama, ali formalno u skladu sa zakonom.

Odbrani nije poznato da li je upotreba fizičke sile i palice prema osuđenom D.M. uredno dokumentovana, što zakon predviđa. U spisima predmeta se nalazi izveštaj lekara u vezi zdravstvenog stanja osuđenog A.G. u kome je konstatovana ogrebotina na nosu, kao i izveštaj o lekarskom pregledu D.M. u kome su konstatovani krvni podlivi po leđima ("dva do tri").

Na predlog odbrane je saslušan oštećeni A.G. On je izjavio da je kritičnom prilikom D.M. "pokušao da siluje i njega i Dedu (osuđeni Ž.N. – treći stanovnik sobe br. 14) i da ih je maltretirao". Kada ga je odbrana pitala zašto u svojoj pismenoj izjavi neposredno posle događaja nije naveo da je D.M. pokušao da siluje i Dedu, kao što to izjavljuje danas, svedok je izjavio da je to zato što je D.M. Dedu samo maltretirao.

Po navodima ovog svedoka u sobu su kritičnom prilikom ušla i intervenisala tri stražara, dok se u službenoj belešci komandira Đ, na osnovu koje je napisana disciplinska prijava, navodi da je samo on (komandir Đ.) ušao u sobu i da je samo on službenom palicom po leđima udarao D.M. pošto ovaj nije hteo da poslušna naređenje i izađe iz sobe.

Osuđeni je u svojoj odbrani naveo da su događaju prisustvovala trojica službenih lica iz KPZ Niš, što je potvrdio i saslušani oštećeni a što je u suprotnosti sa navodima iz službene beleške na osnovu koje je iniciran postupak. Zbog toga je odbrana tražila da se u cilju utvrđivanja činjeničnog stanja u postupku saslušaju, u svojstvu svedoka, nadzornik S.C. i komandir M.Đ., za koga je D.M. tvrdio da je bio glavni nalogodavac i izvršilac njegovog batinanja i koji je i sastavio službenu belešku o događaju.

Ovaj predlog je odbijen, bez ikakvog obrazloženja.

Nakon toga je komisija objavila da je osuđeni D.M. oglašen krivim za disciplinski prestup iz člana 145. st. 1 tač. 5 i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 5 dana.

Po prijemu rešenja, branilac je izjavio žalbu direktoru Uprave, u zakonskom roku od tri dana od prijema pismenog otpravka rešenja. Žalba je odbijena kao neosnovana, a prvostepeno rešenje je potvrđeno.

4. A.M.

Protiv osuđenog A.M. je podneta disciplinska prijava od strane nadzornika zbog navodnog teže prekršaja discipline *Odbijanje izvršenja zakonitog naloga ovlašćenog lica, usled čega je nastupila, ili mogla nastupiti teža posledica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS, počinjenog dana 10.11.2011. oko 22,30 časova.

Sednica disciplinske komisije je dva puta odlagana. Prvi put zbog toga što je osuđeni A.M. angažovao branioca, pa je praksa disciplinskih komisija u KPZ Niš da se u takvim slučajevima sednica odloži radi pripreme. Naredni put je sednica zakazana za 18.01.2012. godine, ali je dopisom predsednika disciplinske komisije i ta sednica bila odložena zbog sprečenosti člana komisije. U tom dopisu je branilac obavesthen da se sednica zakazuje za 30.01.2012.godine u 10,00 časova.

Ova sednica disciplinske komisije je počela sa zakašnjenjem od 25 minuta i trajala je oko 30 minuta. Osuđeni A.M. je izneo svoju odbranu koja je u zapisnik od strane predsednika komisije unošena tako da se minimiziraju izjave osuđenog o zlostavljanju od strane komandira, a prenaglašava sam navodni događaj u stacionaru. Prema navodima iz disciplinske prijave, koja se zasniva na službenoj belešci komandira, A.M. je iskoristio momenat kada ga je komandir vodio na donji sprat kod doktora, otrgao se i udario dva puta glavom u zid, a onda pao na leđa i udario temenom o pod. Iako je osuđeni A. M. u svojoj odbrani detaljno opisao kako je bio tučen od strane više komandira, ovaj deo njegovog iskaza je u najblažoj formi, unesen u zapisnik i to tek nakon intervencije branioca.

Osuđeni je u svojoj odbrani istakao i da ga je nadzornik nagovarao odmah posle događaja da u pismenoj izjavi ne navede da je bio tučen od strane komandira. Ovaj navod osuđenog je unet u zapisnik sa disciplinske rasprave.

Pošto je osuđeni u svojoj odbrani izjavio da su događaju prisustvovala druga osuđena lica, odbrana je tražila da se ova lica saslušaju u postupku kao neposredni svedoci događaja.

Ovaj predlog je prihvaćen, suprotno ustaljenoj praksi u ovakvim postupcima. Disciplinska komisija je, posle kraćeg većanja, u skladu sa zakonom, odlučila da svedoke sasluša na sledećoj sednici koja je zakazana za 24.02.2012.godine.

Dana 06.03.2012.godine održana je druga sednica disciplinske komisije KPZ Niš, u postupku protiv osuđenog A.M.

Na ovu sednicu disciplinske komisije su pozvani svedoci koje je osuđeni A.M. naveo kao lica koja su prisustvovala celom događaju. Sva trojica se nalaze u stacionaru već duže vreme usled zdravstvenih problema.

Zajedničko u izjavama trojice svedoka je da "znaju zbog kog događaja ih zovu", ali "se ničega ne sećaju jer imaju psihičkih problema" (moždani udar i rak bubrega osuđeni V.M., depresivno stanje osuđeni M.M.), a osuđeni A.M. "zna povodom čega ga zovu, bio je tog dana u stacionaru, ali ništa nije ni čuo ni video i ne želi da svedoči". Sva trojica su praktično odbila da govore o događaju, a samo je A.M. to izričito i rekao.

Treba reći da je svedoke bilo jako teško čuti šta govore, s jedne strane zato što su vrlo tiho pričali a još više jer se na drugom kraju prostorije nalazila grupa komandira koja je vodila bučan razgovor uz kafu i još bučnije se smejala.

Za ovu sednicu je, na zahtev odbrane osuđenog A.M., a u skladu sa zakonom, pribavljen izveštaj medicinske službe iz kojeg se vidi da su A.M. prilikom pregleda, nakon spornog događaja, lekari konstatovali povrede na leđima, slabinama i dva hematoma na potiljku, jedan veličine 3 x 3 cm i drugi 2 x 2 cm.

U službenoj belešci starijeg komandira D.J., koja je bila inicijalni akt za pokretanje disciplinskog postupka protiv A.M., se navodi da je ovaj komandir "zatekao AM. kako udara više puta glavom u rešetke", da bi, nakon što ga je poveo na pregled, "A. M. još nekoliko puta udario glavom u zid, odbio se od zida, pao na betonski pod i udario potiljkom o pod". Nakon toga je komandir D.J., "primenio silu i službenom palicom, dva do tri puta, udario A.M. po leđima i rukama, nakon čega je A.M. prestao da pruža otpor".

Poredeći sadržinu službene beleške komandira i medicinske dokumentacije, odbrana je došla do zaključka da se konstatovane povrede u medicinskom izveštaju ne podudaraju sa povredama koje mogu nastati upotrebom sredstava prinude kako to stoji u službenoj belešci, ali se u potpunosti slažu sa opisom događaja koji u svojoj izjavi daje osuđeni A.M.. Primera radi, ostaje nejasno na koji način je A. M. zadobio DVE povrede na potiljku, kad je, po verziji starijeg komandira iz službene beleške, samo jednom pao i udario glavom o pod.

Odbrana je ukazala članovima komisije na ovu nelogičnost, ali je usputni komentar predsednice komisije, van zapisnika, bio da se A.M. sigurno valjao po podu, pa mu otuda druga povreda na potiljku.

Zbog toga je odbrana predložila da se u nastavku dokaznog postupka sasluša stariji komandir D.J. "u cilju razjašnjenja ove sporne situacije". Disciplinska komisija je, posle kraćeg većanja, ovaj predlog odbila sa obrazloženjem da je činjenično stanje i bez ovog dokaza u potpunosti rasvetljeno.

U završnoj reči odbrane, branilac je analizirao izvedene dokaze i zatražio da osuđeni A.M. bude oslobođen odgovornosti za disciplinski prestup koji mu je stavljen na teret usled nedostatka dokaza.

Nakon toga je komisija, posle kraćeg većanja, objavila da je osuđeni A.M. oglašen krivim za disciplinski prestup iz člana 145. st. 1 tač. 10 i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 5 dana – uslovno na dva meseca.

Na ovakvu odluku će odbrana izjaviti žalbu direktoru Uprave, u zakonskom roku od tri dana od kada bude dobila pismeni otporak rešenja, što se do trenutka pisanja ovog teksta (sredina aprila) nije desilo.

B2. Pravna analiza

Disciplinski postupci koji su vođeni za vreme trajanja projektne aktivnosti su se odnosili na dva teža disciplinska prestupa i to:

- *Nasilje prema drugom licu* iz čl. 145 st. 1 tač. 5 ZIKS i
- *Odbijanje izvršenja zakonitog naloga ovlašćenog lica, usled čega je nastupila, ili mogla nastupiti teža posledica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS.

U ovim disciplinskim postupcima je advokat CLJP-Niš učestvovao u svojstvu branioca.

Od četiri disciplinska postupka, jedan je vođen zbog prestupa iz tačke 10, jedan zbog prestupa iz tačke 5 i dva zbog oba prestupa, kumulativno. Tri disciplinska postupka su vođena pred disciplinskom komisijom KPZ Niš a jedan pred disciplinskom komisijom KPZ Sremska Mitrovica.

U tri od četiri slučaja se javlja direktno kršenje ili delimično zanemarivanje člana 158 ZIKS, po kome je disciplinski organ u obavezi da proveri i izvede sve dokaze od značaja za odluku. Pravilnikom o disciplinskim prestupima, merama i postupku prema osuđenim licima, predviđeno je u članu 10 da je organ koji vodi postupak dužan da sa jednakom pažnjom utvrdi kako činjenice koje terete okrivljenog, tako i one koje mu idu u prilog.

U pomenutim slučajevima, disciplinske komisije su izvodile isključivo dokaze predložene od strane podnosioca prijave – službenog lica, a nijedan dokaz koji je predložio okrivljeni ili odbrana. U jednom slučaju (D.M), disciplinska komisija KPZ Niš nije saslušala ni podnosioca prijave- nadzornika, koji je bio uredno obavешten, a izostanak nije opravdao. Ovakvim vođenjem postupka, povređeno je pravo okrivljenog na odbranu, predviđeno gore navedenim propisima, Ustavom Republike Srbije i članom 6 Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Samo u jednom postupku pred disciplinskom komisijom KPZ Niš (osuđeni A.M.) su zahtevi ZIKS i Pravilnika u ovom pogledu bili dosledno poštovani.

Pored ove procesne primedbe vezane za sam tok disciplinskog postupka pred disciplinskom komisijom, kao posebno problematično treba navesti uzimanje svojeručno pisanih izjava od lica koja su učestvovala u nekom potencijalnom prekršaju discipline i od svedoka. Naime, članom 42 Pravilnika je predviđeno da se kao prilog uz disciplinsku prijavu dostavlja, između ostalog, pismena izjava osuđenog u vezi sa događajem, izjave svedoka i službene beleške u vezi sa događajem.

Međutim, nijedan član Pravilnika, a ni bilo koji podzakonski akt ili ZIKS ne predviđaju obavezu službenog lica da, pre sastavljanja ove izjave, osuđenog upozori da takva izjava može biti korišćena protiv njega u eventualnom postupku, i da nije dužan da tu izjavu sastavi. Ovo je veliki nedostatak, posebno kada se ima u vidu da je Pravilnikom predviđena mogućnost da osuđeni na samoj sednici komisije, ne iznosi odbranu, odnosno da se "brani ćutanjem". Na taj način se odbrana ćutanjem obesmišljava, jer se u postupku koristi njegova svojeručna izjava, sastavljena bez neophodnih upozorenja.

Poseban problem predstavlja potpuno zanemarivanje ili olako prelaženje organa koji vode disciplinski postupak preko navoda okrivljenih u vezi nezakonite primene fizičke sile od strane službenih lica KPZ. Ovo je iz razloga što se takvim postupanjem, pored težeg disciplinskog prestupa, *prekoračenje ovlašćenja u primeni sredstava prinude* iz člana 266, stav 3, tačka 10 ZIKS, istovremeno ispunjavaju i bitna obeležja bića krivičnog dela, *zlostavljanje i mučenje* iz člana 137, stav 3 u vezi stava 1 Krivičnog zakona.

Navedeno krivično delo spada u grupu krivičnih dela koja se gone po službenoj dužnosti i gde je predviđena zakonska obaveza za svakog građanina, a posebno državnog službenika, da o sumnji da je krivično delo izvršeno obavesti nadležnog javnog tužioca. Nije do državnog službenika ili drugog građanina, u ovom slučaju članova disciplinskih komisija, da procenjuju stepen osnovanosti sumnje, već je njihova obaveza da o tome obaveste nadležnog tužioca.

U svim postupcima koji su vođeni zbog disciplinskog prestupa iz člana 145, st. 1 tačka 10 ZIKS, nije jasno opredeljeno koje naređenje službenog lica i na koji tačno način okrivljeni u pojedinačnim slučajevima nije izvršio ili je odbio da izvrši, a posebno nije ni u jednom slučaju, makar nagovešteno, koja teža posledica je nastupila ili mogla da nastupi.

Sve gore navedene primedbe bi, prema važećoj sudskoj praksi, u krivičnim postupcima pred nadležnim sudovima bile dovoljan razlog za ukidanje presuda zasnovanim na ovim povredama postupka.

U svim slučajevima žalbi na prvostepeno rešenje disciplinskih komisija, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija je rešenja potvrdila bez iole ozbiljnog upuštanja u analizu ukazanih primedbi.

U pogledu načina rada disciplinske komisije KPZ Niš, potrebno je reći da ova komisija radi u okruženju u kome postoji nekoliko faktora koji deluju ograničavajuće na kvalitet postupanja. Pre svega, disciplinska komisija nema posebnu prostoriju namenjenu samo ili uglavnom za održavanje sednica disciplinske komisije.

To dovodi do dve situacije: u prvoj, kada osuđenik nema branioca, sednica komisije se održava u nekoj od prostorija u zatvorenom delu zavoda; u drugoj situaciji, kada je osuđenik angažovao branioca iz reda advokata, sednice disciplinske komisije se održavaju u prostoriji van zatvorenog dela zatvora, koja se koristi i za prijem i raspodelu paketa.

U prvoj situaciji, postupak teče izuzetno brzo, što je vrlo verovatno na štetu kvaliteta, zapisnici se rade ručno, veoma su kratki i često sa nepotpunim sadržajem. U drugoj situaciji, zapisnik se izrađuje na lap topu, pa se odnosi u upravnu zgradu gde postoji jedini, povremeno pokvareni štampač, što usporava postupak. Takođe, česta je situacija da je u drugom delu iste prostorije okupljena grupa službenih lica ili osuđenika koja nema nikakve veze sa disciplinskim postupkom, i koja svojim prisustvom, glasnim razgovorom, ili na drugi način, otežavaju vođenje postupka.

B3. Kazne u disciplinskim postupcima

1. I.V.

Osuđeni I.V. je oglašen krivim i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 10 dana.

2. B.T.

Osuđeni B.T. je oglašen krivim i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 15 dana.

3. D.M.

Osuđeni D.M. je oglašen krivim i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 5 dana.

4. A.M.

Osuđeni A.M. je oglašen krivim i kažnjen disciplinskom merom upućivanja u samicu tokom celog dana i noći u trajanju od 5 dana – uslovno na dva meseca.

Prema odredbama ZIKSa, disciplinska mera upućivanja u samicu izriče se samo izuzetno, za teže disciplinske prestupe i ne može trajati duže od 15 dana. U slučaju sticaja disciplinskih prestupa, moguće je meru samice izreći u trajanju do 30 dana.

U tri od četiri disciplinska postupka koji su vođeni u posmatranom periodu, izrečene su disciplinske mere samice bezuslovno, a u jednom slučaju, izrečena mera samice uslovljena je na dva meseca. Iz toga se može izvesti zaključak da je izricanje mere samice na neki način pravilo, a da se samo izuzetno uslovljava iako ZIKS predviđa suprotno.

U slučajevima u kojima je izrečena mera samice u bezuslovnom trajanju, može se zaključiti da je u jednom slučaju, za jedan disciplinski prestup izrečena mera samice u trajanju od 10 dana, a u drugom je mera samice u trajanju od 5 dana izrečena za sticaj disciplinskih prestupa. Iz toga sledi da je ili jedna mera preblaga ili je druga mera prestroga ili i jedno i drugo. U svakom slučaju, iz samih obrazloženja se ne može na nesumnjiv način zaključiti šta je bio presudni faktor koji je opredelio određenu dužinu trajanja mere. U slučaju u kome je izrečena mera samice u trajanju od 15 dana, radi

se o postupku zbog dva disciplinska prestupa u sticaju, gde je mogla biti izrečena i mera u trajanju do 30 dana, što izrečenu meru može svrstati u srednje teške.

U pogledu žalbe na rešenja kojim se izriče mera samice, može se reći da je efektivnost ovog pravnog sredstva sporna. Naime, pošto žalba ne odlaže izvršenje rešenja, mera samice se automatski izvršava, što dovodi do toga da je sama žalba bespredmetna, pošto ne može da ispravi stanje nastalo izvršenjem mere samice pre pravosnažnosti.

B4. Analiza prikupljenih informacija u odnosu na izabranu ciljnu grupu – potencijalne žrtve torture i nečovečnog postupanja

U disciplinskim postupcima u kojima je učestvovao advokat Centra, pravna kvalifikacija disciplinskih prestupa koji su okrivljenima stavljeni na teret nije uvek u potpunosti odgovarala činjeničnom opisu samog prestupa u disciplinskoj prijavi. Ovo se naročito odnosi na disciplinski prestup *odbijanje zakonitog naređenja službenog lica* jer je sam činjenični opis ovog prestupa u pojedinačnim slučajevima ili dat vrlo šturo i uopšteno, ili čak uopšte nema činjeničnog opisa.

U disciplinskim prijavama i predlogu za pokretanje disciplinskog postupka se uglavnom vrlo uopšteno i površno konstatuje upotreba službene palice i drugih sredstava prinude. Ni u disciplinskoj prijavi, ni u predlogu za pokretanje disciplinskog postupka se ne navode povrede koje je okrivljeni zadobio u incidentu, bez obzira da li ih je sam sebi naneo ili su povrede posledica delovanja službenih ili trećih lica.

U pojedinim postupcima je spisu predmeta združen medicinski izveštaj o pregledu osuđenog lica nakon primene sredstava prinude, ali se ovakvo postupanje, iako ispravno, ne može smatrati pravilom. Tamo gde izveštaji o povredama koje je zadobilo osuđeno lice postoje, opis povreda se uglavnom ne slaže sa opisom incidenta iz službene beleške i disciplinske prijave. Istovremeno, opis događaja u kome je došlo do primene sredstva prinude koji daje osuđenik se ne slaže ni sa izveštajem službenog lica koje je silu primenilo, ni sa medicinskim izveštajem, gde taj postoji.

Stoga se može izvesti zaključak da su službene evidencije o upotrebi sredstava prinude, i to izveštaj službenog lica koje sredstvo primenjuje i lekara koji konstatuje povrede, vrlo ograničene vrednosti i teško mogu biti prihvaćeni kao verodostojni izvori informacija.

Ovo sve treba posmatrati u svetlu već opisane nezainteresovanosti disciplinskih komisija, u opisanim slučajevima, za unošenje povreda okrivljenih lica u zapisnike o toku disciplinskog postupka.

U onim slučajevima gde je primena sredstva prinude bila opravdana, nije bila srazmerna ozbiljnosti eventualnog prestupa, pa se može oceniti kao prekoračenje dozvoljene sile.

C. Disciplinske prijave protiv službenih lica

U periodu trajanja projekta, advokat Centra je podneo u ime dva osuđenika predlog za pokretanje disciplinskog postupka protiv više pripadnika službe obezbeđenja KPZ Niš. Predlog za pokretanje disciplinskog postupka protiv službenih lica iz KPZ Sremska Mitrovica je podneo sam osuđenik B.T. Prijave su podnete zbog težeg disciplinskog prestupa *Prekoračenje ovlašćenja u primeni sredstava prinude*, Član 266 stav 3, tačka 10 ZIKS.

Kao ograničavajući faktor u prvom slučaju (osuđenik M.P.) pojavljuje se činjenica da se osuđenik javio Centru za ljudska prava – Niš skoro šest meseci posle incidenta. Stoga je sama disciplinska prijava vrlo teško dokaziva pošto neutralnih svedoka nije bilo, povrede više nisu vidljive, a medicinska dokumentacija nije od značaja.

U drugom slučaju (D.M.), osuđenik je telefonom obavestio advokata Centra da je od strane pripadnika službe obezbeđenja KPZ Niš od njega traženo da povuče prijavu. Kao moguće podsticajno sredstvo za zaključivanje ovakvog sporazuma po kome bi osuđenik koji je već izdržao kaznu u disciplinskom postupku trebalo da zaboravi ili oprostí zlostavljanje kojem je bio izložen, služi činjenica da je u međuvremenu iz odeljenja pojačanog nadzora u kome se nalazio, premešten u A paviljon u kome su uslovi smeštaja na daleko višem nivou.

D. PRILOG: Pojedinačni slučajevi, pravna analiza

1. Odbrana u disciplinskom postupku – osuđenik I.V.

datum: 23.02.2011.godine

mesto: KPZ Niš

Osuđenom I.V. je stavljeno na teret izvršenje težeg disciplinskog prekršaja iz člana 145. stav 1 tačka 10 ZIKS. Ovaj prekršaj čini osuđeno lice *koje odbije izvršenje zakonitog naloga ovlašćenog lica usled čega je nastupila ili mogla nastupiti teža štetna posledica.*

Kao radnja izvršenja prekršaja je navedeno da je osuđeni I.V. prilikom izvođenja na šetnju starijem komandiru, neizazvan, rekao: "Majku vam jebem žandarsku, šta radite u izolaciji!"

Međutim, ni u prijavi, ni u odbrani osuđenog, ni u iskazu saslušanog svedoka – komandira, se ne navodi da je bilo koji nalog ili naredba izdat osuđenom licu, a naročito ne zakoniti nalog, tako da je jasno da nije ispunjen osnovni element bića prekršaja koji je osuđenom stavljen na teret, a to je odbijanje zakonitog naloga ovlašćenog lica. Stoga je jasno da je osuđeni oglašen odgovornim za prekršaj koji nije počinio, za koji je prijavljen paušalno, bez bilo kakve analize prekršaja i radnje izvršenja, čime je prekoračena prijava na štetu osuđenog.

Nadalje, prema članu 158 ZIKS, "*Osuđeni protiv koga se vodi disciplinski postupak se obavezno saslušava, a navodi koje istakne proveravaju se i izvode se i drugi dokazi*". U ovom disciplinskom postupku izvedeni su samo dokazi koje je predložio podnosilac prijave, a nijedan dokaz koji je predložio osuđeni i branilac. Ovakva jednostranost je dovela do toga da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno i osuđeni oglašen krivim na osnovu pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i bez poštovanja osnovne obaveze organa u postupku da se sa istom pažnjom izvedu kako dokazi koji idu na štetu osuđenog, tako i oni dokazi koji idu u njegovu korist.

Stoga je osnovna ocena da je disciplinski postupak, barem u ovom slučaju, maksimalno skraćen i jednostrano sproveden, isključivo na štetu lica koje je prijavljeno za izvršenje prekršaja, bez upuštanja u suštinu stvari i bez logičkog zaključivanja. Jedino je bilo važno da se osuđeno lice oglasi krivim, bez obzira na činjenice ili protiv njih.

Pored toga, nijednom reči disciplinska komisija nije pokazala da je zainteresovana za procesuiranje komandira zbog eventualnog zlostavljanja i batinanja osuđenog lica koje je o tome govorilo na raspravi.

U zapisniku o raspravi stoji da je ista "javna". Međutim, činjenica je da raspravi mogu da prisustvuju samo službena lica i branilac, dok je prisustvo drugih lica u smislu javnosti potpuno isključeno činjenicom da se u unutrašnjost KPZ Niš ne može ući bez dozvole službenog lica koje vodi postupak. Ovo se odnosi i na advokate, pa je tako branilac u ovom postupku čekao gotovo jedan sat u čekaonici na ulasku u KPZ Niš, dok ga nije obavestila predsednica komisije da može da uđe. U odnosu na ovu dužinu čekanja na ulazak u KPZ, samo trajanje rasprave je svedeno na komično kratko vreme (ne više od 15 minuta, uključujući i poverljivi razgovor između osuđenog lica i branioca).

2. Odbrana u disciplinskom postupku – osuđenik B.T.

datum: 28.04.2011.godine

mesto: KPZ Sremska Mitrovica

Osuđenom B.T. stavljeno je na teret izvršenje težeg disciplinskog prekršaja *nasilje prema drugom licu* iz člana 145. stav 1 tačka 5 ZIKS.

Prema članu 158 ZIKS: "*Osuđeni protiv koga se vodi disciplinski postupak se obavezno saslušava, a navodi koje istakne proveravaju se i izvode se i drugi dokazi*". U ovom disciplinskom postupku izvedeni su samo dokazi koje je predložio podnosilac prijave, a nijedan dokaz koji je predložio osuđeni i branilac. Ovakva jednostranost je dovela do toga da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno i osuđeni oglašen krivim na osnovu pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i bez poštovanja osnovne obaveze organa u postupku da se sa istom pažnjom izvedu kako dokazi koji idu na štetu osuđenog, tako i oni dokazi koji idu u njegovu korist. Ovo je obaveza svakog organa koji odlučuje u sudskim i drugim postupcima koji su izjednačeni sa sudskim i to ne samo prema važećem zakonodavstvu Republike Srbije, već i prema članu 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Stoga je osnovna ocena da je disciplinski postupak prema B.T. jednostrano sproveden, isključivo na štetu lica koje je prijavljeno za izvršenje prekršaja, bez upuštanja u suštinu stvari i bez elementarne provere dokaza koje predlaže odbrana. Jedino je bilo važno da se osuđeno lice oglasi krivim, bez obzira na činjenice ili protiv njih.

Pored toga, nijednom reči disciplinska komisija nije pokazala da je zainteresovana za procesuiranje komandira zbog eventualnog zlostavljanja i batinanja osuđenog lica koje je o tome detaljno i ubedljivo govorilo na raspravi iako je svaki građanin, naročito državni organ, u obavezi da prijavi izvršenje krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti.

3. Odbrana u disciplinskom postupku – osuđenik D.M.

datum: 31.10.2011.godine

mesto: KPZ Niš

Osuđenom D.M. stavljeno je na teret izvršenje dva teža disciplinska prekršaja i to *nasilje prema drugom licu* iz člana 145. stav 1 tačka 5 ZIKS i *odbijanje zakonitog naređenja službenog lica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS.

Prema članu 158 ZIKS, "*Osuđeni protiv koga se vodi disciplinski postupak se obavezno saslušava, a navodi koje istakne proveravaju se i izvode se i drugi dokazi*". U ovom disciplinskom postupku izvedeni su dokazi koje je predložio podnosilac prijave, a samo jedan dokaz i to saslušanje svedoka – oštećenog A.G, koji je predložio osuđeni i branilac. Pored toga, nije čak ni saslušan ni podnosilac prijave, nadzornik C, iako je uredno pozvan na ovo saslušanje, a izostanak nije opravdao. Ovakva jednostranost je dovela do toga da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno i osuđeni oglašen krivim na osnovu pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i bez poštovanja osnovne obaveze organa u postupku da se sa istom pažnjom izvedu kako dokazi koji idu na štetu osuđenog, tako i oni dokazi koji idu u njegovu korist. Ovo je obaveza svakog organa koji odlučuje u sudskim i drugim postupcima koji su izjednačeni sa sudskim i to ne samo prema važećem zakonodavstvu Republike Srbije, već i prema članu 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Stoga je osnovna ocena da je disciplinski postupak prema D.M. jednostrano sproveden, isključivo na štetu lica koje je prijavljeno za izvršenje prekršaja, bez upuštanja u suštinu stvari i bez elementarne ozbiljnije provere dokaza koje predlaže odbrana. Jedino je bilo važno da se osuđeno lice oglasi krivim, bez obzira na činjenice ili protiv njih. Osnovni utisak je da se komisiji jednostavno žurilo da završi posao, a da je odluka doneta unapred.

Ovo je utoliko jasnije kada se iz samog teksta zapisnika, čiji je primerak uručen i braniocu, vidi da je komisija oglasila krivim D.M. samo zbog prestupa iz člana 145 st. 1 tač. 5 ZIKS, dok se u pogledu drugog prestupa ništa ne navodi u zapisniku, što predstavlja očiglednu povredu odredaba postupka i

moralo bi da dovede do ukidanja odluke. Naime, bilo je neophodno da komisija ili navede da D.M. oslobađa odgovornosti za drugi prestup ili da ga osudi na jedinstvenu kaznu za oba dela.

4. Odbrana u disciplinskom postupku – osuđenik A.M.

datum: 30.01.2012. i 06.03.2012.godine

mesto: KPZ Niš

Osuđenom A.M. je stavljeno na teret izvršenje jednog težeg disciplinskog prestupa *odbijanje zakonitog naređenja službenog lica* iz čl. 145 st. 1 tač. 10 ZIKS.

Prema članu 158 ZIKS, "*Osuđeni protiv koga se vodi disciplinski postupak se obavezno saslušava, a navodi koje istakne proveravaju se i izvode se i drugi dokazi*". U ovom disciplinskom postupku su izvedeni dokazi koje je predložio podnosilac prijave, a od dokaza koje je predložila odbrana osuđenog izvedeno je saslušanje svedoka i pribavljen medicinski izveštaj.

Ovo je svakako napredak u odnosu na prethodne disciplinske postupke, ali nije samo po sebi dovoljno. Naime, nije saslušan neposredno od strane komisije i u prisustvu osuđenog i branioca ni podnosilac prijave ni stariji komandir koji je bio neposredni učesnik događaja. Sa druge strane nemoguće je čudnu amneziju koja je zahvatila sva tri svedoka koja je predložio osuđeni A.M., razumeti kao slučajnu. Bilo je očigledno da ne žele da svedoče pred službenim licima i da za to izgovor nalaze u zdravstvenom stanju. Da je ovaj utisak tačan govori i činjenica da su ova tri osuđena lica prilično veselo i nimalo psihički rastrojeno razgovarali između sebe i sa komandirima koji su ih doveli, što je odbrana videla zato što su ova lica zadržana u istoj prostoriji još oko 45 minuta pošto je nestalo struje, pa se čekalo na potpisivanje zapisnika.

Stoga smatram da je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno i osuđeni oglašen krivim na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja, a suštinski bez doslednog poštovanja osnovne obaveze organa u postupku da se sa istom pažnjom izvedu kako dokazi koji idu na štetu osuđenog, tako i oni dokazi koji idu u njegovu korist. Ovo je obaveza svakog organa koji odlučuje u sudskim i drugim postupcima koji su izjednačeni sa sudskim i to ne samo prema važećem zakonodavstvu Republike Srbije, već i prema članu 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Osnovna je ocena da je disciplinski postupak prema A.M. sproveden formalno i prividno u skladu sa zakonom, ali faktički bez dovoljnog upuštanja u suštinu stvari i bez elementarne ozbiljnije provere dokaza koje predlaže odbrana.

E. PRILOG: Odluke disciplinskih komisija

Република Србија
Министарство правде
Управа за извршење кривичних санкција
Казнено-поправни завод Ниш
Број:24-156/2011-01/3
Датум: 23.02.2011. године
Н И Ш

На основу чл.158 става 2 Закона о извршењу кривичних санкција („Сл. гласник РС“ бр. 85/05 и 72/09) и чл. 61 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима („Сл. гласник РС“ бр.59/06) саставља се

ЗАПИСНИК

О ТОКУ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА

Одржаног дана 23.02.2011. године, пред дисциплинском комисијом Казнено-поправног завода у Нишу, у предмету дисциплинске одговорности осуђеног лица **В И** по предлогу за покретање дисциплинског поступка ст.надзорника **Цветковић Славољуба** од 26.01.2011. године, због основане сумње да је учинио тежи дисциплински преступ из чл.145 ст.1 тач.10 Закона о извршењу кривичних санкција
Расправа је јавна
Расправа почиње у 11.00 часова.

Присутни:
осуђено лице против кога се води поступак: **В И**
Подносилац предлога **Цветковић Славољуб**, уредно позван

Дисциплинска комисија:
Председник дисциплинске комисије **Младеновић Весна**
Члан : **Радојковић Небојша**
Члан: **Вујовић Жарко**
Записничар: **Благојевић Зденка**

У складу са чл.161 ЗИКС-а и чл.53 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима осуђено лице је обавештено да има право на стручну правну помоћ, те се исти изјашњава да у поступку **жели** стручну правну помоћ – адвокат **Цвијић Александар**.

Осуђени је поучен о праву на употребу језика и писма.
Чита се предлог за покретање поступка, те осуђено лице, након што се изјашњава да ли је разумео шта му се ставља на терет о наводима из предлога даје следеће изјашњење:

Нису тачни наводи из предлога за покретање дисциплинског поступка.Наведеног дана била је поледница, па сам се због непажње оклизнуо и пао. Опсовао сам више због тога што сам пао, та посовка није била упућена командиру. Поред мене ту је било још 3 осуђених лица која су видела да сам пао и чули су да сам опсовао лед, а командир је мислио да сам опсовао њега. Издвојен сам са шетње до стране командира, шамаран сам, била је употребљена палица на мени, што у својој изјави нисам смео да наведем. Нисам пружао отпор командиру, све време су ми руке биле поред тела. Осуђена лица која су била присутна били су **Р Д Н**
Н И Ђ Д

Изјаву дао осуђени
И. В.

Старији командир Ђорђевић Иван у својству сведока:

Био сам присутан за време догађаја. Тачни су наводи из предлога за покретање дисциплинског поступка. Био сам присутан кад је осуђени В _____ вређао командира, након чега је иети од стране старијег командира Ђорђевића изведен са шеталишта.

За време шетње налазио сам се у кућници док их је Ђорђевић пуштао да уђу на шеталиште. Поред осуђеног В _____ на шеталишту су били осуђени Р _____ Д _____ осуђеник коме не знам име али га зову „Блиски“ и још један осуђеник чијег идентитета не могу да се сетим.

Адвокат осуђеног тражи саслушање осуђених лица Р _____ Д _____ и Н _____ Н _____

У завршној речи адв.Цвијић Александар:

Сматрам да ниједним изведеним доказом није утврђено да је пријављени учинио прекршај који му се ставља на терет. Ни из пријаве, а ни из исказа саслушаног сведока, службеног лица не прилази да је подносилац пријаве издао било какав налог или пријаву, с тога сматрам да овдас нема основних елемента прекршаја који му се ставља на терет. Сматрам да је дис.ком.била дужна ради утврђивања потпуног чињеничног стања да саслуша и два предложена сведока и због саме чињенице да се ту ради о лицима која на било који начин нису учествовала у догађаја осим као сведоци који нису заинтересовани за коначни исход. Сматрам да су се стекли сви услови да се осуђени ослободи од пријаве.

Дисциплинска комисија доноси

РЕШЕЊЕ

Адв.Цвијић Александар

Одбија се предлог адвоката Цвијић Александра за саслушање осуђених лица Р _____ Д _____ и Н _____ Н _____ и одлучила и висини казне.

Доказни поступак:

Чита се:

Предлог за покретање дисциплинског поступка од 26.01.2011. године

Пријава за тежи дисциплински преступ од 25.01.2011.године

Службена белешка ст.командира Ђорђевић Мирослава од 25.01.2011.године

Изјава осуђеног В _____ од 25.01.2011.године

Мишљење вештача од 22.02.2011.године

Закључак од 17.02.2011.године

Нема предлога за извођење нових доказа.

Након спроведеног доказног поступка осуђеном се даје ЗАВРШНА РЕЧ, те он изјављује:

Дисциплинска комисија доноси

РЕШЕЊЕ

Расправа се закључује.

Осуђеном лицу В _____ Н _____ МБ 8258 се за учињени тежи дисциплински преступ из чл. 145. ст. 1. тач.10 Закона о извршењу кривичних санкција изриче дисциплинска мера

УПУЂИВАЊЕ У САМИЦУ ТОКОМ ЦЕЛОГ ДАНА И НОЋИ У ТРАЈАЊУ ОД 10 ДАНА.

Записник је прочитан и исти се потписује без примедба.
Примедбе осуђеног на садржину записника: нема примедби

Записничар

Злато Јевт

Осуђено лице

У В

Дисциплинска комисија

Мисаоковић

[Signature]

Република Србија
 Министарство правде
 Управа за извршење кривичних санкција
 Казнено-поправни завод Ниш
 Број:24- 599/2011-01/3
 Датум: 31.10.2011. године
 Н И Ш

На основу чл.158 става 2 Закона о извршењу кривичних санкција („Сл. гласник РС“ бр. 85/05 и 72/09) и чл. 61 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеном лицу („Сл. гласник РС“ бр.59/06) саставља се

ЗАПИСНИК О ТОКУ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА

Одржаног дана 31.10.2011. године, пред дисциплинском комисијом Казнено-поправног завода у Нишу, у предмету дисциплинске одговорности осуђеног лица М Д 7425, по предлогу надзорника Славољуба Цветковића од 22.08.2011.године, због основног сумње да је учинио тежи дисциплински преступ из чл. 145. ст. 1 тач. 5. и 10. Закона о извршењу кривичних санкција

Расправа почиње у 11.00 часова.

Расправа је јавна

Присутни:

Осуђено лице против којег се води поступак: М Д и бранилац адв.Александар Цвјетић по пуномоћју

Подносилац предлога Славољуб Цветковић, уредно позван

Дисциплинска комисија

Председник дисциплинске комисије: Сузана Томић

Члан : Небојша Радојковић

Члан: Николан Горан

Записничар: Благојевић Зденка

У складу са чл.161 ЗНКС-а и чл.53 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима осуђена лица су обавештена да имају право на стручну правну помоћ, те се осуђена лица изјашњавају да у поступку не дају стручну правну помоћ . Помоћ пружа адвокат Александар Цвјетић из Београда

Осуђени су научени о праву на употребу језика и писма.

Чита се предлог за покретање поступка, те осуђена лица након што се изјашњавају да ли су разумели шта им се ставља на терет, о наводима из предлога дају следеће изјашњење:

Осуђени М изјави: Све што стоји у предлогу није тачно, а изјаву сам написао под принудом командира Милана Ђорђевића. Ја сам те вечери постои Рамазански пост и после сам легао да спавам. Наводи у предлогу да сам Г повукао у свој кревет и претио да ћу да га бијем и салујем илеу тачно. 14 -15 дана пре овог поступка сам питао Г да ли сам га ја стварно малтретирао, а он је одговорио да су га командир и остали да нападну изјаву. Молим комисију да ме ослободи.

Изјаву дао, осуђени

D

M.

Доказни поступак:

Чита се:

Предлог за покретање дисциплинског поступка од 22.08.2011.године

Пријава од 21.08.11.године

Службена белешка ст. ком. од 05.2011.године

Изјава осуђеног М Д од 22.08.2011.године

Закључак од 23.09.2011.године.

Мишљење службе за третман од 28.09.2011.године

Осуђени предлаже да се саслушају Г А над.Славољуб Цветковић и командир Ђорђевић Милац.

Комисија доноси

РЕШЕЊЕ

Да се саслуша осуђени Г А а на околности да ли му је те вечери осуђени М претио да ће да га силује и бије.

Осуђени Г је упознат да треба да да истинит исказ.

Осуђени Г А изјављује: Те ноћи ме осуђени М покушао да силује мене и „деду“ П Ж. Ја сам почео да се пењем на кревет и М ме повукао и рекао ми: Садићу да вас силујем. Дедо је устао и скочио и почели смо да се тучемо. Дедо је лупао на врата и упали су командири и рекли: „Изађите напоље“. Дедо и ја смо изашли напоље, а Д није хтео да изађе. Изјалу сам написао својом вољом, није било прикуде. Отишли смо у собу бр.6 и није ми познато шта се дешавало у соби бр.14.

На питање члана комисије да ли је имао неку повреду, сведок одговори да је имао на носу огреботину која је настала када сам пао са кревета, када је М рекао да ће да ме силује, и М ме гурило са кревета.

На питање члана комисије да ли вођен код лекара, осуђени одговара: Вођени смо ја и Ж.

На питање члана комисије у каквим је односима са Д осуђени одговара: Не комуницирамо, а пре тога смо били у добрим односима.

На питање браниоца зашто је у изјави написао да је М покушао да силује само њега, а не и деду. У изјави инсам написао да је осуђени М покушао да силује деду, зато што га је само малтретирао.

На питање браниоца колико командира је ушао у собу и ко је био од командира. Осуђени А одговара: 3 командира, не знам који су.

На питање осуђеног М да ли се сећа да га је 14 – 15 дана пре овог поступка питао на шта је било те ноћи, да ли сам га силовао, малтретирао, осуђени А одговара: Не сећам се.

Изјаву дао осуђени Г А.

Г А.

РЕШЕЊЕ

Обија се предлог за саслушање сведока командира Милана Ђорђевића и напорника Цветковић
Станолуба.

У завршној речи адвокат осуђеног Цвејић Александар:

Нема доказа да је учинио ни један преступ који му се ставља на терет, пре свега што су несагласни писани
докази и исказ саслушаног сведока. Истовремено ошчењен је дао две верзије догађаја различите, из чега се види
да је цео случај уствари изфабрикован.

С тога предлажем да комисија ослободи осуђеног М _____ дисциплинске одговорности

Адв. Цвејић Александар

У завршној речи осуђени М _____ изјави:

Нашта мије тачно, а изјаву коју сам написао написао сам под претњом командира Ђорђевића, Синише
Миланковића и још једног трећег командира који ради са њима у сепки. Те батине сам добио, иносам пружио
активан отпор.

Осуђени М _____ Д _____

D M

РЕШЕЊЕ

Расправа се закључује.

Осуђеном лицу М _____ Д _____ 5980, се за тежак дисциплински преступ из чл. 145. ст. 1. тач.5. Закона о
извршењу кривичних санкција, нарочито следећа дисциплинска мера:

УПУЂИВАЊЕ У САМЦИУ ТОКОМ ЦЕЛОГ ДАНА И НОЋИ У ТРАЈАЊУ ОД 5 ДАНА

Записничар

З. Милошевић

Осуђено лице

D M

Дисциплинска комисија

St. Mihailovic
St. Mihailovic
M. Mihailovic

Република Србија
 Министарство правде
 Управа за издржање кривичних санкција
 Казнено-поправни завод Ниш
 Број:24-759/2011-01/3
 Датум: 30.01.2012. године
 Н П Ш

На основу чл.158 став 2 Закона о издржању кривичних санкција („Сл. гласник РС“ бр. 85/05 и 72/09) и чл. 61 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима („Сл. гласник РС“ бр.59/06) саставља се

**ЗАПИСНИК
 О ТОКУ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА**

Одржане дана 30.01.2012. године, пред дисциплинском комисијом Казнено-поправни завода у Нишу, у предмету дисциплинске одговорности осуђеног лица М А по предлогу надзорника Златко Николића од 11.11.2011.године, због основне сумње да је учинио тежи дисциплински преступ из чл. 145. ст. 1 тач. IV. Закона о издржању кривичних санкција

Расправа почиње у 10.00 часова.
 Расправа је јавна.
 Присутни:

Осуђено лице против којег се води поступак : М А
 Подносилац предлога Златко Николић уредно позван

Дисциплинска комисија
 Заменик председника дисциплинске комисије: Младеновић Милјана
 Члан : Вујковић Жарко
 Члан: Радојковић Небојша
 Записничар: Благојевић Заска

У складу са чл.161 ЗНКС-а и чл.53 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима осуђена лица су обавештена да имају право на стручну правну помоћ, те се осуђена лица изјашњавају да у поступку жели стручну правну помоћ – адвокат Цвејић Александар

Осуђени су поучени о праву на употребу језика и писма.
 Чита се предлог за покретање поступка, те осуђени лица након што се изјашњавају да ли су разумели шта им се ставља на терет, о наводима из предлога дају следеће изјашњење:

Осуђени М А изјави: Тачно је да сам имао психичких проблема и да сам био под надзором психијатра. Тачно је да сам ударно главом у рететку стационера и да сам имао психичких проблема. Истакли су наводи да сам пружио било какан активан отпор нити сам одгурнуо приправника Динаћа како се изводи у предлогу. Пису тачни наводи да када ме је командир новог кола лежира ради прегледа да сам неспоретно момент, отргнуо се и ударно два пута главом у зид. Што се тиче изјаве од 10.11.2011.године, истичем да је надзорник у више наврата долазио код мене у циљу наговарања да напишем овај изјаву. Изјављујем да су у наведеном догађају у стационату били М М М А М Н. Наводи да је основни узрок догађаја била командирова нервоза због неповољног резултата утакмице, због чега је он према мени применио незакониту силу – принуду, а када сам био везан позвао друге командире са обрзалокем да правни проблеме, тако да сам ни дужан ни крив страдао.

Изјаву дао, осуђени
 Н А

Доказни поступак:

Чита се:

Предлог за покретање дисциплинског поступка од 11.11.2011.год.

Пријава од 10.11.2011.год.

Службена белешка ст.ком. Јовић Дејан од 10.11.2011.год.

Изјава осуђеног од 10.11.2011.год.

Мишљење Службе за третман од 20.12.2011.год.

Закључак од 16.12.2011.год.

Нема предлог за извођење нових доказа.

У завршеној речи бранилац осуђеног Цвејић Александар изјави

У завршеној речи осуђени изјави

РЕШЕЊЕ

Расправа се одлаже за 24.02.2012.године у 09,00 часова због саслушања сведока.

Зависничар

З. Милошевић

Осуђено лице

М А

Дисциплинска комисија

ММ
[Својеручни потписи]

Република Србија
Министарство правде
Управа за извршење кривичних санкција
Казнено-поправни завод Ниш
Број:24-759/2011-01/3
Датум: 06.03.2012. године
Н И Ш

На основу чл.158 става 2 Закона о извршењу кривичних санкција („Сл. гласник РС“ бр. 85/05 и 72/09) и чл. 61 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима („Сл. гласник РС“ бр.59/06) саставља се

ЗАПИСНИК О ТОКУ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА

Одржаног дана 06.03.2012. године, пред дисциплинском комисијом Казнено-поправног завода у Нишу, у предмету дисциплинске одговорности осуђеног лица М А по предлогу надзорника Златко Николића од 11.11.2011.године, због основане сумње да је учинио тежи дисциплински преступ из чл. 145, ст. 1 тач. 10. Закона о извршењу кривичних санкција

Расправа починис у 10.00 часова.

Расправа је јавна

Присутни:

Осуђено лице против којег се води поступак : М А.

Подносилац предлога Златко Николић уредно позван

Дисциплинска комисија

Заменик председника дисциплинске комисије: Младеновић Мирјана

Члан : Крстић Милан

Члан: Радојковић Небојина

Записничар: Благојевић Зденка

У складу са чл.161 ЗНКС-а и чл.53 Правилника о дисциплинским преступима, мерама и поступку према осуђеним лицима осуђена лица су обавишћени да имају право на стручну правну помоћ, те се осуђена лица изјашњавају да у поступку нису стручну правну помоћ. – адвокат Џејнј Александар

Осуђени су поуцени о праву на употребу језика и писма.

Чита се предлог за покретање поступка, те осуђена лица након што се изјашњавају да ли су разумели шта им се ставља на терет, о наводима из предлога дају следеће изјашњење:

Осуђени М А изјави:

На питање председника комисије да ли је вођен код лекара, осуђени М А изјави да је у 09.00 часова због озбиљног стања био на прегледу код докторке Аните, да би затим исте вечери око 23.30 часова ишло поново код лекара.

Изјаву дао, осуђени

Доказни поступак:

Чита се:
Предлог за покретање дисциплинског поступка од 11.11.2011.год.
Пријава од 10.11.2011.год.
Службена белешка ст.ком.Јовић Дејана од 10.11.2011.год.
Изјава осуђеног од 10.11.2011.год.
Лекарски извештај од 02.03.2012.године
Мишљење Службе за третман од 20.12.2011.год.
Закључак од 16.12.2011.год.

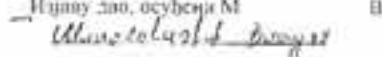
Дисциплинска комисија доноси

РЕШЕЊЕ

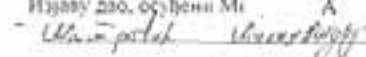
Да се у својству сведока саслушају осуђена лица: М М М А и М В

Осуђени М М није у стању да сведочи, због повог психичког стања.

Осуђени М В изјави: Обзиром да сам имао шлог, не сећам се наведеног догађаја из наведеног догађаја, те не могу да се изјасним.

Изјаву дао, осуђени М В

Осуђени М А изјави: Нисам присуствовао наведеном догађају, из у том смислу не могу ни да се изјасним. Био сам у стационару, али нисам присуствовао никаклом догађају, нити сам чуо никакову буку. На питање пуномоћника осуђеног М „Да ли је чуо неку буку“? сведок М А одговара да ништа није чуо.

Изјаву дао, осуђени М А

ОДБИЈА СЕ ПРЕДЛОГ али, Цвејић Александар за саслушавање старијег командира Јовић Дејана.

Нема предлог за извођење нових доказа.

У завршеној речи бранилац осуђеног Александар Цвејић изјави

Сматрам да нема доказа да је осуђени извршио дисциплински преступ који му се ставља на терет и истине да је лекарски извештај у складу са изјавом осуђеног, а да службена белешка није у складу са лекарским извештајем од 02.03.2012.године, обзиром да осуђени у потпуном делу има два поклона, што је немогуће обзиром на пад, такође и друге повреде који је ст.командир Јовић Дејан навео није у складу са повредама који се изводи у лекарском извештају.

Али, Цвејић Александар

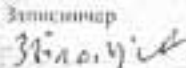

У завршеној речи осуђени изјави

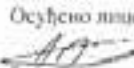
РЕШЕЊЕ

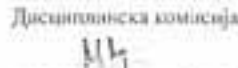
Распона се закључује.

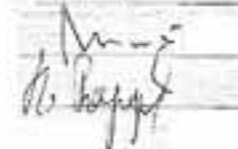
Осуђеном лицу М А м.бр.8937, се за учињени тежи дисциплински преступ из чл. 145, ст. 1, тач.10. Закона о извршењу кривичних санкција, изрочи дисциплинска мера

УПУЋИВАЊЕ У САМНИЦУ ТРОКОМ ЦЕЛОГ ДАНА И НОВИ У ТРАЈАЊУ ОД 5 ДАНА ЧИЈЕ СЕ ИЗВРШЕЊЕ УСЛОВНО ОДЛАЖЕ НА 2 МЕСЕЦА.

Званичник

Осуђено лице

Дисциплинска комисија

F. PRILOG: Usamljivanje osuđenika (prevod delova izveštaja)

21st General Report of the CPT/ Solitary confinement of prisoners/ disciplinary sanction
(www.cpt.coe.int/en/docsannual.htm)

Uvod

53. Usamljivanje osuđenika/ca se nalazi, u nekoj formi ili obliku, u svakom zatvorskom sistemu. CPT je oduvek obraćao posebnu pažnju na osuđenike/ce koji prolaze kroz usamljivanje jer ono može imati izuzetno štetan efekat na mentalno, somatsko ili društveno zdravlje onih koji su predmet usamljivanja¹.

Taj štetan efekat može biti trenutani i da se povećava što duže mera traje i što je neodređenija. Najznačajniji pokazatelj štete koju usamljivanje može da izazove je znatno veća stopa samoubistava kod osuđenika/ca koji su izloženi/e usamljivanju nego u opštoj zatvorskoj populaciji. Jasno je stoga, da usamljivanje, samo po sebi, potencijalno otvara pitanja koja se odnose na zabranu mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Dodatno, može da stvori mogućnost za namerno zlostavljanje osuđenika/ca, daleko od očiju drugih osuđenika ili zaposlenih. Shodno tome, glavna briga CPT-a i drugih delegacija, tokom svake posete, jeste da obave razgovore sa osuđenima/ama u samici kako bi ispitali uslove zatvaranja i postupanja i kako bi proverili procedure prilikom odlučivanja o smeštanju u samicu i preispitali ih. U ovom delu Opšteg izveštaja, CPT postavlja kriterijume koji se prate kada se vrši procena potrebe za usamljivanjem. Komisija veruje da bi, ukoliko se ovi kriterijumi prate, bilo moguće smanjiti pribegavanje meri usamljivanja do apsolutnog minimuma, da bi se uverili da, kada se koristi, to bude na najkraće neophodno vreme, kako bi se svaki režim usamljivanja učinio što pozitivnijim i kako bi se garantovalo da se procedure koriste kako bi se ova mera učinila što delotvornijom.

54. CPT shvata izraz "usamljivanje" kao termin koji označava svako stanje kada se osuđenik/ca drži odvojeno od drugih osuđenika/ca, po odluci suda, kao disciplinska kazna doneta u zatvorskom sistemu, kao preventivna administrativna mera ili kao zaštita datog/e osuđenika/ce. Osuđenik/ca koji/a je pod takvom merom će obično biti sam/a; ipak, u nekim državama, oni/e mogu da budu smešteni/e i sa jednim/om ili više osuđenika/ca i ovaj odeljak se odnosi i na takve situacije.

Još uže gledano, kada se radi o usamljivanju maloletnika/ca, s čim u vezi je CPT posebno rezervisan, treba se osloniti takođe na komentare Komisije u njihovom 18. Opštem izveštaju². Ovaj odeljak se ne odnosi na izolaciju osuđenika/ca iz medicinskih razloga jer je takav osnov za meru fundamentalno različite prirode.

Vodeći principi

55. Usamljivanje dodatno ograničava već visoko ograničena prava osoba lišenih slobode. Dodatna ograničenja nisu sastavni deo zatvaranja i stoga se moraju posebno obrazložiti. Da bi se ispitalo da li je neka posebna primena mere opravdana, prikladno je primeniti tradicionalne testove sadržane u odredbama Evropske konvencije o ljudskim pravima razvijenim na osnovu precedentnog prava Evropskog suda za ljudska prava. Jednostavi mnemonički PZONN sumira ove testove.

¹ Podaci iz istraživanja s ovim u vezi su sumirani u "A Sourcebook on Solitary Confinement" autorke Sharon Shalev's (Centar za kriminologiju Manhajm, London 2008) i dostupni su u e-formi na sajtu www.solitaryconfinement.org

² Pogledaj CPT/Inf (2008) 25, Paragraf 26.

(a) Proporcionalni: svako dalje ograničavanje prava osuđenika/ca mora biti u vezi sa stvarnom ili potencijalnom štetom koju je osuđenik/ca izazvao/la ili će izazvati svojim delima (ili potencijalna šteta kojoj je on/ona izložen/a) u zatvorskom okruženju. S obzirom da je usamljivanje ozbiljno ograničavanje prava osuđenika/ce koje uključuje rizike za osuđenika/cu, nivo stvarne ili potencijalne štete mora biti u najmanju ruku poednako ozbiljan i odgovarajući da bi se primenilo ovo sredstvo. Ovo se ogleda, na primer, u činjenici da je usamljivanje u većini zemalja mera samo u slučajevima najtežih disciplinskih prestupa, s tim da se princip mora poštovati u svakoj upotrebi mere. Što duže mera traje to mora postojati i jači razlog za to i mora se više raditi kako bi se osiguralo da ona postiže svoju svrhu.

(b) Zakoniti: u domaćem zakonodavstvu mora postojati odredba za svaku vrstu usamljivanja koja je dozvoljena u zemlji i ona mora biti razumna. Ona mora biti saopštena na razumljiv način svakome ko može biti predmet takve mere. Zakon treba da odredi precizne okolnosti u kojima se mera usamljivanja može odrediti, lica koja je mogu odrediti, procedure koje ove osobe moraju pratiti, pravo datog/e zatvorenika/ce da podnosi predstavke kao deo procedure, zahtev da se osuđeniku/ci daju najpotpunija moguća obrazloženja za odluku (što podrazumeva da u određenim slučajevima to može biti razumno obrazloženje za zadržavanje određenih informacija zarad bezbednosti i kako bi se zaštitili interesi trećih strana), učestalost i procedure za preispitivanje odluke i procedure za žalbu protiv odluke. Režim za svaku vrstu usamljivanja bi trebalo da bude određen zakonom, gde će se svaki režim jasno razlikovati od drugog.

(c) Odgovorni : treba voditi potpunu evidenciju za sve odluke koje se odnose na određivanje mere samice kao i svih revizija te odluke. Ove evidencije bi trebalo da dokumentuju sve faktore koji su uzeti u obzir i informacije na kojima su zasnovani. Takođe, trebalo bi da postoji i evidencija osuđenikovog/cinog učešća ili odbijanja da učestvuje u procesu donošenja odluke. Dalje, trebalo bi voditi sveobuhvatnu evidenciju o interakciji sa osobljem dok je osuđenik/ca u samici, uključujući pokušaje zaposlenih da se bave osuđenikom/com i njegov/njen odgovor.

(d) Neophodni: pravilo da su dozvoljene samo restrikcije koje obezbeđuju bezbedno i pravilno zatvaranje osuđenika/ca, u skladu sa pravdom i odnosi se poednako na sve osuđenike/ce u usamljenju. Shodno tome, tokom usamljivanja, na primer, ne bi trebalo da bude automatski suspendovano pravo na posete, telefonske pozive i dopisivanje ili pristup resursima koji su normalno dostupni osuđenici/ama. Isto tako, režim bi trebalo da bude dovoljno fleksibilan da dozvoli oslobađanje od bilo kakvog ograničenja koje nije neophodno u pojedinačnim slučajevima.

(e) Nediskriminatorski: ne samo da se sva relevantna pitanja moraju uzeti u obzir kada se odlučuje o određivanju mere usamljivanja, već se takođe mora voditi računa da se i nebitna pitanja uzmu u obzir. Nadležni bi trebalo da prate upotrebu svih oblika usamljivanja kako bi se osiguralo da se ne koriste neproporcionalno, bez cilja i razumnog opravdanja, protiv jednog/e osuđenika/ce ili date grupe osuđenika/ca.

Vrste usamljivanja i njihova legitimnost

56. Postoje četiri glavne situacije kada se primenjuje mera usamljivanja. Svaka ima svoje obrazloženje i trebalo bi da se posmatra različito.

.....

(b) Mera samice kao disciplinska kazna

Povlačenje osuđenika/ce iz kontakta sa ostalim osuđenici/ama može se primeniti u okviru uobičajenih disciplinskih procedura određenih zakonom, kao najteža disciplinska kazna. Prepoznajući opasnosti svojstvene ovoj vrsti sankcije, zemlje određuju maksimalni vremenski period za koji one

moгу biti određene. On može da se kreće od nekoliko dana do, čak, mesec dana i duže. Neke zemlje dozvoljavaju upravnicima zatvora da odrede maksimalni period trajanja, sa mogućnošću da sudsko telo odredi duži period. Većina zemalja, ali ne sve, zabranjuju zbirne kazne samice.

Imajući u vidu potencijalno veoma štetne efekte mere samice, CPT smatra da princip proporcionalnosti zahteva da se ova mera koristi kao disciplinska kazna samo u posebnim slučajevima i kao poslednja mera, a za najmanji vremenski period. Trend u većini država članica Saveta Evrope jeste da se ide ka smanjenju najdužeg vremenskog perioda samice kao kazne. CPT smatra da maksimalni period ne bi trebalo da bude duži od 14 dana za dati prestup, a poželjno je da bude i kraći³. Dalje, trebalo bi da postoji zabrana zbirnih disciplinskih kazni koje kao rezultat imaju period bez prekida u samici koji prevazilazi maksimalni period. Svaki prestup koji počinu osuđenik/ca a za koji se smatra da bi trebalo da ima težu kaznu, trebalo bi da se procesuiru kroz sistem krivičnog prava.

.....

Odluka o upućivanju u samicu: procedure i zaštitne mere

57. Da bi se osiguralo da se mere usamljivanja određuju samo u izuzetnim okolnostima i za najkraće potrebno vreme, svaki tip usamljivanja bi trebalo da ima svoj poseban proces primene i revizije. CPT ovde navodi šta se smatra odgovarajućim procesima:

.....

(b) Samica kao disciplinska kazna

Razlog za određivanje samice kao kazne i dužina vremena na koju se određuje trebalo bi da se u potpunosti dokumentuje u zapisniku sa disciplinskog saslušanja. Ovi zapisnici bi trebalo da budu dostupni nadređenima i telima koja vrše nadzor. Takođe bi trebalo da postoji efikasan sistem žalbe koji može preispitati krivicu i/ili kaznu na vreme kako bi se napravila razlika u praksi. Da bi to bilo primenljivo, neophodno je da su osuđeniku/ci u ovakvoj situaciji dostupni pravni saveti.

Upravnik zatvora ili neki drugi zaposleni iz rukovodeće strukture zatvora treba da obilaze osuđenike/ce koji izdržavaju ovu kaznu, kao što i mera samice treba da bude prekinuta ukoliko za to postoji razlog u stanju ili ponašanju osuđenika/ce. Trebalo bi voditi evidenciju o ovakvim posetama i odlukama s tim u vezi.

Zaključak

64. Cilj CPT-a je da postavi ove standarde kako bi se minimizirala primena usamljivanja u zatvorima, ne samo zbog mentalnih, somatskih i socijalno štetnih efekata koje može naneti osuđenici/ama već i zbog mogućnosti koje može da stvori za namerno zlostavljanje osuđenika/ca. CPT smatra da usamljivanje treba primenjivati samo u izuzetnim slučajevima, kao poslednju meru i za najkraći vremenski period.

Osuđenici/ce u samici trebalo bi da budu smešteni u pristojnim uslovima. Dalje, mera bi trebala da uključuje minimalna ograničenja za osuđenike/ce, koja su u skladu sa njenim ciljem i ponašanjem osuđenika/ca, i trebalo bi da uvek bude praćena naporima dela zaposlenih da razreše postojeća pitanja. Bliže, režimi u uslovima usamljivanja trebalo bi da budu što pozitivniji i usmereni na faktore koji su doveli do toga da mera bude neophodna. Dodatno, pravne i praktične mere zaštite se moraju uneti u proces donošenja odluka u vezi sa određivanjem i preispitivanjem mere usamljivanja.

³ Maksimalni period bi sigurno trebalo da bude kraći kada su u pitanju maloletnici/e

Obezbeđivanje da mera samice uvek bude proporcionalni odgovor na teške situacije u zatvorima će unaprediti pozitivan odnos između osuđenika i zaposlenih i ograničiti štetu mnogim osobama koje su i inače među najugroženijim članovima zatvorske populacije.

..... *G.Rekapitulacija*

Tokom zastupanja u disciplinskim postupcima i svih kontakata sa osuđenima tim povodom, uočeno je:

- Postojanje povreda prava osuđenika (povreda prava na odbranu – Član 158 ZIKS i Član 10 Pravilnika o disciplinskim prestupima...; povreda prava na pouku o pravu na branioca i mogućnost korišćenja svojeručne izjave napisane odmah nakon incidenta; povreda prava na efektivno pravno sredstvo);
- U svim postupcima, izuzev jednog, je izrečena najteža mera – samica. Ovo je u suprotnosti i sa domaćim zakonodavstvom i sa Evropskim Zatvorskim Pravilima koji preporučuju da se boravak u samici kao kazna može izreći samo u izuzetnim slučajevima i za određen vremenski period koji mora biti što je moguće kraći;
- Žalba na rešenje disciplinske komisije ne odlaže izvršenje, što obesmišljava podnošenje žalbe na rešenje o meri samice pošto kada je već jednom izvršena, ova mera ne može biti vraćena u prvobitno stanje;
- Evidencije o primeni sredstava prinude i medicinski izveštaji o pregledu lica nakon primene sredstava prinude nisu u saglasnosti ni sa činjeničnim opisom prestupa, ni sa izjavama okrivljenih lica. Povrede nanete prilikom primene sredstava prinude se ne registruju u potpunosti i ne odgovaraju težini eventualnog disciplinskog prestupa;
- Iskustvo iz prakse je pokazalo da u slučaju kada se na sednici disciplinske komisije nenajavljeno pojavi branilac iz reda advokata, sednica disciplinske komisije se odlaže, čime se osuđeniku bez pravnog osnova nanose bespotrebni troškovi, što u krajnjoj liniji dovodi do destimulisanja osuđenih lica da angažuju branioca za zastupanje u disciplinskim postupcima.

Zaključak:

- Sve prethodno navedeno ukazuje da postoje određeni nedostaci u sistemu pokretanja i vođenja disciplinskih postupaka koji kao posledicu, pored umanjivanja određenih prava osuđenika predviđenih zakonom, mogu uticati da sankcionisanje i prevencija slučajeva mučenja i drugih ponižavajućih postupanja budu manje uspešni. Ovo se ostvaruje na taj način što usled brojnih propusta i neefikasnosti sistema disciplinskih postupaka, osuđenici nerado prijavljuju slučajeve zlostavljanja jer nemaju poverenja u mogućnost pozitivnog ishoda.
- Upotreba sile, suprotno ZIKS i EZP, nije primenjivana kao poslednja mera i u najkraćem trajanju, već uglavnom kao prva mera i u potpuno neodređenom trajanju koje zavisi od onoga ko silu primenjuje, a ne od okolnosti slučaja.

Zoran Gavrilović

**ISTRAŽIVANJE
STAVOVA OSUĐENIKA
O KORUPCIJI I BORBI PROTIV KORUPCIJE
U OKVIRU SISTEMA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA U SRBIJI**

1. UVOD

Nakon izvršene analize relevantnog zakonskog i podzakonskog okvira⁴ (u daljem tekstu Analiza), na red je došlo da se utvrdi kako sve ovo vide oni kojih se ova tema ponajviše tiče, a to su osobe na izdržavanju krivičnih sankcija - osuđenici. Pre nego što krenemo u detaljno predstavljanje nalaza istraživanja u kratkim crtama ćemo izneti referentni okvir u kojem će biti analizirani podaci. Na taj način želimo da postignemo nekoliko stvari.

Prvo, da odredimo analitički okvir analize. S jedne strane, to su definicija korupcije i borbe protiv korupcije koje su predstavljene u Analizi, a sa druge strane su nalazi iz te iste Analize koji se odnose na stanje korupcije i borbe protiv korupcije. Naravno, ovo ne znači da postavljanjem ovog okvira želimo da suzimo prostor našeg zaključivanja ili da nam je namera da ukalupimo sakupljene podatke u unapred postavljen okvir. Naprotiv, ovo je način da u traganju za nalazima i zaključcima imamo kompas, koji će nam pomoći da ne zalutamo u moru informacija koje su sakupljene tokom anketiranja osuđenika. (Pret)postavljeni okvir nam daje širinu i preciznost, dok nas antikorupcijska analiza vodi ka konkretnosti i usmerava u postupku istraživanja i analize. I ono što je najvažnije za epistemološki aspekt istraživanja, posmatrajući prikupljene podatke na ova dva nivoa u prilici smo da se (samo)kontrolišemo pri zaključivanju, a to znači da prikupljene podatke možemo da posmatramo u poređenju sa aktuelnim, ali i sa prošlim stanjem.

U Analizi smo naveli definicije korupcije i borbe protiv korupcije. Zbog boljeg razumevanja samih nalaza istraživanja i preporuka koje će iz njih proisteći, smatramo dragocenim da u nekoliko rečenica predstavimo šta mi kao autori smatramo pod korupcijom i borbom protiv korupcije, jer je upravo to shvatanje bilo osnova za kreiranje istraživačkog instrumenta koji smo koristili za prikupljanje podataka.

U istraživanju korupcije u zatvorima pod korupcijom ćemo smatrati “stanje neodrživosti institucije usled koje nastaju alternativne strukture - devijacije i (pre)dominacija latentne funkcionalnosti nad manifestnom”.

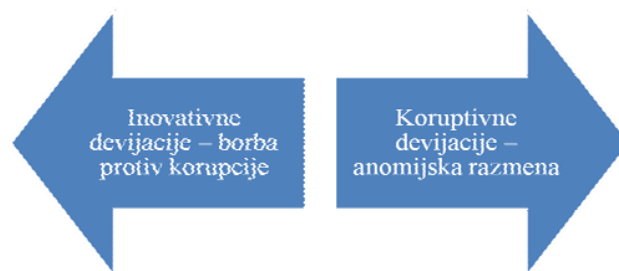
To konkretno znači da ukoliko jedan zatvor ili zatvorski sistem u celini nije u mogućnosti da:

- ostvari svoju društvenu funkciju (resocijalizacija osuđenika) i/ili
- pripadnicima uprave zatvorskih institucija, službe u zatvorima i osuđenima kao klijentima omogućiti ostvarivanje prava i interesa i/ili
- nije u stanju da obezbedi izvršenje obaveza i dužnosti uključujući sankcionisanje kršenja prava i obaveza,

onda je sistem za izvršenje krivičnih sankcija delimično ili u celini neodrživ, što za posledicu ima nastanak dve vrste devijacija: inovativnih i koruptivnih.

SHEMA broj 1. Inovativna i koruptivna devijacija

⁴ <http://www.chr-nis.org.rs/antikorupcijska-analiza-zakona-o-izvršenju-krivicnih-sankcija-i-odgovarajucih-pravilnika>

Inovativne devijacije su u funkciji povećanja održivosti institucije, odnosno, reforme. Inovativna devijacija je svako delovanje koje je usmereno na borbu protiv korupcije, odnosno izgradnju integriteta, povećanje znanja o borbi protiv korupcije, povećanje kažnjivosti za dela korupcije i izgradnju moći i interesa da se bore protiv korupcije.

Nasuprot inovativnim devijacijama nalaze se koruptivne devijacije koje kvare instituciju. Koruptivna devijacija predstavlja anomijasku razmenu materijalnih dobara, prava i interesa između dve ili više strana pri kojoj se krše etičke, profesionalne i pravne norme.

Anomijaska razmena se odvija na tri nivoa.

Prvi nivo je latentna korupcija – korupcija ugleda i običaja. Motivacija oba aktera je neinstrumentalne prirode, tj. korupcija iza koje stoji tradicionalno ili emocionalno ponašanje. U osnovi ove forme korupcije nalazi se antropološki model darivanja, jer se koruptivni medijum doživljava kao poklon, odnosno dar. Darivanje je u funkciji poštovanja običaja. Inicijator u latentnoj korupciji je koruptor. Primetno je da ne postoji uvek saglasnost/volja oba aktera, koruptora i korumpiranog da se stupi u korupciju.

Drugi nivo je manifestna korupcija - korupcija interesa i moći. U ovom slučaju motivacija obe strane je ciljno racionalna, uz jasno izraženu saglasnost aktera da se na anomijaski način razmene materijalna sredstva, prava i interesi. Koruptivni mediji se doživljavaju kao naknada/cena za učinjeno delo. Pojavne forme manifestne korupcije su: jedan na jedan i klika (više aktera).

Između ova dva napred navedena nivoa nalazi se iznuda. Iznuda je oblik korupcije koju inicira onaj koji ima monopol ili mogućnost ucene, i u poziciji je da za pružanje usluge traži novac ili protivuslugu. Ovaj oblik korupcije se od ostalih razlikuje po nejednakosti položaja korumpiranog i građanina koji postaje koruptor ne svojom voljom.

Treći nivo je korupcija institucije koju karakteriše: dominacija neformalnog sistema regulacije prava i obaveza pripadnika institucije nad formalnim; dominacija principa moći, statusa i ugleda nad stručnošću, procedurom, profesionalnošću; nepostojanje kriterijuma evaluacije učinaka; personalizacija odnosa – položaj u koruptivnoj instituciji zavisi od volje nadređenog i odnosa podređenog prema njemu; oligarhijska distribucija upravljanja koja se ogleda u napoleonizmu, koji glasi “moć odozgo, potčinjenost odozdo”; nastajanje lančanih klika i klanova.

Na osnovu prisutnosti pojavnih formi korupcije na nivou zatvora možemo govoriti o tome da li je korupcija incident koji se brzo otkriva i sankcioniše ili se pak radi o sistemske korupciji koja ima funkcionalni značaj za formalni opstanak zatvora kao institucije. Naime, koruptivno organizovanje je način da zatvor kao institucija opstane. Međutim, tako kao “ustrojena institucija” zatvor više ne vrši društvenu funkciju – resocijalizaciju osuđenika.

Bitno je imati na umu da je održivost zatvorskeg sistema garancija njegovog institucionalnog integriteta, a to pre svega znači: poštovanje zakonskog i podzakonskog okvira, regulisanje

diskrecionih ovlašćenja, transparentnost odlučivanja, nagrađivanja i sankcionisanja. Ovo napominjemo jer je u Analizi konstatovano da je u aktuelnom normativnom okviru, kojim se reguliše sistem izvršenja krivičnih sankcija prisutan značajan obim nereguliranih diskrecionih ovlašćenja koji direktno utiču na manjak transparentnosti, što sprečava zatvorski sistem da vrši od društva poverenu funkciju - resocijalizaciju osuđenika.

2. METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

2.1. Koncept

Posle uvodnog dela u narednih nekoliko rečenica prezentovaćemo metodologiju koju smo koristili istražujući stanje i perspektive korupcije i borbe protiv korupcije u zatvorima u Srbiji. Kao istraživači našli smo se pred posebnim izazovom iz dva razloga.

Prvi, sama tema korupcije je još istraživački teško uhvatljiva pojava van statističkih podataka o broju podnetih krivičnih prijava i donetih pravosnažnih presuda, odnosno merenja stavova o njenoj rasprostranjenosti, akterima, uzrocima, posledicama i toleranciji. Nevezano o kojem segmentu društva se radi, svaki istraživač se susreće sa ovim problemom.

Drugi, oblast izvršenja krivičnih sankcija, položaj ispitanika kao i položaj organizatora istraživanja (organizacije civilnog društva) otvaraju mnoga epistemološka pitanja. Svesni ovoga, kreirali smo metodološki okvir koji je trebalo da nam da inicijalnu sliku stanja korupcije i borbe protiv korupcije iz ugla zatvorenika. Iz tog razloga smo pokušali da kombinujemo "kvalitativu" i "kvantitativu" a sve to u nameri da omogućimo ispitaniku da popunjavajući pisani upitnik - intervju što adekvatnije saopšti podatke koji će biti relevantni za naše istraživanje.

Olakšavajuća okolnost u ovom poduhvatu je to da Centar za ljudska prava iz Niša ima višegodišnje iskustvo u oblasti monitoringa zatvora u Srbiji, a to znači adekvatne saradnike, poznavanje postupaka i procedura u okviru sistema za izvršenje krivičnih sankcija u Srbiji, izvestan fond znanja i iskustva, kao i mrežu poverenja sastavljenu od zatvorenika.

U skladu sa napred iznetim analitičkim okvirom konstruisan je vodič za pisani upitnik koji je kombinacija zatvorenih, otvorenih i zatvoreno-otvorenih pitanja, podeljenih u baterije/podteme:

- sociodemografski podaci o ispitaniku uključujući i dužinu izrečenih zatvorskih kazni,
- korupcija (definicija, znanje o korupciji, ocena korupcije na nivou zatvora, akteri korupcije na nivou zatvora, motivacije za učešće u korupciji na nivou zatvora, lična iskustva sa korupcijom i motivacija za učešće u korupciji),
- antikorupcija (obim, akteri i ocena borbe protiv korupcije na nivou zatvora, lični antikoruptivni angažman) i
- ostvarivanje prava zatvorenika i efikasnost žalbenog postupka.

Iz ovako konstruisanog instrumenta je trebalo da dobijemo podatke koji će nam pomoći da utvrdimo:

- Uzroke korupcije, posledice korupcije, aktere i njihovu motivaciju za korupciju;
- Pretpostavke, aktere i njihovu motivaciju za borbu protiv korupcije;
- Inicijalnu sliku integriteta na nivou zatvorskog sistema.

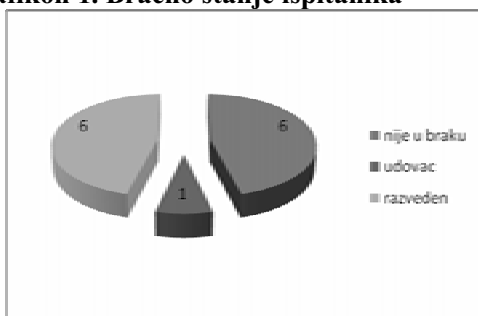
2.2. Uzorak

Istraživanje je realizivano na uzorku grudve (snowball). Razlozi za izbor ovog tipa uzorka se nalaze pre svega u želji da se ovo istraživanje sprovede bez učešća zvaničnih zatvorskih struktura i zbog želje

da sam broj popunjenih upitnika bude dodatan pokazatelj kako konteksta u kojem se istraživanje realizuje, tako i samog odnosa osuđenika/ispitanika prema temi istraživanja. Istraživanjem je obuhvaćeno 13 ispitanika, međutim u podacima koji će biti predstavljeni u brojčanoj formi javlja se manji broj od 13. Ta razlika je posledica činjenice da ispitanici nisu uvek popunjavali sva pitanja, odnosno neka pitanja su ostavljali praznim.

Posmatrano po polu svi ispitanici su muškog pola. Pet anketiranih je starosti do 35 godina, a osam preko ove starosne granice.

Grafikon 1. Bračno stanje ispitanika

Polovina ispitanika je izjavila da nema decu. O maloletnoj deci učesnika ankete trenutno se brinu članovi porodice, tj. nijedno dete osuđenika nije u sistemu socijalne zaštite.

U pogledu obrazovanja struktura ispitanika je raznovrsna. Najviše ispitanika je izjavilo da ima srednju školu (6), dok je podjednako onih sa višom (3) i osnovnom školom (2). Jedan ispitanik je naveo da je školu završio u inostranstvu. Kada se pogleda struktura anketiranih po zanimanju jasno se vidi širok dijapazon zanimanja od nezaposlenih, preko samozaposlenih (zantlija), radnika, tehničara, potom rukovodilaca srednjeg i višeg nivoa, privatnih preduzetnika do pripadnika slobodnih profesija.

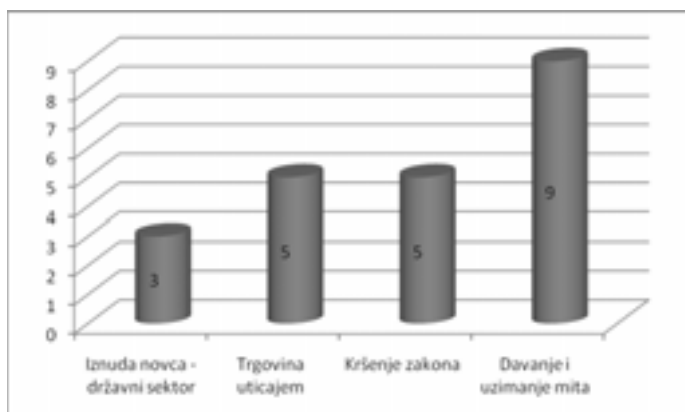
Sedam od 13 ispitanika su prvi put u zatvoru, dok su ostali povratnici drugi, treći i četvrti put, što na ovom uzorku pokazuje relativno visok stepen recidivizma.

3. NALAZI ISTRAŽIVANJA

Na početku ovog dela istraživanja želimo da napomenemo da će rezultati istraživanja biti predstavljeni na nivou frekvencija. Razlozi za ovakvo prikazivanje su s jedne strane, sama veličina uzorka koja ukrštanja čini nepotrebnim, a sa druge strane činjenica da bi ukrštanjem podataka na malom uzorku doveli u pitanje anonimnost ispitanika, što imajući u vidu trenutni pravni status učesnika ankete može da ima negativne implikacije kada su u pitanju poverenje i eventualne spekulacije o datim odgovorima.

Birajući najviše tri odgovora, od ponuđenih, na pitanje šta je za njih pre svega korupcija, dobili smo sledeće rezultate (vidi Grafikon 2).

Grafikon 2. Šta je korupcija?

Iz grafikona se jasno vide dve stvari. Prva, da je uzimanje i davanje mita nešto što je za najveći broj ispitanika nesporna asocijacija na korupciju, njen prvi i pravi simbol. Drugi zaključak je značajniji. Naime, za kršenje zakona i trgovinu uticajem se pre može reći da su uzroci korupcije, tj. pokazatelj niskog integriteta institucije, odnosno da je neformalna struktura zagospodarila zatvorom kao institucijom. Iz ovog podatka možemo da zaključimo da je kod ispitanika definicija korupcije vezana za ambijent u kojem se oni trenutno nalaze, a koji je po svojim karakteristikama u visokom koruptivnom riziku i niskom institucionalnom integritetu.

U prilog ovom govori i sledeći nalaz. Na skali ``da, ne uvek, ne i ne znam``, ispitanici su bili u prilici da ocene šta jeste, a šta nije korupcija. Davanje novca policajcu je od skoro svih ispitanika ocenjeno kao korupcija. To se može reći i za slučaj kada neko daje pare poreskom službeniku da bi platio manji porez ili pak ako neko odaje javne informacije za novac. Međutim, davanje lekaru poklona, intervencija kod profesora i intervencija pri zapošljavanju su od ispitanika ocenjene kao dela koja nisu uvek korupcija. Iz ovih nalaza se može zaključiti da postoji tolerancija one korupcije koja je u funkciji neformalnog plaćanja usluga ili trgovine uticajem sa ciljem da se nešto što je zakonito ili nezakonito dobije. Tako dolazimo do zaključka da korupcija u zatvoru ima svoj podsticaj od samih osuđenika koji su naučeni i primorani da svoja prava ostvaruju na koruptivan način, te iz tog razloga postoji tolerantan stav prema korupciji. Takođe, ovo je argument za tvrdnju da proces resocijalizacije u zatvorima ne daje pozitivne rezultate, jer kod osuđenika ne stvara odklon prema radnjama koje su sa one strane zakona.

U narednom delu predstavimo šta naši ispitanici misle o stanju korupcije kada se pogledaju prethodne tri godine i kakva su im predviđanja za naredne tri godine, kao i na osnovu čega grade svoje ocene i očekivanja.

Prema anketiranim ispitanicima u poslednje tri godine korupcija je u zatvorima mnogo porasla. Tako misli njih osmorica, trojica nisu dali odgovor, dok jedan od ispitanika misli da nije bilo promena. S druge strane, na planu borbe protiv korupcije došlo je do smanjenja preduzetog, tako misle trojica ispitanika, jedan od učesnika misli da je došlo do napredovanja u borbi protiv korupcije. Preostali nisu odgovorili ili nisu imali stav po ovom pitanju.

Argumenti za negativnu ocenu stanja korupcije u protekle tri godine su (navodimo odgovore iz otvorenih pitanja uz korekcije koje garantuju preventivnu zaštitu identiteta ispitanika):

- “Neki rade ono što hoće”
- “Vratili su načelnika koji je tukao zatvorenike”
- “Šef uticajnog klana sa svojom bandom drži zatvor pod kontrolom”
- “Član uticajnog klana ima pravo na poluotvoreno odeljenje”
- “Više puta sam ovde i vidim šta se radi”

- “Ne smem da govorim”
- “Javno se priča”
- “Da bi se ostvarila zakonska prava potrebna je veza i novac”
- “Šalju ljude iz Beograda da rade u zatvoru, ovdašnjima daju otkaz jer se nema “poverenja” u njih”
- “Takav je sistem u zatvoru”
- “Najgori izlaze u poluotvoreni deo”
- “Godinama se ništa ne radi, cele porodice rade u zatvorima”

Što se tiče perspektive, osim toga što joj je pripala prošlost, prema mišljenju ispitanika, korupciji pripada i budućnost. Naime, najveći broj ispitanika (6) veruje da će korupcija u naredne tri godine da raste. Ovome treba dodati da četvorica ispitanika veruju da će se borba protiv korupcije smanjiti u naredne tri godine. Samo jedan intervjuisan veruje da će borba protiv korupcije u zatvorima u Srbiji rasti.

Deo instrumenta je bio posvećen pitanjima koja su trebala da nam daju informaciju ko i sa kojim motivima i interesima ulazi u koruptivnu razmenu. Ovo je veoma značajan podatak, jer govori o funkcionalnosti korupcije kao devijacije, odnosno da li je došlo do legitimizacije i nekažnjivosti koruptivnog ponašanja.

Prema mišljenju anketiranih, više od ostalih, učesnici korupcije su: vaspitači, sudije, služba programa postupanja i uticajni osuđenici. (Tabela 1).

Tabela 1. – Koruptivni akteri i motivacija za korupciju

Akteri	Broj ispitanika	Motiv za korupciju prema mišljenju ispitanika
Vaspitači	6	(Pro)daju privilegije za pare
Sudija	5	Novac
Služba programa za postupanje ⁵	4	(Pro)daju privilegije za pare
Uticajni osuđenici	4	Dobijaju pare, privilegije, smanjenje ili ublaženje kazne
Ostali akteri		Motiv za korupciju prema mišljenju ispitanika
Osuđenici		Dobijaju privilegije, ostvaruju prava, smanjuju kaznu, dobijaju bolje radno mesto, mogućnost da bude “vojnici”
Rodbina osuđenika		Zaštita osuđenika, olakšavanje boravka u zatvoru, smanjenje kazne
Upravnik		Sama funkcija nosi korupciju, nema kontrole nad njima rade šta hoće, novac

Najveći broj ispitanika je za sudije, upravnike i osuđenike rekao da se ponašaju od “slučaja do slučaja”, a to znači, nekada se bore protiv korupcije, a nekada su akteri u činjenju koruptivnih dela.

Upitani da ocene ko se na nivou zatvora bori protiv korupcije i zašto, dobili smo sledeće odgovore (Tabela 2):

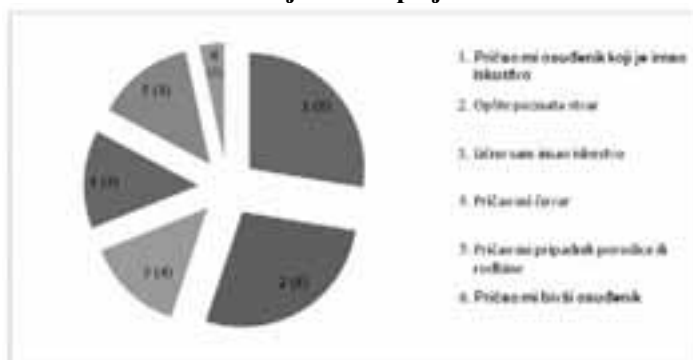
Tabela 2. Antikoruptivni akteri i motivacija za antikorupciju

⁵ Učesnici istraživanja su bili u prilici da daju stav i o zatvorskim službama i o pripadnicima službi. Npr. i o Službi programa za postupanje i o vaspitačima, zatim i o Službi obezbeđenja i o čuvarima.

Akteri	Broj ispitanika	Motiv za antikorupciju prema mišljenju ispitanika
Upravnik	2	Čuva radno mesto
Komadiri smene	2	Čuva radno mesto
Čuvari	1	Čuva radno mesto
Ostali akteri	Motiv za antikorupciju prema mišljenju ispitanika	
Vaspitači	Ne pitaju se ništa	
Sudija	Poštenje i pravda	

Pre iznošenja zaključka o ovom delu rezultata, smatramo da je bitno da pokažemo nalaz koji govori na osnovu čega su iznete napred navedene ocene.

Grafikon 3. Informisanje o korupciji

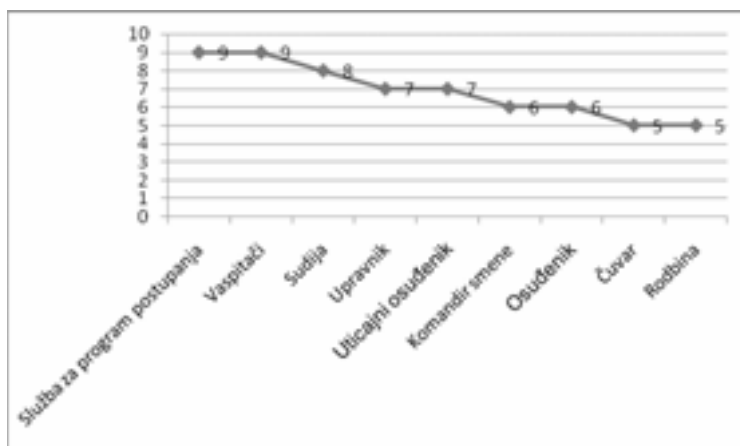
Rezultati u Grafikonu 3. govore da izneti podaci imaju veliku dozu relevantnosti, jer su dobijeni na osnovu ličnog iskustva ili iskustava onih koji su učestvovali u korupciji. To se pre svega odnosi na one koji su imali lično iskustvo ili su pričali sa onima koji su imali, mada može da zabrine činjenica da je veliki broj ispitanika rekao da je to opšte poznata stvar.

Da zaključimo ovaj deo. Iz priloženih nalaza, kao najrizičnije aktere kada je u pitanju korupcija, ispitanici vide onaj deo zatvorskog sistema koji im je blizak i od kojeg zavisi kvalitet ostvarivanja prava zatvorenika, a to su vaspitači, služba za program postupanja, sudije i uticajni osuđenici. Takođe, evidentno je da je korupcija u funkciji razmene nedostajućih resursa. Sa jedne strane su osuđenici sa svojim formalno garantovanim pravima, a sa druge strane su “garanti i kontrolori” tih istih prava koji su u poziciji odlučivanja, tj. u prilici da mogu da (pro)daju svoja ovlašćenja, za (pre svega) novac koji im nedostaje kako bi došli do nivoa zarade koji smatraju adekvatnim za posao koji rade. Rodbina osuđenika je svesna opisane situacije i svojim postupanjem legitimiše ovo stanje, a država odlaganjem ili nedovoljnim kvalitetom reformi uz odsustvo sankcionisanja dela korupcije podržava ovakvo stanje koje joj obezbeđuje postojanje zatvora koji ne ostvaruje svoju društvenu funkciju.

Povezano pitanje sa napred iznetim je odnos korupcije i prenaseljenosti. Prenaseljenost kao indikator reformisanja sistema za izvršenje krivičnih sankcija je indikativna sa aspekta prostora, ali i uspeha u procesu resocijalizacije osuđenika. Sa manjim uspehom u resocijalizaciji raste recidivizam osuđenika, a time i prenaseljenost.

Zato smo naše ispitanike pitali kako oni vide vezu između korupcije i evidentne prenaseljenosti zatvora i kakav efekat ima takvo stanje na koruptivno ponašanje.

Grafikon 4. Prenaseljenost i korupcija

Iz grafikona 4 se jasno vidi da stanje prenaseljenosti zatvora ima negativan efekat na korupciju kod Službe za program postupanja, vaspitača, sudija, upravnika i uticajnih osuđenika. Veza između prenaseljenosti u zatvorima i stepena korupcije se može svesti na “više zatvorenika, više para”.

Kada je u pitanju veza prenaseljenosti i borbe protiv korupcije u zatvorima, najveći broj ispitanika misli da ne postoji međuzavisnost ove dve pojave, tj. da sa smanjenjem prenaseljenosti neće doći do povećanja borbe protiv korupcije kao i da se borbom protiv korupcije neće smanjiti prenaseljenost.

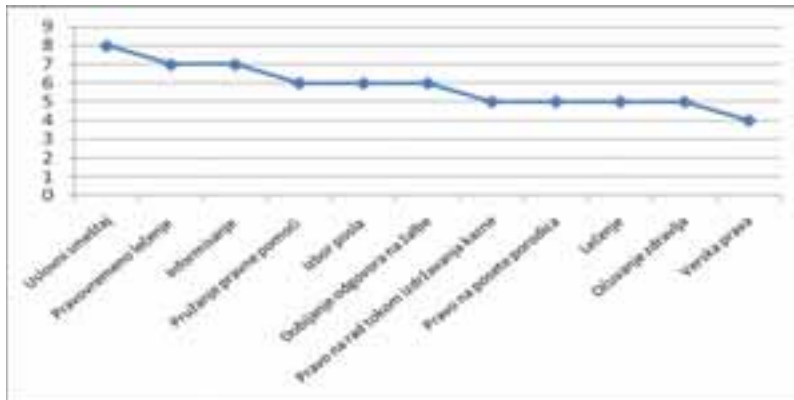
Ovaj nalaz se može tumačiti na način da su faktori koji generišu prenaseljenost van domena borbe protiv korupcije, što nam daje za pravo da tvrdimo da je i stanje korupcije i prenaseljenost posledica neodrživosti/nefunkcionalnosti sistema zatvaranja u Srbiji, pre svega činjenice da sistem za izvršenje krivičnih sankcija ne vrši u dovoljnoj meri resocijalizaciju osuđenika. Paradoksalno, ali prenaseljenost je u interesu korumpiranih delova zatvorskog sistema, jer oni na taj način “zarađuju” plate koje im država kao poslodavac ne plaća. Takođe, država toleriše takvo ponašanje, jer nije u mogućnosti da plati cenu rada koja bi imala antikoruptivni karakter, tj. cenu rada koja bi bila toliko visoka da se ne bi isplatilo koruptivno ponašanje.

U prilog ovome govori i rezultat koji smo dobili na pitanje “Ko ima korist od korupcije?” Generalno, prema mišljenju naših ispitanika svi imaju korist od korupcije. Više od ostalih korist od korupcije imaju upravnici, načelnici, pripadnici vaspitne službe ili kako jedan od ispitanika reče “oni koji su na položajima da mogu da vam zagorčavaju život”. Pored njih, naši ispitanici kao one koji imaju koristi su naveli državne službenike i funkcionere koji su na visokim državnim funkcijama, kako unutar zatvorskog sistema, tako i izvršne vlasti.

U narednom delu predstavljanja rezultata istraživanja bavićemo se ostvarivanjem prava.

Upitani da navedu koja prava ne mogu da ostvare, učesnici istraživanja su naveli da su to pre svega: uslovni smeštaj, pravovremeno lečenje, informisanje, pružanje pravne pomoći, izbor posla i dobijanje odgovora na žalbu (Grafikon 5)

Grafikon 5. Koja prava ispitanici nisu mogli da ostvare

Očito je da se više krše ona prava koja imaju egzistencijalni karakter za život osuđenika u zatvoru, kao i ona prava koja su u funkciji zaštite tih istih prava: pružanje pravne pomoći i dobijanje odgovora na žalbu.

Prema izjavama anketiranih, osuđenik može da ostvari sva prava ako da novac i/ili pokaže lojalnost. Na taj način osuđenik dobija izlazak na vikend i u "slobodnjake", povoljniji smeštaj, mogućnost da radi i da ima vanredne posete. Na pitanje šta se može dobiti kroz korupciju, trećina ispitanika nije htela da odgovori zbog straha.

Direktno pitani da li bi i pod kojim uslovima učestvovali u korupciji, tri intervjuisana zatvorenika su izjavila da to ne bi uradili, jedan da ne želi da zarađuje na tuđoj nesreći, dok bi trojica ispitanika učestvovala u korupciji ako bi time zaštitili i ostvarili svoja prava. Ostali nisu dali odgovor na ovo pitanje.

Polovina učesnika istraživanja je izjavila da nije učestvovala u korupciji, dok su dvojica potvrdno odgovorila. Ostali nisu dali odgovore na ovo pitanja. Oni koji nisu učestvovali u korupciji to nisu uradili jer "nisu imali dovoljno novca" ili "ne znaju uslove" ili "ne znaju kome da se obrate".

Glavne prepreke za veći antikoruptivni aktivizam osuđenika su pretnje i strah od sankcija prema osuđennicima i zaposlenima u zatvoru koji ukažu na korupciju, zatim loše zakonodavstvo, ponašanje zatvorske uprave koja je destimulativna kada je u pitanju borba protiv korupcije.

Antikoruptivni aktivizam (prijava i podrška borbi protiv korupcije) kod zatvorenika je vezan za ostvarivanje prava koja im pripadaju i garantovanje odsustva odmazde, odnosno bezbednosti i smena onih koji su inicijatori korupcije u zatvorima.

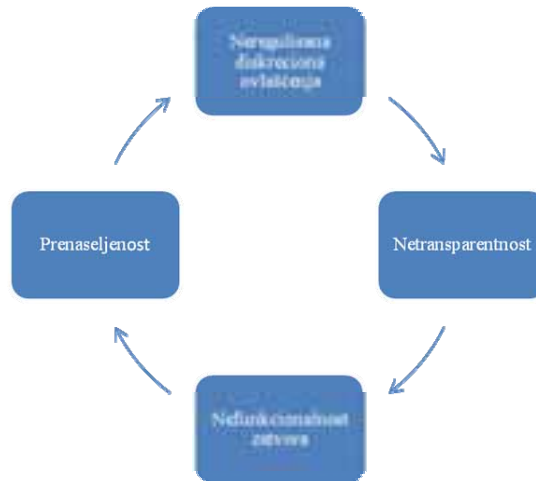
4. ZAKLJUČAK

Na osnovu iznetih rezultata možemo da zaključimo da korupcija na nivou zatvora ima sistemski karakter, a to znači da zatvorima u Srbiji dominira nizak institucionalni integritet, te da je korupcija kao devijacija postala funkcionalna pojava koja "pomaže" u formalnom opstajanju zatvora, ali doprinosi niskom učinku na planu resocijalizacije osuđenika. Naime, u zatvorskom sistemu u kojem postoji nesklad između potreba i resursa, zatvorskim strukturama⁶ se daje veliki stepen nekontrolisanih diskrecionih ovlašćenja kao instrument "upravljanja neodrživom institucijom". U kontekstu korupcije to za posledicu ima smanjenje transparentosti pre svega u delu sankcija i nagrada za osuđenike, što ima direktnu posledicu na njihovu resocijalizaciju. Neuspeh u procesu resocijalizacije osuđenika direktno povećava (pre)naseljenost zatvora tj. recidivizam, što nas vraća na početak, a to je rast potrebe za diskrecionim odlučivanjem zatvorskih struktura. Krajnji rezultat je da

⁶ Ovaj pojam se odnosi na upravnika zatvora i načelnike službi

je zatvor mesto korupcijske razmene koja obezbeđuje postojanje ove institucije, ali je sprečava u obavljanju sistemske funkcije – resocijalizacije osuđenika.

Tako dolazimo do pretpostavke o korupcijskom determinizmu na nivou zatvora koji dalje treba istraživati, jer karakter našeg istraživanja nam ne daje za pravo da donosimo zaključke opšteg tipa, već da u okviru raspoloživog istraživačkog materijala donesemo inicijalne zaključke.

U prilog ovom zaključku govore sumarni nalazi istraživanja stavova osuđenika.

Prvi, korupcijom se pre svega smatraju davanje mita i zloupotreba položaja, ali i pojave koje nisu korupcija kao što je kršenje zakona, uskraćivanje prava i iznuda. Definisane korupcije od strane ispitanika nije samo plod teorijskog znanja, već i praktičnog iskustva i usvojenih pojmova, koji su pod uticajem društvenog konteksta. Takođe, tolerantan stav prema pojedinim oblicima korupcije je ne samo plod koruptivnog konteksta u zatvorima, već i dokaz da proces resocijalizacije nije na adekvatnom nivou.

Drugi, učešće u korupciji je opšteg karaktera. Svako ko može ili mora da ostvari svoja prava ulazi u koruptivnu razmenu, jer samo ona garantuje ostvarivanje interesa, prava i potreba. Ovo se odnosi na zatvorenike, njihove porodice, ali i zatvorske strukture, zaposlene u zatvoru. Dominantan oblik korupcije je iznuda, tj. razmena između dva aktera koja nisu u jednakim položajima. Sa jedne strane imamo zatvorenike koji su u životnoj iznudi(ci), bez adekvatne pravne zaštite, a sa druge strane su pripadnici zatvorskog sistema sa nekontrolisanim diskrecionim ovlašćenjima i malom verovatnoćom adekvatne sankcije.

Treći, borba protiv korupcije je incidentna i bazira se na ličnom integritetu. Paradoksalno, umesto da je korupcija kažnjiva nad osobom koja ukaže ili odbija učešće u korupciji nad njom se primenjuje različit dijapazon sankcija, od ismejavanja i ostrakizma do uskraćivanja prava.

Funkcionalnost korupcije u zatvorskome sistemu se ogleda u činjenici da većina dobija nešto. Zatvorske strukture dobijaju lojalnost i mogućnost upravljanja neodrživim ustanovama i nedostajuće prihode. Zaposleni u zatvorima na ovaj način naplaćuju svoj rad i imaju relaksiranije odnose sa zatvorenicima, koji učešćem u korupciji dobijaju mogućnost izvesnosti da plaćanjem mogu da dobiju (ne)zakonita prava.

Međutim, glavni problem je to što ovaj model “održivosti” zatvora sprečava ostvarivanje sistemske funkcije zatvora – resocijalizacije osuđenika. To za posledicu ima da zatvori postaju ustanove u

kojima se osuđenima uskraćuje sloboda kretanja, a ne ustanove za resocijalizaciju. Zatvor postaje zarobljena institucija koja ne ostvaruje svoju društvenu funkciju.

5. PREPORUKE

Svi napred navedeni zaključci ukazuju na akutnu potrebu primene rešenja iz Analize⁷, jer su ona prvi korak na dugom putu gradnje institucionalnog integriteta zatvorskog sistema. Njihovom primenom bi doveli do smanjenja i kontrole diskrecionih ovlašćenja, povećanja transparentnosti postupka izbora nosilaca upravljačkih funkcija, povećanja transparentnosti sistema nagrađivanja i sankcionisanja u delu izvršavanja programa postupanja, povećanja efektivnosti mehanizama kažnjivosti, izgradnje mehanizama eksterne kontrole, ugradnje eksplicitnih antikorupcijskih odredbi u Zakon i pravilnike i razvijanje etičkih standarda. To bi rezultiralo unapređenjem položaja ne samo osuđenika, već i položaja svih onih koji su u funkciji resocijalizacije osuđenika. Upravo to je glavna pretpostavka da kazneno popravni zavodi postanu mesta resocijalizacije osuđenika koju sprovode pripadnici zatvorskog sistema sa razvijenim ličnim integritetom i radnom i profesionalnom motivacijom.

Zato je od posebne važnosti usvajanje i sprovođenje planova integriteta kao zakonske obaveze⁸ na nivou sistema za izvršenje krivičnih sankcija u čijem dizajniranju, a posebno u monitoringu realizacije, treba uvažiti iskustva osuđenika i organizacija civilnog društva koje su u dužem vremenskom periodu posvećene radu na reformi zatvorskog sistema. Na taj način se sprečava da kreiranje i realizacija planova integriteta ostanu "zatvoreni" na nivou zatvorskih struktura, što bi i pored najbolje volje bio još jedan rizičan potez u nastojanju da se uspostavi efikasan sistem za borbu protiv korupcije. Izrada planova integriteta bez uzimanja u obzir stavova i mišljenja onih koji imaju interes (zatvorenici) i onih koji imaju znanje, iskustvo i mogućnost da stanje pogledaju sa strane već na samom startu može biti osuđena na neuspeh.

Primenom predloženih rešenja iz Analize i efektivnim provođenjem plana integriteta u čiji monitoring bi bile uključene organizacije civilnog društva kao eksterni korektiv, stvorili bi se uslovi za sistemski odgovor na sistemsku korupciju na nivou zatvora. Tek sa prvim pozitivnim rezultatima primene napred navedenog stvorili bi se uslovi za razmatranje iniciranja mera koje treba da unaprede zaštitu duvača u pištaljke na nivou zatvora na način koji bi stimulisao prijavljivanje dela korupcije i koji može da bude u funkciji resocijalizacije osuđenika. Ukoliko bi sada inicirali ovakve mere i počeli njihovu primenu, vrlo brzo bi se suočili sa njihovom zloupotrebom i činjenicom da je još jedan od mogućih antikorupcijskih instrumenata potrošen.

⁷ Analiza, strana 26.

⁸ Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije (Službeni glasnik 97/2008, 53/2010 и 66/2011). O planovima integriteta opširnije na http://www.acas.rs/sr_cir/pocetna/41/323.html